Vaasan lyseon lukion opetussuunnitelma

Nimi	Vaasan lyseon lukion opetussuunnitelma
Kunta	Vaasa
Koulu	Vaasan lyseon lukio
Hyväksymispäivämäärä	16.6.2021
Julkaistu	15.6.2026

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö. 1
   1.1. Opetussuunnitelman laatiminen. 2
   1.2. Opetussuunnitelman sisältö. 3
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta. 5
   2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä. 5
   2.2. Arvoperusta. 5
3. Opetuksen toteuttaminen. 8
   3.1. Opintojen rakenne. 8
   3.2. Oppimiskäsitys. 8
   3.3. Opiskeluympäristöt ja - menetelmät. 9
   3.4. Toimintakulttuuri. 10
   3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö. 13
   3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys. 14
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen. 19
   4.1. Ohjaus. 19
   4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus. 23
      4.2.1. Oppimisen tuki. 24
      4.2.2. Erityisopetus. 25
      4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut. 26
      4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat. 27
   4.3. Opiskeluhuolto. 29
      4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat. 30
   4.4. Kurinpito. 35
      4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö. 36
   4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä. 37
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi. 41
   5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa. 41
   5.2. Opintojakson arviointi. 42
      5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät. 42
      5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot. 43
      5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi. 44
      5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa. 44
      5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen. 45

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi. 46
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi. 47
5.4. Lukion oppimäärän suoritus. 48
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus. 49
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot. 49
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat. 51
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt. 53
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet. 53
6.2. Laaja-alainen osaaminen. 54
7. Oppiaineet. 58
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI). 58
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1). 59
Biisintekokurssi, 2 op (MUÄI). 61
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1). 62
Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4). 62
Tekstien tulkinta, 2 op (ÄI5). 63
Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8). 63
Vuorovaikutus, 2 op (ÄI9). 64
Kirjoittaminen abiturienteille, 2 op (ÄI10). 65
Tekstien tulkinta abiturienteille, 2 op (ÄI11). 65
Ylioppilaskokeisiin valmentava opintojakso yhdistelmätutkinnon suorittajille, 2 op (ÄI12). 66
Kielen- ja tyylinhuoltoa abiturienteille, 2 op (ÄI13). 66
Äidinkielen ylioppilaskokeisiin valmentava opintojakso syksyn kirjoittajille, 2 op (ÄI14). 67
Elokuvakerho, 2 op (ÄI15). 67
Luova ja yhteisöllinen kirjoittaminen, 2 op (ÄI16). 67
Teatterikirjallisuus, 2 op (ÄI17). 68
Kirjallisuusklubi, 2 op (ÄI18). 68
Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI19). 69
Esiintymisjännitys hallintaan, 2 op (ÄI20). 69
Argumentaation ja väittelyn klubi, 2 op (ÄI21). 70
Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄI2ÄI3). 70
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI6ÄI7). 71
7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6). 72
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21). 75
Kirjallisuus 1, 2 op (S24). 76

Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25). 76
Kirjallisuus 2, 2 op (S28). 77
Vuorovaikutus, 2 op (S29). 78
Kirjoittaminen abiturienteille, 2 op (S210). 78
Tekstien tulkinta abiturienteille, 2 op (S211). 79
S2-ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso yhdistelmätutkinnon suorittajille, 2 op (S212). 80
Kielen- ja tyylinhuoltoa abiturienteille, 2 op (S213). 80
S2-ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso syksyn kirjoittajille, 2 op (S214). 80
Elokuvakerho, 2 op (S215). 81
Luova ja yhteisöllinen kirjoittaminen, 2 op (S216). 81
Teatterikirjallisuus, 2 op (S217). 81
Kirjallisuusklubi, 2 op (S218). 82
S2-ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso, 2 op (S219). 82
Luova kirjoittaminen, 2 op (S220). 83
Esiintymisjännitys hallintaan, 2 op (S221). 83
Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (S22S23). 84
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (S26S27). 85
7.2. Biologia (BI). 86
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1). 88
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4). 89
Ihmisen biologia, 2 op (BI5). 90
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6). 91
Biologian laborointi, 2 op (BI7). 92
Ihmisen anatomia ja fysiologia, 2 op (BI8). 93
Kasvilajintuntemus, 2 op (BI9). 93
Lintulajintuntemus, 2 op (BI10). 94
Yleislajintuntemus, 2 op (BI11). 94
Ihmisen perinnölliset sairaudet, 2 op (BI12). 95
Biologian kertaus, 2 op (BI13). 96
Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2BI3). 96
7.3. Elämänkatsomustieto (ET). 97
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1). 100
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2). 100
Kulttuurit, 2 op (ET3). 101
Katsomukset, 2 op (ET4). 102
Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5). 103
Tulevaisuus, 2 op (ET6). 104

7.4. Filosofia (FI). 105
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1). 107
Etiikka, 2 op (FI2). 108
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3). 109
Totuus, 2 op (FI4). 109
Estetiikka, 2 op (FI5). 110
Yo-kirjoituksiin valmentava kurssi, 2 op (FI6). 111
7.5. Fysiikka (FY). 111
Energia ja lämpö, 2 op (FY3). 113
Voima ja liike, 2 op (FY4). 114
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5). 115
Sähkö, 2 op (FY6). 115
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7). 116
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8). 117
Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kertauskurssi I, 2 op (FY9). 117
Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kertauskurssi II, 2 op (FY10). 118
Laboratoriokurssi I, 1 op (FY11). 119
Laboratoriokurssi II, 1 op (FY12). 119
Tähtitiede, 2 op (FY13). 120
Uusiutuvat energialähteet, 2 op (FY14). 120
Kestävä kehitys ja energia-alan liiketoiminta, 2 op (FY15). 121
Luonnontieteellinen leirikoulu, 2 op (FY16). 122
Mekaniikka, 1 op (FY17). 123
Sähkö II, 1 op (FY18). 124
Fysiikan matemaattiset menetelmät, 2 op (FY19). 125
Fysiikan historia, 2 op (FY20). 126
Kokeellisen fysiikan opintojakso I ja II, 2 op (FY21). 127
Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso, 2 op (FY11KE9). 128
Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso II, 2 op (FY12KE10). 129
Fysiikka luonnontieteenä ja yhteiskunnassa, 2 op (FY1FY2). 129
7.6. Maantiede (GE). 129
Maailma muutoksessa, 2 op (GE1). 132
Sininen planeetta, 2 op (GE2). 133
Yhteinen maailma, 2 op (GE3). 134
Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4). 135
Kartat ja paikkatieto, 2 op (GE5). 136
Lähialueprojekti, 2 op (GE6). 137
Maantieteen kertaus, 2 op (GE7). 137

Luonnonmaantieteen leirikoulu, 2 op (GE8). 138
7.7. Historia (HI). 138
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1). 141
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2). 142
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3). 143
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4). 144
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5). 145
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6). 146
Vanhan maailman ja antiikin kurssi, 2 op (HI7). 147
Keskiaika, 2 op (HI8). 147
Yhdysvaltojen historia, 2 op (HI9). 148
Kiinan kulttuuri ja historia, 2 op (HI10). 148
Japanin kulttuuri ja historia, 2 op (HI11). 149
Maailmanpolitiikan arkipäivää, 2 op (HI12). 150
Antiikin leirikoulu, 2 op (HI13). 151
Paikallishistorian tutkielmakurssi, 2 op (HI14). 151
Yo-kirjoituksiin valmentava kurssi, 2 op (HI15). 152
Japanin leirikoulu ja kouluvierailu, 2 op (HI16). 152
7.8. Kemia (KE). 153
Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso, 2 op (FY11KE9). 156
Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso II, 2 op (FY12KE10). 156
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3). 156
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4). 156
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5). 157
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6). 158
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (KE7). 158
Kemian laskuharjoituksia, 2 op (KE8). 159
Kokeellista kemiaa laboratoriossa I, 1 op (KE9). 159
Kokeelista kemiaa laboratoriossa II, 1 op (KE10). 160
Lääketieteellinen kemia, 2 op (KE11). 161
Kemian pakollinen opintojakso, 2 op (KE1KE2). 161
7.9. Uskonto (KT). 162
7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1). 164
Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1). 164
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2). 165
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3). 166
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4). 166

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5). 167
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6). 168
Isoskoulutuskurssi, 2 op (UE7). 169
Eettinen kristinusko, 2 op (UE8). 169
Kansainvälinen ja yhteisöllinen kristinusko, 2 op (UE9). 170
Yo-kirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (UE10). 170
7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2). 171
Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1). 171
Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2). 172
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3). 173
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4). 174
Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5). 175
Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6). 175
7.10. Kuvataide (KU). 176
Omat kuvat ja jaetut kulttuurit, 2 op (KU1). 179
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2). 180
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3). 181
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4). 182
Nykytaiteen työpaja, 2 op (KU5). 183
Keramiikan ja kuvanveiston työpaja, 2 op (KU6). 184
Maalauksen työpaja, 2 op (KU7). 185
Taidegrafiikan työpaja, 2 op (KU8). 185
Piirustuksen työpaja, 2 op (KU9). 186
Valokuvauksen työpaja, 2 op (KU10). 187
7.11. Lukiodiplomit (LD). 187
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2). 188
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4). 189
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6). 190
Teatteri lukiodiplomi, 2 op (TELD8). 191
7.12. Liikunta (LI). 192
Oppiva liikkuja, 2 op (LI1). 194
Aktiivinen elämä, 2 op (LI2). 194
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3). 195
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4). 196
Virkisty liikunnasta, 2 op (LI5). 197
Palloilua eri tavoilla, 2 op (LI6). 197
Mailapelit, 2 op (LI7). 198

Kuntosalityöskentely tutuksi, 2 op (LI9). 198
Liikunnanohjauksen perusteet, 2 op (LI11). 199
Vanhojen tanssit, 2 op (LI13). 199
Musiikkiliikuntaa, 2 op (LI14). 200
Laskettelua ja lumiliikuntaa, 2 op (Li15). 200
7.13. Matematiikka (MA). 201
7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA). 203
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2). 203
Geometria, 2 op (MAA3). 204
Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4). 204
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5). 205
Derivaatta, 3 op (MAA6). 206
Integraalilaskenta, 2 op (MAA7). 206
Tilastot todennäköisyys, 2 op (MAA8). 207
Talousmatematiikka, 1 op (MAA9). 208
3D-geometria, 2 op (MAA10). 208
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11). 209
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12). 210
Laskuharjoituskurssi 1, 1 op (MAA13). 210
Laskuharjoituskurssi 2, 1 op (MAA14). 211
Laskuharjoituskurssi 3, 1 op (MAA15). 211
Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 3 op (MAA16). 212
Matematiikan laskinkurssi, 2 op (MAA17). 212
Lukiomatematiikan opiskeluun orientoiva kurssi, 2 op (MAA18). . . 213
Muualla suoritetut opinnot 1, 2 op (MAA19). 213
Muualla suoritetut opinnot 2, 2 op (MAA20). 214
Matemaattinen ajattelu ja todistaminen, 2 op (MAA21). 214
Differentiaaliyhtälöt, 2 op (MAA22). 216
Lukujonot ja sarjat, 2 op (MAA23). 217
Kombinatoriikka ja diskreetti matematiikka, 2 op (MAA24). 218
Ohjelmointi matematiikassa, 2 op (MAA25). 219
Matriisilaskenta, 2 op (MAA26). 220
7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB). 221
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2). 221
Geometria, 2 op (MAB3). 221
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4). 222
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5). 222
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8). 223

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9). 224
Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (MAB10). 224
Lukiomatematiikan opiskeluun orientoiva opintojakso, 2 op (MAB11). 225
Laskuharjoituskurssi, 2 op (MAB12). 225
Muualla suoritetut opinnot 1, 3 op (MAB13). 226
Muualla suoritetut opinnot 2, 3 op (MAB14). 226
Talousmatematiikka, 2 op (MAB6MAB7). 227
7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY). 228
Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (may1). 228
7.14. Musiikki (MU). 229
Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1). 231
Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2). 232
Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3). 233
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4). 233
Laulukurssi, 2 op (MU5). 234
Bändikurssi, 2 op (MU6). 234
Kuoro, 2 op (MU7). 235
Studiotyöskentelykurssi, 2 op (MU8). 235
Biisintekokurssi, 2 op (MUÄI). 236
7.15. Opinto-ohjaus (OP). 236
Minä opiskelijana, 2 op (OP1). 237
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2). 238
Työelämä, 2 op (OP3). 239
Minä - hyvinvoiva opiskelija, 2 op (OP4). 240
Rennox, 2 op (OP5). 240
Taitavaksi opiskelijaksi, 2 op (OP6). 241
7.16. Psykologia (PS). 242
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1). 243
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2). 244
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3). 245
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4). 247
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5). 248
Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6). 249
Opiskelu, psyykkinen hyvinvointi ja stressinhallinta, 2 op (PS7). 249
Minä - me: parisuhde, ihmissuhteet, 2 op (PS8). 250
Yhteiskunnalliset palvelut, 2 op (PS9). 251
Psykologian tutkimustapojen harjoittelua, 2 op (PS10). 251

Yo- kirjoituksiin valmentava kurssi, 2 op (PS11). 252
7.17. Terveystieto (TE). 252
Terveys voimavarana, 2 op (TE1). 254
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2). 255
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3). 256
Yo-kirjoituksiin valmentautuminen, 2 op (TE4). 257
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alaan tutustuminen, 2 op (TE5). 258
Sosiaali- ja terveysalan/liikuntakulttuurin projekti, 2 op (TE6). 258
Vapaaehtoistoiminta tutuksi, 2 op (TE7). 259
7.18. Ruotsi (TKRU). 259
7.18.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1). 263
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3). 263
Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4). 264
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5). 265
Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6). 265
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7). 266
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8). 267
Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (RUA10). 267
Peruskoulusta lukioon – orientoiva opintojakso, 2 op (RUA11). . . . 268
Vasa gymnasiumissa suoritetut opinnot, 2 op (RUA12). 269
Koulun ulkopuolella suoritetut opinnot, 2 op (RUA13). 269
Minä, opiskelu- ja vuorovaikutustaidot, 4 op (RUA1RUA2). 270
7.18.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1). 271
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB3). 271
Ympäristömme, 2 op (RUB4). 272
Opiskelu ja työelämä, 2 op (RUB5). 272
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB6). 273
Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB7). 274
Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (RUB10). 274
Peruskoulusta lukioon - orientoiva opintojakso, 2 op (RUB11). . . . 275
Vasa gymnasiumissa suoritetut opinnot, 2 op (RUB12). 275
Koulun ulkopuolella suoritetut opinnot, 2 op (RUB13). 276
Minä, opiskelutaidot ja vuorovaikutus arjessa, 4 op (RUB1RUB2). . 276
7.19. Temaattiset opinnot (TO). 277
Näkökulmia oikeuteen, 2 op (HY1). 277
7.20. Vieraat kielet (VK). 278
7.20.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1). 283
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3). 283

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4). 284
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5). 284
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6). . . . 285
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7). 285
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8). 286
Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (ENA10). 286
Peruskoulusta lukioon, 2 op (ENA11). 286
Englannin leirikoulu, 2 op (ENA13). 287
Koulun ulkopuolella suoritetut opinnot, 2 op (ENA14). 287
Minä ja englanti, 4 op (ENA1ENA2). 288
7.20.2. Vieraat kielet, latina, B3-oppimäärä (VKLKB3). 289
Ikkunat auki antiikkiin, 2 op (LAB31). 289
Antiikin elämää, 2 op (LAB32). 290
Tietoa, taitoa ja taruperintöä, 2 op (LAB33). 290
7.20.3. Espanja, B3-kieli (VKEAB3). 290
Perustason alkeet 1, 2 op (VKEAB31). 291
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKEAB310). 291
Leirikoulu, 2 op (VKEAB311). 292
Perustason alkeet 2, 2 op (VKEAB32). 292
Perustason alkeet 3, 2 op (VKEAB33). 293
Perustaso 1, 2 op (VKEAB34). 293
Perustaso 2, 2 op (VKEAB35). 294
Perustaso 3, 2 op (VKEAB36). 295
Perustaso 4, 2 op (VKEAB37). 295
Perustaso 5, 2 op (VKEAB38). 296
7.20.4. Italia, B3-kieli (VKIAB3). 296
Perustason alkeet, 2 op (VKIAB31). 297
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKIAB310). 297
Perustason alkeet 2, 2 op (VKIAB32). 298
Perustason alkeet 3, 2 op (VKIAB33). 299
Perustaso 1, 2 op (VKIAB34). 299
Perustaso 2, 2 op (VKIAB35). 300
Perustaso 3, 2 op (VKIAB36). 300
Perustaso 4, 2 op (VKIAB37). 301
Perustaso 5, 2 op (VKIAB38). 302
7.20.5. Japani, B3-kieli (VKJPB3). 302
Perustason alkeet 1, 2 op (VKJPB31). 303
Perustason alkeet 2, 2 op (VKJPB32). 303

Perustason alkeet 3, 2 op (VKJPB33). 304
7.20.6. Ranska, A-kieli (VKRAA). 305
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKRAA10). 305
Ranskan kieli maailmassa, 4 op (VKRAA1VKRAA2). 305
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKRAA3). 306
Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKRAA4). 307
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKRAA5). 307
Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKRAA6). 308
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKRAA7). 309
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKRAA8). 310
7.20.7. Ranska, B2-kieli (VKRAB2). 310
Perustason alkeet 3, 2 op (VKRAB21). 311
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKRAB210). 311
Leirikoulu, 2 op (VKRAB211). 312
Perustaso 1, 2 op (VKRAB22). 312
Perustaso 2, 2 op (VKRAB23). 313
Perustaso 3, 2 op (VKRAB24). 313
Perustaso 4, 2 op (VKRAB25). 314
Perustaso 5, 2 op (VKRAB26). 314
Orientoiva kurssi, 2 op (VKRAB29). 315
7.20.8. Ranska, B3-kieli (VKRAB3). 316
Perustason alkeet 1, 2 op (VKRAB31). 316
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKRAB310). 317
Leirikoulu, 2 op (VKRAB311). 317
Perustason alkeet 2, 2 op (VKRAB32). 317
Perustason alkeet 3, 2 op (VKRAB33). 318
Perustaso 1, 2 op (VKRAB34). 319
Perustaso 2, 2 op (VKRAB35). 319
Perustaso 3, 2 op (VKRAB36). 320
Perustaso 4, 2 op (VKRAB37). 321
Perustaso 5, 2 op (VKRAB38). 321
7.20.9. Saksa, A-kieli (VKSAA). 322
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKSAA10). 322
Saksan kieli maailmassa, 4 op (VKSAA1VKSAA2). 322
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKSAA3). 323
Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKSAA4). 324
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKSAA5). 325
Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKSAA6). 325

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKSAA7). 326
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKSAA8). 327
7.20.10. Saksa, B2-kieli (VKSAB2). 328
Perustason alkeet 3, 2 op (VKSAB21). 328
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKSAB210). 329
Leirikoulu, 2 op (VKSAB211). 329
Perustaso 1, 2 op (VKSAB22). 329
Perustaso 2, 2 op (VKSAB23). 330
Perustaso 3, 2 op (VKSAB24). 330
Perustaso 4, 2 op (VKSAB25). 331
Perustaso 5, 2 op (VKSAB26). 332
7.20.11. Saksa, B3-kieli (VKSAB31). 332
Perustason alkeet 1, 2 op (VKSAB31). 333
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKSAB310). 333
Leirikoulu, 2 op (VKSAB311). 334
Perustason alkeet 2, 2 op (VKSAB32). 334
Perustason alkeet 3, 2 op (VKSAB33). 335
Perustaso 1, 2 op (VKSAB34). 335
Perustaso 2, 2 op (VKSAB35). 336
Perustaso 3, 2 op (VKSAB36). 337
Perustaso 4, 2 op (VKSAB37). 337
Perustaso 5, 2 op (VKSAB38). 338
7.20.12. Venäjä, A-kieli (VKVEA). 339
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKVEA10). 339
Venäjän kieli maailmassa, 4 op (VKVEA1VKVEA2). 339
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKVEA3). 340
Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKVEA4). 341
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKVEA5). 341
Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKVEA6). 342
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKVEA7). 343
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKVEA8). 344
7.20.13. Venäjä, B2-kieli (VKVEB2). 344
Perustason alkeet 3, 2 op (VKVEB21). 345
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKVEB210). 345
Leirikoulu, 2 op (VKVEB211). 346
Perustaso 1, 2 op (VKVEB22). 346
Perustaso 2, 2 op (VKVEB23). 347
Perustaso 3, 2 op (VKVEB24). 347

Perustaso 4, 2 op (VKVEB25). 348
Perustaso 5, 2 op (VKVEB26). 348
7.20.14. Venäjä, B3-kieli (VKVEB3). 349
Perustason alkeet 1, 2 op (VKVEB31). 349
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKVEB310). 350
Leirikoulu, 2 op (VKVEB311). 351
Perustason alkeet 2, 2 op (VKVEB32). 351
Perustason alkeet 3, 2 op (VKVEB33). 351
Perustaso 1, 2 op (VKVEB34). 352
Perustaso 2, 2 op (VKVEB35). 353
Perustaso 3, 2 op (VKVEB36). 353
Perustaso 4, 2 op (VKVEB37). 354
Perustaso 5, 2 op (VKVEB38). 355
7.21. Yhteiskuntaoppi (YH). 356
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1). 358
Taloustieto, 2 op (YH2). 359
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3). 360
Lakitieto, 2 op (YH4). 361
Oman yrityksen perustaminen, 2 op (YH5). 361
Aktiivinen kansalainen, 2 op (YH6). 362
Eurooppa-leirikoulu, 2 op (YH7). 363
Pörssilähettiläät -opintojakso, 2 op (YH8). 363
Yo-kirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (YH9). 364
NYTin Sijoittajakoulu, 2 op (YH10). 364
7.22. Draama ja ilmaisutaito (DIL). 365
Draaman ja ilmaisutaidon perusteet, 2 op (DIL1). 365
Draaman ja ilmaisutaidon jatkokurssi, 2 op (DIL2). 366
7.23. Kansainvälisyys- ja globaalikasvatus (KAK). 366
Aktiivinen globaalikansalainen, 2 op (KAK1). 367
Globaalikasvatuksen opintojakso, 2 op (KAK2). 367
Kansainväliset urat, työelämätaidot ja yrittäjyys globalisoituvassa maailmassa, 2 op (KAK3). 368
Kansainvälinen konferenssi- ja seminaarikurssi, 2 op (KAK4). 369
Kansainvälisten vieraiden host -kurssi, 2 op (KAK5). 369
Kansainvälinen etäyhteistyö, 2 op (KAK6). 370
Maailmankansalaisen kypsyyskoe, 2 op (KAK7). 371
Maailmankansalaisena maailmalla, 2 op (KAK8). 371
Kehitysyhteistyöleirikoulu, 2 op (KAK9). 372

7.24. Kulttuuriakatemia (KUA). 373
Kohti omaa esitystä, 6 op (KUA1). 373
Oman teatteriosaamisen syventäminen, 6 op (KUA2). 374
7.25. Opiskelijakuntatoiminta (OKT). 374
Opiskelijakuntatoiminta 1, 2 op (OKT1). 375
Opiskelijakuntatoiminta 2, 2 op (OKT2). 376
7.26. Opiskelijatutortoiminta (OTT). 377
Opiskelijatutorointi, 4 op (OTT1-2). 377
Mentorointi, 2 op (OTT3). 378
Liikuntatutorointi, 2 op (OTT4). 379
7.27. Tietotekniikka (TVT). 379
Tietotekniikan peruskurssi, 2 op (TVT1). 380
3D-¬tulostamisen ja virtuaaliteknologian perusteet, 2 op (TVT2). . . . 380
Ohjelmoinnin perusteet, 2 op (TVT3). 381
Ohjelmoinnin jatkokurssi, 2 op (TVT4). 382
Tietotekniikka ja kyberturvallisuus, 2 op (TVT5). 383
Taulukkolaskentaa, 2 op (TVT6). 383
Tekoälyn perusteet, 2 op (TVT7). 384
7.28. Yrittäjyyskasvatus (YRK). 385
Yrittäjyyskasvatuksen perusteet, 2 op (YRK1). 385
Yrittäjyyskasvatuksen jatkokurssi, 2 op (YRK2). 386
Vuosi yrittäjänä, 2 op (YRK3). 387
Myynti, markkinointi ja kaupallistaminen, 2 op (YRK4). 387
Vuorovaikutus ja neuvottelutaidot, 2 op (YRK5). 388
Globaalit markkinat, 2 op (YRK6). 388
Talous, raha ja yrittäjyys, 2 op (YRK7). 388
Yrittäjyyskasvatuksen leirikoulu, 2 op (YRK8). 389
Yrittäjyyskasvatuksen orientoiva kurssi, 2 op (YRK9). 389
7.29. Integraatio-opintojaksot. 390
Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso, 2 op (FY11KE9). 390
Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso II, 2 op (FY12KE10). 391
Biisintekokurssi, 2 op (MUÄI). 391
8. Liitteet. 393
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta. 393
8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko. 393
8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 400

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 400
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 406
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 406
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 411
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. . . 412
8.6. Vaasan lyseon lukion hyvinvointimalli 2021-. 417
8.7. Vaasan lyseon lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2024-2026. 435
8.8. Vaasan lyseon lukion tuntijako lukuvuodesta 2021 alkaen. 439
8.9. Vaasan urheilupainotuksen opintosuunnitelma. 440

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Lukiokoulutuksen laaja uudistushanke käynnistettiin vuonna 2017. Se sisältää lukiolain uusimisen ja lukion toiminnallisen uudistamisen, kuten myös lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen ja ylioppilastutkinnon säädösten muuttamisen. Nämä lukion opetussuunnitelman perusteet perustuvat lukiolakiin (714/2018) ja valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018).

Näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat otetaan paikallisesti käyttöön 1.8.2021. Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019, mutta kaikki paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkemmin kuvattavat eli opetukseen, oppimisen tukeen, ohjaukseen sekä yhteistyöhön liittyvät asiat velvoittavat koulutuksen järjestäjiä elokuusta 2021 alkaen.

Lukiouudistuksen tavoitteena on nostaa kansakunnan koulutustasoa, jotta Suomi menestyisi mahdollisimman hyvin tulevina vuosikymmeninä. Korkeakoulutettujen osuus 25–34-vuotiaiden ikäluokasta halutaan nostaa vuoteen 2030 mennessä 50 prosenttiin lain laatimishetken 41 prosentista. Tulevaisuudessa tarvitaan vahvaa asiantuntijaosaamista ja nykyistä enemmän korkeakoulutettua työvoimaa varsinkin kasvualoilla. Siksi uudistuksella halutaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakouluyhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lukiokoulutus on edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytetään kurssien sijaan opintopisteitä: yksi entinen kurssi (esimerkiksi 38 x 45 minuutin tai 22,8 x 75 minuutin oppituntia) on laajuudeltaan kaksi opintopistettä, eli yhden opintopisteen laajuus on 19 x 45 minuutin oppituntia tai 11,4 x 75 minuutin oppituntia. Lukion oppimäärän laajuus on nuorille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 88 opintopistettä. Nuorten lukiokoulutuksessa lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Lukiokoulutuksessa paitsi edistetään oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallintaa myös kehitetään laaja-alaista osaamista. Lukiokoulutuksen eheyttämiseksi lukion opetussuunnitelman perusteisiin on muotoiltu laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, jotka muodostavat kaikkien oppiaineiden yhteiset tavoitteet: 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen. Laaja-alainen osaaminen auttaa suuntaamaan oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja käytännön elämään. Laaja-alainen osaaminen viittaa oppimisen ja osaamisen perustana oleviin kognitiivisiin taitoihin, metataitoihin sekä ominaisuuksiin, joita tarvitaan opiskelussa, työssä, harrastuksissa ja arjessa. Se luo myös edellytykset tiedoille ja taidoille, joiden avulla voidaan hallita muutosta digitalisoituvassa ja monimutkaistuvassa maailmassa.

Eheyttämistä edistää myös opintojen uudenlainen rakenne. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on jäsennelty lukion opetussuunnitelman perusteisiin 1–3 opintopisteen moduuleiksi, joista paikallisesti rakennetaan joko oppiaineiden omia tai yhteisiä opintojaksoja. Nämä entisten kurssien sijaan laadittavat opintojaksot voivat olla laajuudeltaan ja muodoltaan erilaisia. Opinnot arvioidaan opintojaksoittain. Mikäli opintojakso koostuu useasta oppiaineesta, arvosanat annetaan oppiaineittain.

Tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja tukea heitä opinnoissaan yhä paremmin. Lukioiden toimintakulttuurissa painotetaan vahvemmin opiskelijoiden osallisuutta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja monimuotoisuutta yksilölliset tarpeet samalla huomioon ottaen. Lisäksi

lukio-opintojen opiskelijalähtöisyys ja opintojen henkilökohtaistaminen vahvistuvat, jolloin opiskelumotivaatio ja opintojen mielekkyys kasvavat.

Opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Oppilaitoksesta pois siirtyvällä opiskelijalla on oikeus myös jatko-ohjaukseen. Sitä annetaan opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa oppilaitoksesta, sekä henkilöille, jotka lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa. Opiskelijalla on oikeus jatko-ohjaukseen oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea.

Lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita vahvistetaan erityisesti lukioiden ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa siten, että jokainen lukiolainen saa halutessaan mahdollisuuden saada kokemusta korkeakouluopiskelusta. Opetus on lisäksi järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Laadukas koulutus, monipuoliset yhteydet ympäröivään maailmaan, yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri sekä hyvinvointia ja itsetuntemusta tukevat elämänhallinnan taidot vahvistavat lukiolaisen sydämen sivistystä. Tavoitteena on lukiolain mukaisesti tukea lukiolaisen kasvua hyväksi, tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi sekä aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta tärkeänä yhteisenä tavoitteena on klassisten sivistysihanteiden toteuttaminen eli pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen.

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- *lukiolaki (714/2018)*
- *valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)*
- *Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista*
- *koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma*

Lisäksi voidaan paikallisesti päätettävällä tavalla laatia suunnitelma opetussuunnitelman toimeenpanosta kutakin lukuvuotta varten.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä voi laatia lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen

asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Vaasan lyseon lukion opetussuunnitelman yleisen osan paikalliset tarkennukset on laatinut työryhmä, jonka muodostavat rehtori, apulaisrehtori ja aineryhmävastaavat. Oppiainekohtaiset opintojaksot ja niiden paikalliset tarkennukset on laadittu aineryhmissä.

Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä on kuultu opiskelijakunnan hallitusta ja opiskelijaneuvostoa sekä opettajakuntaa ja varattu mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä.

Opiskelijoiden huoltajilla on mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan koulun kotisivuilla ja Wilmassa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- *lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset*
- *oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät*
- *lukion toimintakulttuurin pääpiirteet*
- *koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako*
- *lukion kieliohjelma*
- *itsenäisen opiskelun periaatteet*
- *laaja-alaisen osaamisen osa-alueet*
- *oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi*
- *opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain*
- *kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen*
- *ohjaussuunnitelma*
- *oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus*

- *kieli- ja kulttuuriryhmien opetus*
- *yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa*
- *yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa*
- *kansainvälinen yhteistyö*
- *työelämäyhteistyö*
- *opiskeluhuolto*
- *opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi*
- *toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.*

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 377/2022]).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Vaasan lyseon lukio on yleissivistävä toisen asteen oppilaitos. Koulu tukee opiskelijoitaan monipuolisen yleissivistyksen hankkimisessa ja antaa jatko-opintokelpoisuuden eri tavoin suuntautuneille opiskelijoilleen.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

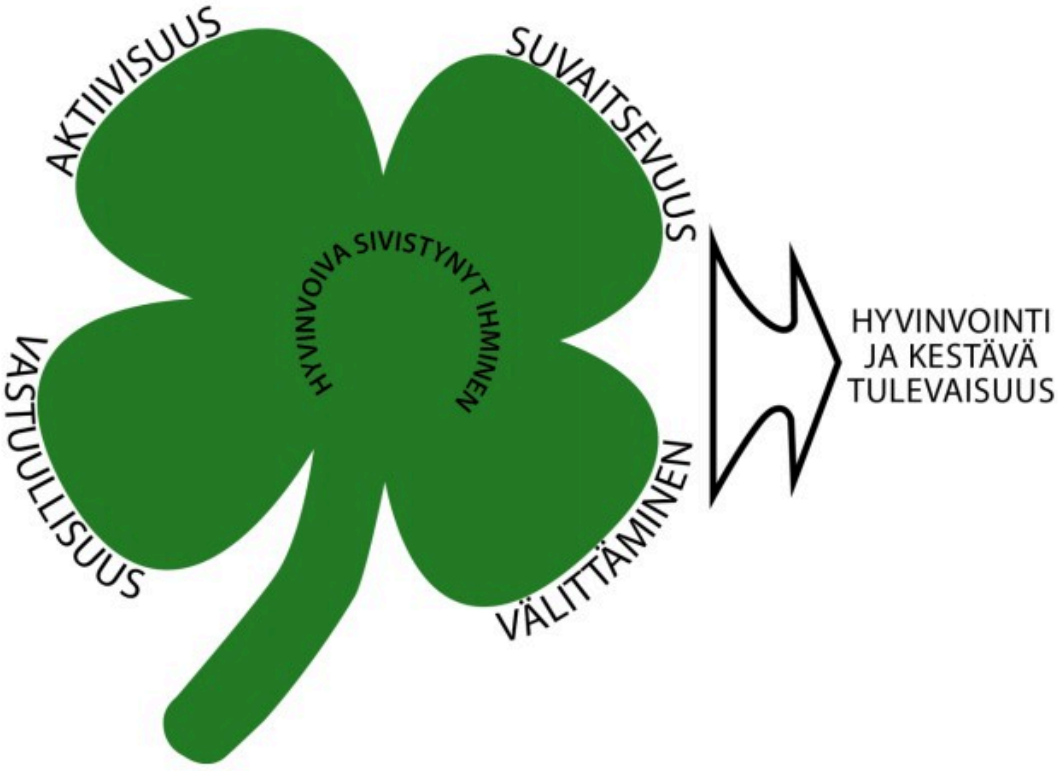

Hyvinvoiva sivistynyt ihminen

Vaasan lyseon lukion tavoitteena on kasvattaa opiskelijoistaan terveen itsetuntoisia yhteiskunnan jäseniä. Oppilaitoksemme arvoperustan luovat suvaitsevaisuus, aktiivisuus, vastuullisuus ja

välittäminen, jotka tähtäävät hyvinvoivan, sivistyneen ihmisen kehittymiseen. Päämääränämme on tavoitella sekä yhteisöllistä että yksilöllistä hyvinvointia ja kestävää tulevaisuutta.

Oppilaitoksessamme nähdään monikulttuurisuus rikkautena ja edistetään kielitietoisuutta kaksikielisellä lukiokampuksella.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Vaasan lyseon lukiossa tarjottavat opinnot on jaettu opintojaksoihin luvussa Oppiaineet esitellyn rakenteen ja opintojaksojen opetussuunnitelman mukaisesti. Suosituksia ja ohjeita eri opintojaksojen suoritusjärjestyksestä annetaan niin ikään luvussa Oppiaineet.

Lukiossamme on mahdollista suorittaa lukiodiplomeita.

Vaasan lyseon lukio, Vasa gymnasium ja Vamia kuuluvat Vaasan urheilupainotukseen. Urheiluakatemia on osa Suomen Olympiakomitean urheiluakatemiaohjelmaa. Urheiluakatemiaohjelma sisältää yhteiskunnallisia suuntaviivoja, tavoitteita, työtapoja ja sisältöjä urheiluakatemioille.

Lukion oppimäärään on mahdollista sisällyttää Vaasanseudun Urheiluakatemiassa sekä Vaasan lyseon lukion kulttuuriakatemiassa suoritettuja opintojaksoja. Muualla suoritettuja opintoja voidaan lukea hyväksi paikallisina valinnaisina opintoina siten kuin luvussa 5.2.5 on määritelty.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa

tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosesseistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

3.3. Opiskeluympäristöt ja - menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Lukiomme sijainti aivan kaupungin keskustassa mahdollistaa oppimisympäristöjen laajentamisen koulurakennuksen ulkopuolelle ja yhteistyön vaasalaisten korkeakoulujen, kirjastopalvelujen, erilaisten yhteisöjen ja organisaatioiden sekä yritysten kanssa. Laaja ja monipuolinen kansainvälinen toiminta puolestaan laajentaa oppimisympäristöt maailmanlaajuisiksi.

Digitaaliset oppimisympäristöt, oppimateriaalit ja työvälineet tukevat opetusta ja oppimista. Niitä hyödynnetään eri oppiaineiden opintojaksoilla kulloinkin tarkoituksenmukaisella tavalla. Opiskelijan on mahdollista suorittaa joitakin opintojaksoja myös itsenäisesti verkko-opiskeluna (esim. Vaasan yliopiston tutustumiskursseja, Isoverstaan opetustarjontaa). Ohjeita itsenäiseen opiskeluun saa opinto-ohjaajilta ja Vaasan lyseon lukion opinto-oppaasta.

Lukiomme opiskeluympäristöt tukevat niin vuorovaikutuksellista, yhteisöllistä oppimista kuin itsenäistä opiskeluakin. Opiskelijoiden on mahdollista työskennellä yhdessä tai itsenäisesti tätä varten rakennetuissa ja kalustetuissa avarissa tiloissa molempien koulurakennusten pohjakerroksissa sekä aulatiloissa, joiden suunnitteluun opiskelijat ovat osallistuneet. Tiloja on mahdollista muunnella kulloisenkin käyttötarpeen mukaan. Myös opetustiloista on tehty muunneltavia. Erityistä huomiota on kiinnitetty siihen, että tilat tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden vaihdella työasentoja ja saada liikuntaa myös oppituntien aikana.

Lukiomme oppimisympäristö on monikielinen. Opiskelijan on mahdollista suorittaa opintojaksoja myös samalla kampuksella sijaitsevassa ruotsinkielisessä Vasa gymnasiumissa, jonka opiskelijat voivat vastavuoroisesti suorittaa opintojaksoja Vaasan lyseon lukiossa. Lukioilla on myös yhteisiä tiloja, joissa opiskelijat kohtaavat päivittäin. Tämä mahdollistaa autenttiset kokemukset toisesta kotimaisesta kielestä. Myös kampuksella puhuttavat muut äidinkielet vahvistavat opiskelijoiden kielitietoisuutta.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen

ilmapiirin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Oppilaitoksemme välittämisen ilmapiiriä pidetään yllä ja vahvistetaan erilaisilla yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevilla käytänteillä. Opiskelijat osallistuvat yhteisön hyvinvoinnin rakentamiseen ja yhteisistä asioista päättämiseen muun muassa opiskelijakunnan, tutortoiminnan, opiskelijavetoisen kiltatoiminnan ja ryhmänohjauksen avulla. Sosiaalisten suhteiden muotoutumista ja vuorovaikutuksellisuutta vahvistetaan myös erilaisten yhteisten tapahtumien ja tilaisuuksien myötä. Vaasan lyseon lukio ja Vasa gymnasium muodostavat yhdessä syrjinnästä vapaan alueen.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Opiskelijakunnan mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa lukion toimintaan ja sen kehittämiseen tuetaan. Vaasan lyseon lukiossa opiskelijakuntaa edustaa opiskelijakunnan neuvosto (jatkossa neuvosto), johon valitaan jokaisesta ohjausryhmästä kaksi edustajaa. Neuvosto käyttää opiskelijakunnan puhevaltaa. Neuvosto valitsee keskuudestaan neuvoston puheenjohtajan ja opiskelijakunnan hallituksen (jatkossa hallitus), johon kuuluu neuvoston päätöksen mukaan 12–15 opiskelijaa. Neuvoston kutsuu koolle lukion rehtori tai rehtori ja neuvoston puheenjohtaja yhdessä. Hallitus osallistuu opiskelijoita koskevien ja opiskelijoitten asemaan vaikuttavien päätösten valmisteluun sekä erilaisten yhteisöllisyyttä tukevien tapahtumien ja tilaisuuksien valmisteluun ja järjestämiseen.

Vaasan lyseon lukiossa toimii opiskelijoitten perustamia ja johtamia kiltoja. Vaasan lyseon lukion kiltatoiminnan tarkoitus on edistää lukion opiskelijakunnan yhteistoimintaa, lisätä viihtyvyyttä ja opiskella killan tavoitteiden mukaisia taitoja.

Kiltojen toiminnassa noudatetaan seuraavia sääntöjä

1. Kiltatoiminta on tarkoitettu Vaasan lyseon lukion opiskelijoille, toimintaan kutsutaan myös Vasa Gymnassiumin opiskelijat.
2. Kiltatoiminta on osa opiskelijakunnan toimintaa: koulun järjestyssäännöt ovat voimassa kaikilta osin killan toiminnassa.
3. Killan toiminnasta vastaa kiltamestari, joka toimii killan vastuu- ja yhteyshenkilönä.
4. Koulupäivän jälkeen järjestettäviin tilaisuuksiin ja retkille voidaan edellyttää valvonnan järjestämistä.

5. Rehtori hyväksyy kunkin killan perustamisen.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Vaasan lyseon lukiossa korostetaan toimintakulttuuria, joka edistää yhteisön jäsenten - niin opiskelijoiden, opettajien kuin muun henkilöstön - fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä kestävää tulevaisuutta. Toimenpiteet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on kirjattu Vaasan lyseon lukion hyvinvointisuunnitelmaan sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan, jotka ovat tämän paikallisen opetussuunnitelman liitteenä ja joita päivitetään lain edellyttämässä aikataulussa.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön tarkoituksena on tukea opiskelun edellytyksiä sekä opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia ottamalla huomioon kotien moninaisuus sekä opiskelijoiden yksilölliset edellytykset ja tarpeet. Kodin ja oppilaitoksen välinen yhteistyö järjestetään niin, että opiskelija saa tietoa ja tukea sekä opiskeluun että hyvinvointia koskeviin kysymyksiin ja mahdollisiin ongelmiin. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus perehtyä lukion työhön muun muassa vanhempainilloissa, huoltajatapaamisissa, koulun internetsivujen kautta sekä Wilman välityksellä.

Yhteistyön lähtökohtana on aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyyden ja oman vastuullisuuden huomioon ottaminen sekä huolenpito tukea tarvitsevasta opiskelijasta. Kodeissa voidaan seurata opintojen etenemistä, opintomenestystä ja opiskelijan oppitunneilla saamaa palautetta Wilmassa. Tarvittaessa huoltajat voivat olla yhteydessä ryhmänohjaajiin, aineenopettajiin, opiskelijahuoltoon, opintopalveluihin sekä hallintoon.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toimivuutta sekä kotien näkemyksiä koulun toiminnasta kartoitetaan säännöllisin väliajoin. Tarkemmat toiminnan arvioinnin käytänteet on kirjattu Vaasan lyseon lukion arviointisuunnitelmaan.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektoivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiselle.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Korkeakouluyhteistyö

Korkeakouluyhteistyön tavoitteena on vahvistaa korkeakoulutietoutta ja yleisiä korkeakoulu- ja työelämävalmiuksia. Korkeakouluyhteistyö mahdollistaa lukioaikaiset kokemukset korkeakouluopinnoista ja pyrkii sujuvoittamaan korkeakouluopintoihin siirtymistä. Korkeakouluyhteistyön kautta opiskelijoille tarjotaan monipuolisesti tietoa korkeakouluista ja ammateista, suoraväyliä korkeakouluopintoihin, kurssimuotoisia tutustumismahdollisuuksia korkeakouluopintoihin sekä yksittäisiä korkeakouluvierailuita, seminaareja ja teemapäiviä.

Opintoihin- ja urasuunnitteluun liittyviä valmiuksia tuetaan monipuolisesti eri oppiainerajat ylittävällä ohjaus- ja opetustoiminnalla. Oppiaineiden sisällöt yhdistyvät oppiaineisiin linkittyviin työelämä- ja jatko-opintomahdollisuuksiin. Korkeakouluyhteistyötä suunnitellaan eri oppiaineissa ja opiskelijoita kannustetaan osallistumaan korkeakouluyhteistyöhön. Opiskelijoiden laaja-alaista osaamista tuetaan linkittämällä sitä eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin.

Erilaiset teemapäivät, seminaarit ja vierailut korkeakouluihin ja messuille osana kurssien suoritusta tarjoavat alakohtaista ja yleishyödyllistä tietoa korkeakouluopinnoista ja niistä työllistymisestä. Vierailuja järjestetään osana kurssien suoritusta ja erilaisiin teemapäiviin osallistuminen koskettaa kaikkia opiskelijoita. Teemapäivien tarkoituksena on lisätä korkeakoulu- ja työelämätietoisuutta ja tietoa erilaisista elämänvalinnoista, sekä niiden vaikutuksesta työ- ja uramahdollisuuksiin.

Korkeakouluyhteistyön ansiosta opiskelijat voivat täydentää lukio-opintojaan korkeakoulujen tarjoamilla opintojaksoilla. Korkeakouluyhteistyön tavoitteena on, että mahdollisimman monella on mahdollisuus kokeilla korkeakouluopintoja lukio-opintojensa aikana. Tämän mahdollistavat eri aloille luodut tutustumiskurssi- ja vierailumahdollisuudet. Korkeakoulujen kanssa yhteistyössä suunnitellut suoraväylät tarjoavat todistusvalinnan ja valintakoevalinnan ohelle reitin päästä korkeakouluopiskelijaksi ja sujuvoittavat omalta osaltaan opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin.

Jokaiselle opiskelijalle laaditaan osana ohjaustoimintaa henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma, jossa otetaan huomioon korkeakouluopintoihin tutustumisen mahdollistavat käytänteet. Yleisen tiedottamisen lisäksi henkilökohtaisessa ohjauksessa keskustellaan ennakkoluulottomasti ja monipuolisesti erilaisista korkeakoulu- ja työelämävaihtoehdoista. Opiskelijoita kannustetaan tutustumaan erilaisiin vaihtoehtoihin ennakkoasenteista ja sukupuolesta riippumatta.

Korkeakouluyhteistyössä tutustutaan jatko-opinto- ja uranäkymiin myös kansainvälisellä tasolla ja painotetaan globaalisti merkittävien taitojen, kuten yleissivistyksen, kulttuurien tuntemusten ja kielitaidon merkitystä. Myös monitieteisyyttä, luovuutta ja vuorovaikutusosaamista korostetaan tärkeinä edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluyhteistyön avulla opiskelijoita valmistetaan jatkuvaan oppimiseen ja vahvistetaan heidän korkeakoulu- ja työelämävalmiuksiaan.

Työelämävalmiudet

Työelämä- ja yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on oppia tulevaisuuden työelämätaitoja ja auttaa hahmottamaan uusia työn ja yrittäjyyden sekä taloudellisen toimeliaisuuden muotoja sekä antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja liiketoiminnan harjoittamiseen. Tavoitteena on vahvistaa työelämä- ja yritysyhteistyön myötä tuntemusta työ- ja elinkeinoelämän muuttuvista tarpeista ja jatko-opintomahdollisuuksista korkeakouluissa.

Lisäksi tavoitteena on tutustua työelämän ja liiketoiminnan kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin ja siihen, miten kestävän kehityksen periaatteet ja tieteelliset ratkaisut näkyvät ja toteutuvat työ- ja elinkeinoelämässä. Työelämävalmiuksia opiskeltaessa tutustutaan kestävän liiketoiminnan perusteisiin ja kiertotalouden ja jakamistalouden periaatteisiin sekä tarkastellaan digitalisaation vaikutuksia ja mahdollisuuksia työelämässä ja liiketoiminnassa. Samalla vahvistetaan opiskelijan teknologia-, yhteiskunta- ja ympäristöosaamista.

Työelämä- ja yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on kannustaa opiskelijoita tavoitteellisuuteen, luovuuteen ja innovatiivisuuteen. Työelämä- ja yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on oppia tärkeitä työelämätaitoja, kuten vastuullisuutta, luovuutta ja ongelmanratkaisutaitoja sekä tiimityö- ja verkostoitumistaitoja mutta myös työ- ja liike-elämässä tarvittavia kieli- ja kulttuuritaitoja.

Työelämä- ja yrittäjyyskasvatus vahvistavat itsetuntoa, lisäävät uskallusta ja motivoivat uusiin asioihin sekä kannustavat yrittäjyyteen. Erityisen tärkeää on oppia joustavuutta ja kykyä kohdata työ- ja elinkeinoelämässä tapahtuvia muutoksia. Tämän vuoksi myös elinikäisen oppimisen taidot ja omasta jaksamisesta huolehtiminen ovat tärkeitä taitoja työelämä- ja yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta.

Työelämälähtöiset käytännöt ja yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa ovat integroitu eri oppiaineiden opintojaksoihin, opetukseen ja opinto-ohjaukseen sekä koulun toimintakulttuuriin. Lisäksi yhteistyötä yritysten ja korkeakoulujen ja kolmannen sektorin kanssa on integroitu osaksi leirikouluja, kansainvälisiä hankkeita sekä opiskelijavaihtoa. Työelämävalmiuksia ja kansainvälisiä ja globaaleja työelämän ja yritysten näkymiä ja mahdollisuuksia nostetaan esille myös teemapäivinä, tempauksissa ja luennoilla sekä paneelikeskusteluissa ja erilaisilla vierailuilla.

Työelämävalmiuksia opiskellaan verkostoissa elinkeinoelämän ja työelämän sekä muiden sidosryhmien ja korkeakoulujen kanssa paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla. Työelämä- ja liiketoimintavalmiuksien opiskelussa hyödynnetään sidosryhmien, kuten Talous ja nuoret TAT:n ja Nuoriyrittäjyys ry:n tarjoamia toimintamalleja.

Työelämä- ja yrittäjyysosaamista vahvistetaan koulun toimintakulttuurissa myös osallistamalla opiskelijoita suunnittelemaan verkostoissa työelämälähtöisiä toimintatapoja, joissa korostuvat aidot ongelmat ja asiakastyöt sekä tutkimusprojektit yhteistyössä elinkeinoelämän ja korkeakoulujen sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Näin opitaan, miten innovaatiot syntyvät verkostoissa ja miten verkostoidutaan ja tehdään tiimityötä.

Kansainvälinen osaaminen

Vaasan lyseon lukio on YK- ja Unesco-koulu, joka on mukana myös Baltic Sea Projectin -kouluverkostossa. Kansainvälinen osaaminen pitää sisällään kansainvälisen liikkuvuuden lisäksi kotikansainvälisyyskasvatuksen, joihin molempiin sisältyy globaalikasvatuksen näkökulma. Ne tarjoavat eväitä globaalikansalaiseksi kasvamiseen ja rakennusaineksia eettisesti kestävään elämäntapaan.

Kansainvälisyys- ja kotikansainvälisyyskasvatuksen tavoitteena on globaalikansalaisen tietojen ja taitojen oppiminen. Globaalikansalaisuus on välittämistä, vaikuttamista ja vastuunkantoa mutta myös uskoa omiin kykyihin ja kykyä toimia yhdessä paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla. Siihen kuuluu myös ihmisoikeuksien, rauhan, luonnon ja kulttuurien monimuotoisuuden sekä kestävän kehityksen vaaliminen. Keskiössä on YK:n Agenda2030-tavoitteiden edistäminen.

Toisena keskeisenä kansainvälisyys- ja kotikansainvälisyyskasvatuksen tavoitteena on vuoropuhelun ja suvaitsevaisuuden lisääminen. Globaalikansalaisuus edellyttää kulttuurien keskinäistä kunnioitusta ja vuorovaikutusta. Oppimalla näitä taitoja voidaan konkreettisesti ehkäistä syrjintää ja rasismia sekä edistää tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja rauhan toteutumista.

Samalla opitaan tekemään yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa ja opitaan ymmärtämään eri kulttuuritaustasta tulevia nuoria. Tavoitteena on, että yhteistyö- ja tiimitaidot sekä kielitaito ja kulttuuriosaaminen vahvistuvat.

Lisäksi kansainvälisen osaamisen tavoitteena on opiskelijoiden hyvinvoinnin lisääminen. Kansainvälisyys- ja kotikansainvälisyyskasvatuksen kautta voidaan lisätä kouluviihtyvyyttä ja edistää ryhmäytymistä. Samalla vahvistetaan opiskelijoiden itsetuntoa ja tuetaan itsenäistymistä sekä rohkeutta osallistua ja kantaa vastuuta itsestä ja muista. On tärkeää, että opiskelijat saavat osallistumisen ja vaikuttamisen välineitä ymmärtää ja ratkaista yhdessä isojakin globaaleja ongelmia.

Kansainvälisen osaamisen tavoitteet ovat integroitu eri oppiaineiden opintojaksoihin, opetukseen ja koulun toimintakulttuuriin sekä kansainväliseen liikkuvuuteen eli leirikouluihin kansainvälisiin hankkeisiin ja projekteihin sekä opiskelijavaihtoon. Kansainvälisen osaamisen lisäämiseksi tehdään yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän, kolmannen sektorin sekä korkeakoulujen kanssa kotimaassa ja ulkomailla. Lisäksi toimitaan aktiivisesti Unesco-koulujen ja Baltic Sea Projectissa mukana olevien koulujen verkostoissa.

Kansainvälisyys- ja globaalikasvatuksen teemoihin tutustutaan myös YK:n kansainvälisinä teemapäivinä, tempauksissa ja luennoilla sekä paneelikeskusteluissa ja vierailuilla. YK-päivänä Vaasan lyseon lukiossa vietetään yhdessä samalla lukiokampuksella sijaitsevan Vasa gymnasiumin kanssa Uniworld Day -teemapäivää, jolloin opiskelijat julistavat eri kielillä lukiokampuksen syrjinnästä vapaaksi alueeksi. Teemapäivänä tutustutaan myös lukiokampuksen monikulttuurisuuteen kulttuurityöpajoissa ja perehdytään kestävän kehityksen tavoitteisiin Agenda2030-työpajassa.

Vaasan lyseon lukiossa toimii myös opiskelijoiden vetämät kansainvälisyys- ja globaalikasvatusta täydentävät Aasia-, Eurooppa- ja UNESCO-killat.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempana yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- *ohjauksen keskeiset käsitteet*
- *ohjauksen tehtävät ja tavoitteet*
- *ohjauksen järjestäminen*
- *ohjauksen toimijat ja työnjako*
- *ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen*
- *ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat*
- *ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa*
- *ohjaustoiminnan arviointi.*

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- *aikaisempi koulutus ja muu osaaminen*
- *suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet*
- *hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen*
- *suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat*
- *opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt*
    - *opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve*
- *korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot*
- *työelämän tutustumisjaksot*
- *arvioitu opiskeluaika*

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana

opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Opinto-ohjaus auttaa opiskelijaa suunnittelemaan omaa opiskeluohjelmaansa, tukee häntä lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia suunnitelmia ja valintoja. Opinto-ohjausta järjestetään henkilökohtaisena ohjauksena sekä ryhmä- ja pienryhmäohjauksena. Ohjauksen tehtävänä on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa ja opiskelijoiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Opiskelijaa ohjataan laatimaan oma henkilökohtainen opiskelusuunnitelmansa ja seuraamaan sen toteutumista. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Opiskelijoiden opinto-ohjelmat tarkistetaan säännöllisesti ja heidän opintojensa etenemistä seurataan. Lukio-opintonsa aloittavat perehdytetään oppilaitoksen toimintaan, opiskeluohjeisiin ja menettelytapoihin. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan.

Kaikki koulun opettajat ja ohjaushenkilöstö osallistuvat ohjaustoimintaan. Opinto-ohjaajalla on vastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijaa opettamansa oppiaineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja valmiuksiaan.

Lukio-opiskelusta ja lukioon hakeutumisesta tiedotetaan nivelvaiheen ohjauksessa perusopetuksen päättövaiheessa oleville oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille.

Opiskelija on oikeutettu saamaan lukiosta valmistumisensa jälkeen seuraavan vuoden ajan jälkiohjausta, mikäli hän ei ole saanut tutkintoon johtavaa jatko-opintopaikkaa ja hän kokee ohjauksen tarpeelliseksi. Opiskelija on itse tarvittaessa yhteydessä lukioon.

OHJAUKSEN TYÖNJAKO

REHTORI JA APULAISREHTORIT:

- opiskelijarekrytointi
- opintotarjotin, työjärjestykset
- opiskelijoiden poissaoloanomukset (> 3 vrk)
- muualla suoritettujen opintojen hyväksilukeminen
- yo-kirjoituksista vastaaminen
- hyvinvointiryhmän (HVR) kokoukset, opiskeluhuoltotapaamiset (OHR)
- opiskelijakunnan neuvoston koollekutsuminen

OPINTO-OHJAAJA:

- ohjauksen suunnittelu ja koordinointi

- opintosuunnitelmat ja valinnat
- yo-suunnitelmien ohjaus
- jatko-opiskelu- ja uravalinnanohjaus
- työelämään tutustuminen
- yhteistyö korkeakoulujen ja työelämätahojen kanssa
- hyvinvointiryhmä (HVR), opiskeluhuoltotapaamiset (OHR)
- nivelvaiheiden ohjaus sekä yhteistyö perusopetuksen kanssa
- yhteistyö ikäryhmäkoordinaattoreiden ja ryhmänohjaajien kanssa
- henkilökohtainen ohjaus
- eroavat ja kesken lukuvuotta tulevat uudet opiskelijat
- vaihto-opiskelijoiden ohjaus yhdessä kielenopettajan ja ryhmänohjaajan kanssa
- jälkiohjaus
- vieraskielisyysselvitykset

RYHMÄNOHJAAJA:

- ryhmäläistensä lähiohjaaja, henkilökohtainen ohjaus
- tiedottaminen, ryhmänohjaajan tuokiot ja niiden sisältöjen suunnittelu
- koulun käytänteisiin perehdyttäminen
- opintovalintojen seuranta henkilökohtaisesti
- opintosuunnitelman ja opintosuoritusten seuranta, jaksottainen seurantalomake
- motivointi, ongelmien ennaltaehkäisy
- jaksotodistukset
- opiskelijoiden poissaoloanomukset (< 3 vrk)
- linkki kodin ja koulun välillä
- oikean henkilön luo opastaminen

IKÄRYHMÄKOORDINAATTORI

- yhteydenpito ryhmänohjaajiin
- ro-tuokioiden suunnittelu yhdessä ryhmänohjaajien kanssa
- ohjauksen vuosikello
- vanhempainiltojen suunnittelu yhdessä ryhmänohjaajien kanssa
- ikäryhmän materiaalipankin ylläpito
- yhteistyö koulun ulkopuolisiin tahoihin ikäryhmää koskevissa teemapäivissä

AINEENOPETTAJA:

- omaan aineeseen liittyvä ohjaus (opiskelutekniikka, yo-kirjoitukset)
- yo-ohjeet
- oman aineen jatko-opintomahdollisuudet
- poissaolojen seuranta ja ilmoitus (RO, huoltaja, opinto-ohjaaja, kuraattori)

ERITYISOPETTAJA:

· lukitestit

· ylioppilastutkintolautakunta: lausunnot

· pedagogisen tuen ohjaus ja suunnitelmat

· oppimisen haasteet, ajankäytön hallinta, elämänhallinta

· opiskelutaitoihin valmentaminen

· nivelvaiheiden tuki

· opintojen esteettömyyden tukeminen

HYVINVOINTIRYHMÄ (HVR):

· ensisijaisesti ennaltaehkäisevää työtä

· yhteisöllisyyttä korostavaa, opiskelijalähtöistä toimintakulttuuria tukevaa (teemapäivät, killat)

· opiskelijan hyvinvointia tukevat toimet

· kokoontuu säännöllisesti ja tarpeen mukaan

· apulaisrehtori, opinto-ohjaajat, terveydenhoitaja, kuraattori ja tarvittaessa ryhmänohjaaja, aineenopettaja tai muita asiantuntijoita (esim. erityisopettaja)

· laajennetussa hyvinvointiryhmässä on edellisten lisäksi mukana opiskelijakunnan ja henkilökunnan edustaja

OPISKELUHUOLTO (OHR):

· kokoontuu tapauskohtaisesti

· ryhmän kokoonpano vaihtelee, koollekutsujana huolen havainnut, opiskelija vaikuttaa ryhmän kokoonpanoon

TUTOR:

· vertaisohjaus

· kouluun tutustuttaminen

· teemapäivien suunnittelu/toteutus

· koulun ja kodin välinen yhteistyö esim. vanhempainillat

OPINTOSIHTEERIT:

· opiskelijarekisteri, ilmoittautumiset, eroamiset

· opintotuki ja muut opintososiaaliset asiat

· ilmoittautuminen yo-kirjoituksiin

4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

Erityisopetus ja muu tuki

Erityisopetuksen tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla opiskelijoilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet suorittaa opintonsa. Tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään.

Opiskelijalle järjestettäviä tukitoimia voivat olla esim. kielten orientaatio-opinnot, tukiopetus, erityisopettajan palvelut, opetuksen eriyttäminen, opintosuunnitelman muuttaminen ja erityisjärjestelyt. Tukitoimien perusteet ja yksilölliset tukitoimet kirjataan pedagogisen tuen suunnitelmaan, joka on esillä Wilmassa. Viime kädessä opiskelija vastaa itse pedagogisen tuen tarpeen tiedottamisesta opettajille.

Oppimiseen vaikuttavissa asioissa erityisopettaja laatii pedagogisen tuen suunnitelman yhdessä aineopettajien kanssa. Kuraattori laatii opiskelijan ja huoltajan kanssa pedagogisen tuen suunnitelman, kun on kyse sosiaalisista tai psyykkisistä asioista. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen pyritään aloittamaan opiskelujen varhaisessa vaiheessa. Tuen tarvetta arvioidaan säännöllisesti opintojen aikana.

4.2.1. Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta

voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämisessä. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai eri oppiaineiden opiskeluun.

4.2.2. Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiopetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltyyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan

hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- *tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille*
- *tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi*
- *tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan*
- *oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen*
- *tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi*
- *erityisopetuksen päätös*
- *opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.*

Tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Vaasan lyseon lukion opiskelijoita tiedotetaan oppimisen tuesta ja erityisopetuksesta opinto-oppaassa, koulun kotisivuilla, Wilma-tiedotteissa, yksityisillä viesteillä, ryhmänohjauksessa ja OP01-opintojaksolla opintojen alkaessa. Huoltajille tiedotetaan lukion alkaessa huoltajainfossa ja ryhmänohjaajan tapaamisissa sekä peruskoulun päättöluokkalaisten huoltajainfossa.

Tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi

Opiskelijan tuen tarvetta arvioidaan nivelvaihepalavereissa, joissa lukio saa opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa perusopetuksesta.

Opintojen alussa opiskelijoille tehdään taustatietokysely, jossa saadaan täydentävää tietoa opiskelijan tuen tarpeesta. Lukio-opintojen alussa tehdään kaikille alkaville opiskelijoille digitaalinen lukiseula ja matematiikan perustaitojen kartoitus.

Kartoitusten ja taustatietojen perusteella erityisopettaja jatkaa tarvittaessa jatkokartoitusta ja henkilökohtaisia tapaamisia. Erityisopettaja arvioi perusteet, mikäli hallintopäätöstä erityisopetuksesta harkitaan.

Tukitoimien ja erityisopetuksen tarvetta arvioidaan jatkuvasti ja säännöllisesti opintojen edetessä. Mahdolliset tukitoimet ja erityisjärjestelyt ylioppilastutkinnossa otetaan keskusteluun varhaisessa vaiheessa tarvittaessa.

Kartoitusten, aiemman peruskoulussa tehdyn hallintopäätöksen sekä opiskelijan ja huoltajan kanssa käydyn keskustelun perusteella suositellaan toimenpiteitä oppimisen tuessa tai erityisopetuksessa.

Tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Opiskelijan tukitoimet kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan Wilmassa. Aineenopettajat ja erityisopettaja merkitsevät tarjotut ja käytetyt tukitoimet yhteistyössä opiskelijan kanssa ja huoltajia kuullen. Opiskelija antaa hyväksynnän sille, saako opetushenkilökunta nähtäväkseen tukitoimien suunnitelman.

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen

Tuen toteuttaminen on koko koulun yhteinen tehtävä. Siihen osallistuvat aineenopettajat, ryhmänohjaajat, opinto-ohjaajat, erityisopettajat ja opiskeluhuollon henkilöstö.

Tarvitessaan tukea oppiaineessa opiskelija hakeutuu aineenopettajan toteuttaman tuen piiriin. Tukiopetus eli aineenopettajien antama opetus ja ohjaus vastaa opiskelijan oppimisen tuen tarpeisiin. Aineenopettaja myös ottaa huomioon opiskelijoiden erilaiset tarpeet joustavin opetusjärjestelyin ja eriyttäen. Aineenopettaja tarjoaa opiskelijalle erilaisia tapoja osoittaa osaamisensa tarjoten tukea ja ohjausta oppituntien aikana sekä tarvittaessa niiden ulkopuolella tukiopetuksella. Opiskelijalla ei ole velvollisuutta ottaa tarjottua tukea vastaan.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Sitä toteutetaan yksilöopetuksena, ryhmämuotoisena tukena sekä samanaikais- ja yhteisopettajuutena yhteistyössä aineenopettajan kanssa. Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa myös auttamalla aineenopettajia huomioimaan tuen tarpeita.

Tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Ryhmänohjaajat, opinto-ohjaajat, erityisopettajat ja aineenopettajat seuraavat tuen toteutumista säännöllisesti ja jatkuvasti yhteistyössä. Tiedot kirjataan pedagogisen tuen lomakkeeseen ja Wilmaan erityisen tuen osioon. Tukitoimien seuraaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä koulun henkilöstön välillä sekä yhteistyötä myös alle 18-vuotiaiden nuorten huoltajien kanssa.

Erityisopetuksen päätös

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos muu oppimisen tuki ei riitä ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi. Tällöin erityisopetuksesta tehdään hallintopäätös. Rehtori tekee hallintopäätöksen erityisopettajan arvion perusteella.

Opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä

Opiskelijaa ja huoltajaa kuullaan erityisopettajan toimesta valmistelussa.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa

Tuen toteutumisesta vastaavat aineenopettajat, ryhmänohjaajat, opinto-ohjaajat, erityisopettajat ja opiskeluhuollon henkilöstö.

Rehtori vastaa koulun tukitoimien organisoinnista, laatii erityisopetuksen hallintopäätökset sekä huolehtii lausuntojen ja hakemusten lähettämisestä ylioppilastutkintolautakuntaan.

Erityisopettaja vastaa erityisopetuksen koordinoinnista sekä osallistuu tuen tarpeen kartoittamiseen, suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. Erityisopettaja välittää tarvittaessa tiedon tuen tarpeesta eteenpäin opettajille ja huoltajille sekä opiskeluhuollolle. Erityisopettaja tarjoaa apua ja konsultaatiota aineenopettajille.

Aineenopettaja osallistuu tukitoimien tarpeen kartoittamiseen ja arvioi tukitoimien toimivuutta. Aineenopettaja toteuttaa oppimisen tukea oppiaineensa opetus- ja arviointitilanteissa sekä tiedottaa erityisopettajaa opiskelijan tuen tarpeista. Yhteistyössä erityisopettajan kanssa aineenopettaja suunnittelee tukitoimia opiskelijakohtaisesti.

Opinto-ohjaaja seuraa tuen tarpeen toteutumista opintovalintoja tehtäessä, ylioppilaskirjoituksia suunniteltaessa ja jatko-opintoihin hakeutumiseen ohjatessa. Opinto-ohjaaja ohjaa opiskelijan tuen tarpeen ilmetessä erityisopettajalle.

Ryhmänohjaaja seuraa ryhmän opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tuen tarvetta sekä on tiiviisti yhteydessä erityisopettajaan sekä opinto-ohjaajaan.

Opiskeluhuollon henkilöstö on moniammatillisessa yhteistyössä muiden oppimisen tuen toimijoiden kanssa esimerkiksi ohjaten opiskelijan erityisopettajan tuen piiriin.

4.3. Opiskeluhuolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhuolto. Oppilaitoksesta käytetään soveltuvissa kohdissa myös ilmaisua lukio. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia (oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 1 §, muutettu lailla 377/2022).

Tässä luvussa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018 12 § ja 32 § sekä oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §). Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9§). Opiskeluhuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022).

Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022). Opiskeluhuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhuoltopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.) Opiskeluhuoltopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti

opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022).

4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §). Opiskeluhuoltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman valmistelussa (terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma korvaa opiskeluhuollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää koulutuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhuoltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhuoltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhuoltopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

1) Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin oppilaitokselta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhuoltopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja lukioyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 §).

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet.

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhuolto) mukaisesti kuuluu yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 6 §.) Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu lukioyhteisön hyvinvoinnista (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan

- *opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset*
- *oppilaitoskohtaisten opiskeluhuoltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§ (1501/2016)*
- *koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen*
- *tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen*
- *yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 § ja valtioneuvoston asetus yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 § ja valtioneuvoston asetus neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta 93/2026 5 §).*

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhuolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §). Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa seurataan ja edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina opiskelijan suostumukseen (lukiolaki 714/2018 58 § ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.) Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18 §). Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä (EU:n tietosuoja-asetus (679 /2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lukiolaki 714/2018 58 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 22 §, muutettu lailla 377/2022, ja 23 §.)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan

- *opiskelijan ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16 §, muutettu lailla 377/2022).*
- *yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 19 §)*
- *opiskeluhuoltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltorekisterille (oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 20 §, muutettu lailla 377/2022 ja 21 §)*

- *tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (lukiolaki 714/2018 41 §, muutettu lailla 165/2022)*
- *opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.*
- *opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi*

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhuollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhuollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan

- *opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen (oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022)*
- *lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä*
- *yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi*
- *yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille (oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 11 §)*

5) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (lukiolaki 714/2018 40 §). Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018 40 §, muutettu lailla 165/2022). Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 23 §, lastensuojelulaki 471/2007 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §).

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

OPISKELUHUOLTO

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Opiskelijahuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitoksessa työskentelevien ja opiskeluhuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden kasvua ja hyvinvointia turvallisessa ja oppimismyönteisessä ilmapiirissä.

Vaasan lyseon lukiossa painotetaan varhaista tukea kaikilla ohjauksen tasoilla ja toimintakulttuuri painottaa varhaista puuttumista. Jokaisella opiskelijalla on oma ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja. Ryhmänohjaaja tapaa ryhmänsä säännöllisesti jaksoittain ja jokaisen opiskelijan myös kahden kesken. Ryhmänohjaajat tarjoavat vanhempainvarttiajat myös huoltajille.

Oppilaitos korostaa opiskelijoiden osallisuutta monin eri tavoin. Oppilaitoksessa on opiskelijakunta, opiskelijaneuvosto, tutortoiminta ja opiskelijavetoinen kiltatoiminta. Opiskelijoille ja huoltajille tehdään joka toinen vuosi opiskelijatyytyväisyyskysely ja lisäksi hyvinvointia seurataan kouluterveyskyselyn avulla. Opiskeluhuollolla on omia opiskelijoiden hyvinvointia kartoittavia kyselyjä tarpeen mukaan. Oppilaitoksen opiskeluhuollon toimenpiteet ja toimintasuunnitelmat on kuvattu Vaasan lyseon lukion hyvinvointisuunnitelmassa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on ehkäistä ongelmia varhaisessa vaiheessa ja huolehtia riittävän tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus.

Vaasan lyseon lukiossa opiskeluhuollon tuki etenee portaittain. Jos yksilökohtainen tuki ei ole riittävää ja huoli opiskelijan tilanteesta jatkuu, voidaan opiskelijan suostumuksella koota yksittäisen opiskelijan asiassa monialainen opiskelijahuoltoryhmä opiskelijan asioissa mukana olevien tahojen kanssa. Ryhmän kokoaa se opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien mukaan kuuluu. Ryhmän tavoitteena on moniammatillisesti selvittää opiskelijan tilannetta ja yrittää löytää yhdessä ratkaisuja opiskeluissa ilmenneisiin pulmiin.

Vaasan lyseon lukion yksilökohtaisen opiskeluhuollon palvelut

Opiskeluterveydenhuollon palvelut

Opiskeluterveydenhuollon tavoite on opiskelijoiden fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ylläpitäminen ja tukeminen. Toiminta on suunnitelmallista, opiskelijakeskeistä ja kokonaisvaltaista. Siinä painottuvat terveyden edistäminen, terveyskasvatus ja terveysongelmien ennaltaehkäisy.

Terveydenhoitaja työskentelee lukiolla päivittäin ja tekee yhteistyötä opiskeluhuollon henkilöstön, huoltajien sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opiskeluterveydenhoitajalle on päivittäin mahdollista päästä myös ilman ajanvarausta päivystysajalla. Opiskeluterveydenhuollon palveluihin kuuluvat myös koululääkärin ja opiskelijapsykologin palvelut. Lääkärin vastaanotolle opiskelijat pääsevät tarvittaessa omalla koululla. Lisäksi opiskelija ohjataan tarpeen mukaan oman asuinalueen terveysaseman vastaanotolle sekä muille terveyshuollon yhteistyötahoille. Opiskelijapsykologin palvelut ovat saatavilla terveydenhoitajan tai kuraattorin kautta.

Kuraattorin palvelut

Kuraattoritoiminnan tavoitteena on edistää koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia yhteistyössä opiskelijoiden, huoltajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Kuraattori tukee opiskelijoiden hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Kuraattori tiedottaa toiminnastaan sekä opiskelijoita että huoltajia että koulun henkilökuntaa lukuvuoden alussa. Kuraattoritoiminta on opiskeluhuollon lakisääteistä palvelua ja jokaisella opiskelijalla on halutessaan oikeus saada kuraattorin palvelua.

Kuraattoripalvelut ovat opiskelijoiden saatavilla Vaasan lyseon lukiossa päivittäin. Kuraattoritoiminta on osa koulun tuki- ja ohjausjärjestelmää. Toiminnan tavoite on matalankynnyksen auttaminen ja ohjaus ennaltaehkäisevällä otteella. Kuraattori tekee sosiaalisia selvityksiä ja tukee ja ohjaa opiskelijoita yksilöllisesti. Kuraattori laatii opiskelijoille tarvittaessa lukioaikaisen erityisen tuen suunnitelmat silloin, kun kyseessä on psyykkiset, sosiaaliset tai elämäntilanteeseen liittyvät syyt. Kuraattori tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa sekä nivelvaiheissa, että opintojen päättymisvaiheessa ohjaten opiskelijoita tarvittavan tuen piiriin.

Erityisopetuspalvelut

Vaasan lyseon lukiossa toimii laaja-alainen erityisopettaja. Lukion erityisopetus on ensisijaisesti pedagogista tukea oppimaan oppimisessa, sopivien opiskelustrategioiden löytämisessä sekä itsetunnon vahvistamisessa oppijana. Erityisopetus tukee opiskelijaa, jolla on kielellisiä, matemaattisia, hahmotuksellisia erityisvaikeuksia tai muita oppimisvaikeuksia. Erityisopettaja tekee opiskelijoille tarvittaessa lukitestit. Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa opiskelijan ohjaukseen ja arviointiin silloin, kun on kyse oppimisvaikeuksiin liittyvistä asioista. Hän toimii yhteistyössä opiskelijaa opettavien aineenopettajien kanssa. Opiskelijan tukeminen toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä, johon opiskelija itse ja tarvittaessa hänen huoltajansa osallistuvat. Erityisopettaja voi laatia opiskelijalle pedagogisen tuen suunnitelman opiskelun tueksi. Siihen kirjataan, miten yksilölliset tukitoimet toteutetaan opintojen aikana. Erityisopettaja tekee tarvittaessa lausunnot ylioppilastutkintolautakunnalle opiskelijan hakemia erityisjärjestelyitä varten.

Psykologi

Lukion opiskelijoiden käytettävissä on opiskelijaterveydenhuollon palvelut. Ajan psykologille saa lukion opiskelijaterveydenhoitajan tai kuraattorin kautta. Psykologityön tavoitteena on tukea opiskelijan psyykkisiä valmiuksia. Psykologi antaa myös konsultointiapua lukion opiskeluhuollonhenkilökunnalle ja osallistuu tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan lukion opiskeluhuoltoryhmiin.

Vaasan lyseon lukion opiskeluhuoltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Vaasan lyseon edustaja on mukana Vaasan kaupungin opiskeluhuollon ohjausryhmässä.

Vaasan lyseon lukiossa toimii oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä eli hyvinvointiryhmä. Hyvinvointiryhmän tehtävänä on vastata opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmän kokoonpanoon kuuluvat opiskeluhuollon vastaava apulaisrehtori, opinto-ohjaajat, opiskeluterveydenhoitaja, kuraattori ja tarvittaessa muita asiantuntijoita esim. erityisopettaja. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti. Lisäksi Vaasan lyseon

lukiossa toimii laajennettu hyvinvointiryhmä, joka kokoontuu kaksi kertaa lukuvuodessa ja kokoonpano on hyvinvointiryhmän kokoonpanon lisäksi opiskelijakunnan ja opettajien edustajat sekä tarvittaessa muita tahoja.

Hyvinvointiryhmien tavoitteena on oppilaitosyhteistyön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Yksittäisen opiskelijan asiassa kootaan monialainen opiskelijahuoltoryhmä, opiskelijan asioissa mukana olevien tahojen kanssa, opiskelijan suostumuksella. Ryhmän kokoaa se opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien mukaan kuuluu. Ryhmän tavoitteena on moniammatillisesti selvittää opiskelijan tilannetta ja yrittää löytää yhdessä ratkaisuja opiskeluissa ilmenneisiin pulmiin. Oppilas- ja opiskelijahuoltoalain mukaisesti tapaamisesta tehdään virallinen muistio (opiskelijahuoltokertomus) ja se säilytetään arkistossa.

4.4. Kurinpito

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom., muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja (lukiolaki 714/2018, 41 § muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita.

Laissa säädetyt kurinpitotoimet:

- *Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.*
- *Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.*

Kurinpitotoimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. Kurinpitotoimesta tulee antaa päätös. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädetyt kurinpitokeinot

- *Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.*
- *Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.*

Kurinpitokeinoista on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitokeinot tulee kirjata. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Ensisijainen toimenpide rike- tai häiriötilanteessa on aina välitön puuttuminen ja keskustelu opiskelijan kanssa.

Vilpilliseen toimintaan, kuten palgiointiin tai lunttaukseen, puuttuminen on ensisijaisesti aineenopettajan vastuulla. Aineenopettaja tuo epäillyn vilpillisen toiminnan rehtorin tietoon.

Epäasialliseen käytökseen puuttuminen on jokaisen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvan velvollisuus. Toimintaohje kiusaamisen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi on kuvattu Vaasan lyseon lukion hvinvointisuunnitelmassa.

Vilpillinen toiminta tai muu epäasiallinen käytös johtaa kurinpitokeinojen käyttöön. Vaasan lyseon lukion kurinpitokeinoja ovat oppilaitoksen järjestyssäännöissä mainittu suullinen huomautus sekä lukiolain 41§:n mukaiset kirjallinen varoitus ja oppilaitoksesta erottaminen määräaikaisesti. Suullisen huomautuksen antamisesta tehdään muistio. Lukiolain mukaisten kurinpitokeinojen käytöstä rehtori tekee viranhaltijapäätöksen, joka toimitetaan asinosaiselle valitusosoitteineen.

Ennen kurinpitokeinojen käyttöä opiskelijalle ja alaikäisen opiskelijan osalta myös huoltajalle on tarjottava mahdollisuus tulla kuulluksi.

Vilpillisestä toiminnasta saatu suullinen huomautus johtaa opintojakson keskeyttämiseen. Opintojaksoa ei arvostella vaan se on suoritettava uudelleen. Kurinpitokeinojen käyttö viedään tiedoksi opiskelijan ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajalle ja vastaavalle kuraattorille.

4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavien ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- *menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt*
- *suunnitelman tekeminen opiskelijan tuesta opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom., muutettu lailla 165/2022)*
- *periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä*

- *henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä*
- *suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille*
- *yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa*
- *menettelytavat suunnitelman seurantaa sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.*

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu-

ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen

viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ KYSYMYKSIÄ

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijoiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa. Tavoitteena on ohjata opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa opiskelijoiden kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Monikieliset opiskelijat

Monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja lukion opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi. Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä

ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella.

Monikielisiä opiskelijoita informoidaan heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. *Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
2. *Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Vaasan lyseon lukion arviointiin liittyvät periaatteet on kirjattu tähän opetussuunnitelmaan ja käytänteet opinto-oppaaseen. Käytänteitä arvioidaan jatkuvasti esimerkiksi opettajainkokouksissa.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Opintojaksojen tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen opintojaksoissa ja opintojaksojen arviointi määritellään kunkin opintojakson kuvauksen yhteydessä.

Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksia, puutteita opetuskielen hallinnassa tai muita oppimista vaikeuttavia tekijöitä, on mahdollisuus osoittaa osaamisensa erityisjärjestelyin (esimerkiksi lisäaika kokeessa, erillinen tila kokeen tekemiseen tai avustajan käyttö) tai vaihtoehtoisella tavalla (suullinen tai kirjallinen näyttö).

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Mikäli opintojakson tai sen osan koe on hyväksyttävästä syystä tekemättä (esim. opiskelija on sairauden takia poissa kokeesta), merkitään kirjain P. Opiskelijan on viivyttelemättä otettava yhteyttä (esimerkiksi Wilmassa) opettajaan poissaolon selvittämiseksi sekä puuttuvien tehtävien palautusajankohdasta ja kokeen suorittamisesta sopimiseksi. Jos opiskelija on sairauden takia poissa kokeesta, sitä ei lasketa käytetyksi koekerraksi. Puuttuva suoritus vaikuttaa arviointiin. Pääsääntönä on, että puuttuvia suorituksia on mahdollisuus tehdä seuraavan jakson loppuun mennessä. Muuten opintojakso keskeytyy (K).

Opiskelijalla on velvollisuus seurata Wilmassa arviointeja ja tiedotteita.

Suoritetun opintojakson tai sen osan arvosanaa on mahdollista korottaa siten kuin hylätyn ja hyväksytyn arvosanan korottamisesta määrätään:

Hylättyä arvosanaa voi korottaa kerran uusintakoetilaisuudessa; ajankohdat ovat opinto-oppaassa. Jos uusintakokeessakin opiskelija saa hylätyn arvosanan, on hänen suoritettava opintojakso tai sen osa (moduuli) uudelleen osallistumalla opetukseen tai Wilmassa mainittujen oppiaineiden tukitunneille.

Uusintoihin ilmoittaudutaan Wilmassa työjärjestyksessä määrättyyn päivään mennessä. Vain yhtä opintojaksoa tai sen osaa on mahdollisuus korottaa samalla koekerralla.

Hyväksyttyä opintojaksoa voi yrittää korottaa osallistumalla opetukseen uudelleen tai tekemällä uusintakokeen. Hyväksytyn opintojakson tai sen osan uusintaan ilmoittaudutaan Wilmassa työjärjestyksessä määrättyyn päivään mennessä. Vain yhtä opintojaksoa tai sen osaa on mahdollisuus korottaa samalla koekerralla.

Parempi arvosana jää aina voimaan.

Vilppi tai vilpin yritys sekä plagiointi koetilanteessa johtaa suorituksen hylkäämiseen tai opintojakson osan keskeytymiseen. Opintojakso tai sen osa on opiskeltava uudelleen osallistumalla opetukseen.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Jonkin oppiaineen opintojakso voidaan suorittaa perustellusta syystä itsenäisesti opiskellen. Itsenäinen opiskelu tarkoittaa opiskelua ilman lähiopetusta. Kyse on tällöin opintojakson ensikertaisesta opiskelusta itsenäisesti, ei jo suoritetun opintojakson uudelleen opiskelusta. Itsenäisestä suorituksesta sovitaan opettajan kanssa aina etukäteen. Itsenäisen suorituksen tekemiseen on aikaa kyseessä olevan jakson verran. Itsenäisesti suoritettavaa opintojaksoa edeltävän opintojakson arvosanan on pääsääntöisesti oltava vähintään 7.

Itsenäisesti ei suositella suoritettavan kielten suullisia opintojaksoja, äidinkielen opintojaksoja ja oppiaineen ensimmäistä opintojaksoa.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Opintojen etenemistä seuraavat ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja aineen opettajat. Mikäli huolen aiheita ilmenee, asia viedään opiskelijahuoltotyöryhmälle. Tarvittaessa huoltajaan otetaan yhteys. Huoltajan tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä Wilmassa.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritetut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettäessä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	*lukioasteikko*	*asteikko 1–3*
1 (tyydyttävä)	*5 (välttävä)*	*1*
2 (tyydyttävä)	*6 (kohtalainen)*	*1*
3 (hyvä)	*7 (tyydyttävä)*	*2*
4 (hyvä)	*8 (hyvä)*	*2*
5 (kiitettävä)	*9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)*	*3*

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritetut opinnot vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritetut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Opiskelijan toisessa oppilaitoksessa kotimaassa tai ulkomailla lukioaikana suorittamat opinnot voidaan hyväksyä korvaamaan jokin lukion oppiaineen opintojakso, mikäli opinnot vastaavat tavoitteiltaan lukion opetussuunnitelman mukaisia pakollisia ja valinnaisia opintojaksoja ja ne on arvioitu. Perusopetuksessa suoritettu orientaatiokurssi voidaan lukea lukion oppimäärään, mikäli se vastaa Vaasan lyseon lukion opetussuunnitelmassa mainittua vastaavaa opintojaksoa.

Opiskelijalla on aina oltava virallinen todistus muualla suoritetuista opinnoista ja tarvittaessa seloste suorituksistaan. Tarvittaessa opiskelijalta voidaan edellyttää myös lisäsuorituksia. Hyväksymisestä päättää rehtori/apulaisrehtori keskusteltuaan opettajan kanssa.

Kuula-opistossa ja Taiteen perusopetuksessa opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen lukioaikana osallistunut voi hakea opintojen hyväksi lukemista. Suorituksia hyväksytään enintään 2 opintopistettä lukuvuotta kohden.

Vapaa-ajan ja harrastustoiminnasta ei voi saada opintosuorituksia.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia *pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja,*	*joista voi olla hylättyjä opintoja* *enintään*
2–5 opintopistettä	*0 opintopistettä*
6–11 opintopistettä	*2 opintopistettä*
12–17 opintopistettä	*4 opintopistettä*
18 opintopistettä tai enemmän	*6 opintopistettä*

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä

käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Koulukohtaiset valinnaiset moduulit ja opintojaksot sekä temaattiset opinnot määritellään tarkemmin ainekohtaisissa osioissa. Koulukohtaiset valinnaiset opinnot arvioidaan asteikolla hyväksytty-hylätty. Hyväksytystä moduulista saa suoritusmerkinnän (S).

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. *opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;*
2. *lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;*
3. *se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)*

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, Lupa- ja valvontavirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen Lupa- ja valvontavirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua Lupa- ja valvontavirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. *opiskelijaksi ottamista*
2. *23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä*
3. *suoritettujen opintojen hyväksi lukemista*
4. *opiskelun poikkeavaa järjestämistä*
5. *oikeutta saada uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetusta*
6. *oikeutta saada erityisopetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §, muutettu lailla 801/2024)*

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 §, muutettu lailla 165/2022)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja Lupa- ja valvontaviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. *Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.*

2. *Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.*
3. *Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.*

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *suoritetut opinnot*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko*
- *selvitys kielten oppimääristä*

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- *merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.*

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritetut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritetut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritetut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse*
- *arvosana*
- *lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso*
- *paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- *opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi*

- *oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet*
- *arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet*
- *arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen*
- *kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt*
- *hyväksyttyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä*
- *opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti*
- *opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely*
- *todistusten ulkoasu.*

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

Aineenopettaja ohjaa opiskelijoita oman oppiaineensa opiskelustrategioiden ja -tekniikoiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Aineenopettaja esittelee oman oppiaineensa jatko-opintomahdollisuuksia.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- *hyvinvointiosaaminen*
- *vuorovaikutusosaaminen*
- *monitieteinen ja luova osaaminen*
- *yhteiskunnallinen osaaminen*
- *eettisyys ja ympäristöosaaminen*
- *globaali- ja kulttuuriosaaminen.*

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- *havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä*
- *osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla*
- *saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.*

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulleen ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiensa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävän toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaine ja tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa ***monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen*** *sekä* ***yhteiskunnallinen osaaminen****. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.*

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa ***eettisyyttä****,* ***ympäristöosaamista*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamista****, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.*

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan ***hyvinvointiosaamisen*** *kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.*

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaine ja tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- *vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- *vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- *monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen*
- *kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- *tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- *tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- *yleiskielen hallinta*
- *tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- *kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- *oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen*
- *kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Biisintekokurssi, 2 op (MUÄI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Tekstien tulkinta, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Vuorovaikutus, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*

- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Kirjoittaminen abiturienteille, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Tekstien tulkinta abiturienteille, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Ylioppilaskokeisiin valmentava opintojakso yhdistelmätutkinnon suorittajille, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa käydään läpi äidinkielen valinnaisten valtakunnallisten opintojaksojen 10 ja 11 keskeisiä aihealueita ryhmän tarpeiden mukaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa opiskelija harjoittelee kirjoittamisen ja tekstianalyysin taitoja, joita tarvitaan yo-kirjoituksissa.
- Opiskelija tutustuu opintojakson aikana monipuolisesti ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Kielen- ja tyylinhuoltoa abiturienteille, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa keskitytään oman tekstin tyylin ja kielen kehittämiseen sekä varmentamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan tehtäviä kielenhuollosta ja oikeakielisyydestä.
- Opiskelija tuottaa omaa tekstiä sekä harjaantuu hiomaan sen kieltä ja tyyliä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Äidinkielen ylioppilaskokeisiin valmentava opintojakso syksyn kirjoittajille, 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on tarkoitettu syksyn ylioppilaskokeeseen osallistuville abiturienteille, jotka ovat jo suorittaneet syventävät valinnaiset opintojaksot 10 ja 11.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoiden tarpeen mukaan kerrataan molempiin ylioppilaskokeisiin liittyviä tehtäviä, tuotetaan ja analysoidaan tekstejä sekä kerrataan kielenhuollon asioita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Elokuvakerho, 2 op (ÄI15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu erittelemään ja tulkitsemaan näkemäänsä sekä tutustuu elokuvakerronnan piirteisiin, keinoihin ja historiaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa katsotaan elokuvia monipuolisesti eri genreistä.
- Opintojaksossa voidaan myös vertailla kirjallisuuden ja elokuvan keinoja sekä tapaa käsitellä erilaisia teemoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Luova ja yhteisöllinen kirjoittaminen, 2 op (ÄI16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson työskentely perustuu pitkäjänteiseen oman luovan tekstin kehittämiseen ja julkaisukuntoon saattamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa voi keskittyä myös yhteisölliseen kirjoittamiseen, jonka tuotoksia julkaistaan netissä.
- Opintojakso mahdollistaa myös koulun sisäisiin projekteihin ja teemapäiviin liittyvien käsikirjoitusten muokkaamisen ja rakentamisen, esimerkiksi näytelmä- ja musikaalikäsikirjoitusten valmistamisen juhliin

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso ei ole sidoksissa kurssitarjottimeen tai periodeihin.

Teatterikirjallisuus, 2 op (ÄI17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittaminen on yksi edellytys kulttuuriakatemiaan hakemiselle, mutta sen voi suorittaa myös ilman teatteriyhteistyötä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tutustutaan monipuolisesti näytelmäkirjallisuuteen eri aikakausilta ja eri maista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Kirjallisuusklubi, 2 op (ÄI18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tutustutaan laajasti niin kotimaiseen kuin maailmankirjallisuuteenkin.
- Opiskelijaa rohkaistaan kirjallisuudentuntemuksen lisääntyessä osallistumaan itsenäisesti yhteiskunnassa kirjallisuudesta käytävään keskusteluun.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat valitsevat opettajan ohjeiden mukaan valikoiman luettavaa, jonka käsittelyssä syvennetään monipuolisesti analysointi- ja tulkintataitoja.
- Teoksia käsitellään sekä suullisesti että kirjallisesti, esimerkiksi keskustellen ja pitämällä esityksiä sekä kirjoittamalla kirjallisuuteen pohjautuvia tekstejä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso ei ole sidoksissa kurssitarjottimeen tai periodeihin.

Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa pääsee kokeilemaan erilaisten luovien tekstien kehittämistä.
- Opiskelija oppii myös antamaan ja vastaanottamaan perusteltua palautetta kaunokirjallisista teksteistä sekä hyödyntämään itse saamaansa palautetta omassa kirjoittamisessaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kirjoittaa voidaan esimerkiksi novelleja, runoja, tarinoita ja dialogeja.
- Opintojaksossa opiskelija pääsee myös soveltamaan muissa opinnoissa oppimiaan tietoja ja taitoja oman tekstinsä tuottamisessa.
- Kirjoittamisen tueksi voidaan lukea näytteitä kaunokirjallisuudesta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Esiintymisjännitys hallintaan, 2 op (ÄI20)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa keskitytään esiintymisvarmuuden lisäämiseen ja esiintymisjännityksen hallintaan ottamiseen.
- Tavoitteena on saavuttaa sellainen esiintymisrohkeuden taso, joka mahdollistaa täysipainoisen opintoihin ja sosiaaliseen elämään osallistumisen niin lukiossa kuin sen jälkeisessäkin elämässä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tullaan tietoisiksi esiintymisen kehollisuudesta ja kokonaisvaltaisuudesta: hengittämisestä, äänentuottamisen mekanismeista sekä rentouden ja jännittämisen hallitsemisesta.
- Opiskelija harjaantuu tavoitteellisesti parantamaan esiintymisrohkeuttaan ja -varmuuttaan yksilö-, pari- ja ryhmäharjoituksissa.
- Tiedollisesti ja taidollisesti opiskelija oppii esiintymis- ja ryhmäviestintätaitojen rakenteita, sisältöjä ja normeja, joita otetaan käyttöön omassa viestinnässä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Argumentaation ja väittelyn klubi, 2 op (ÄI21)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija vahvistaa kriittisen ja loogisen ajattelun ja keskustelun taitoja
- rakentaa yhteyksiä eri oppiaineissa omaksumiensa tietojen välille
- käyttää opintojen aikana syventyvää ymmärrystään erilaisissa keskustelu- ja väittelytilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset keskustelu- ja väittelytilanteet ja niiden järjestäminen
- strukturoitu ja vapaa vuorovaikutus
- roolit vuorovaikutustilanteissa
- ajankohtaiset ja ajattomat kysymykset ja aiheet
- argumentaation keinot, vahvuudet ja heikkoudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso ei ole sidoksissa kurssitarjottimeen eikä periodeihin.

Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄI2ÄI3)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä*
- *monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsitys, tekstilajin käsite*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI6ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaine ja tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa*
- *osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita*
- *on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa*
- *kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä*

- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia*

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan*
- *syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi*

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- *kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen*
- *vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- *vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- *monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- *tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- *tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- *lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*
- *kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta*

Kielitietoisuuden kehittyminen

- *tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- *kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan*
- *oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen*
- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Kirjallisuus 1, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä*
- *kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista*
- *kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *eläytyvää ja analyyttista kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta*
- *kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *perustelemisen harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*
- *yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Kirjallisuus 2, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan*
- *kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta*
- *eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta*

- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Vuorovaikutus, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista*
- *syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö*
- *vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Kirjoittaminen abiturienteille, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaäänisten tekstien tuottaminen*
- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*
- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Tekstien tulkinta abiturienteille, 2 op (S211)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*
- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson opetus integroituna ÄI9-opintojakson kanssa

S2-ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso yhdistelmätutkinnon suorittajille, 2 op (S212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa käydään läpi suomi toisena kielenä valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen S210 ja S211 keskeisiä aihealueita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjoittelee kirjoittamisen, luetun ja kuullun ymmärtämisen taitoja, joita tarvitaan yo-kirjoituksissa
- Opiskeilja tutustuu monipuolisesti ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Kielen- ja tyylinhuoltoa abiturienteille, 2 op (S213)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa keskitytään oman tekstin kielen ja tyylin kehittämiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan kielenhuollon ja oikeakielisyyden hallintaa
- Opiskelija tuottaa omaa tekstiä sekä harjaantuu hiomaan sen kieltä ja tyyliä

S2-ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso syksyn kirjoittajille, 2 op (S214)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on tarkoitettu syksyn ylioppilaskokeeseen osallistuville abiturienteille

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoiden tarpeen mukaan kerrataan S2-ylioppilaskokeeseen liittyviä tehtäviä

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Elokuvakerho, 2 op (S215)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu erittelemään ja tulkitsemaan näkemäänsä sekä tutustuu elokuvakerronnan piirteisiin ja historiaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa katsotaan elokuvia monipuolisesti eri genreistä.
- Opintojaksossa voidaan myös vertailla kirjallisuuden ja elokuvan keinoja sekä tapaa käsitellä erilaisia teemoja

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Luova ja yhteisöllinen kirjoittaminen, 2 op (S216)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson työskentely perustuu pitkäjänteiseen oman luovan tekstin kehittämiseen ja julkaisukuntoon saattamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa voi keskittyä myös yhteisölliseen kirjoittamiseen, jonka tuotoksia julkaistaan netissä.
- Opintojakso mahdollistaa myös koulun sisäisiin projekteihin ja teemapäiviin liittyvien käsikirjoitusten muokaamisen ja rakentamisen, esimerkiksi näytelmä- ja musikaalikäsikirjoitusten valmistamisen juhliin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Teatterikirjallisuus, 2 op (S217)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittaminen on yksi edellytys kulttuuriakatemiaan hakemiselle, mutta sen voi suorittaa myös ilman teatteriyhteistyötä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tutustutaan monipuolisesti näytelmäkirjallisuuteen eri aikakausilta ja eri maista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Kirjallisuusklubi, 2 op (S218)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tutustutaan laajasti niin kotimaiseen kuin maailmankirjallisuuteenkin.
- Opiskelijaa rohkaistaan kirjallisuudentuntemuksen lisääntyessä osallistumaan itsenäisesti yhteiskunnassa kirjallisuudesta käytävään keskusteluun.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat valitsevat opettajan ohjeiden mukaan valikoiman luettavaa, jonka käsittelyssä syvennetään monipuolisesti analysointi- ja tulkintataitoja.
- Teoksia käsitellään sekä suullisesti että kirjallisesti, esimerkiksi keskustellen ja pitämällä esityksiä sekä kirjoittamalla kirjallisuuteen pohjautuvia tekstejä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

S2-ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso, 2 op (S219)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ottaa haltuun yo-kokeen kuuntelemisen, luetun ymmärtämisen ja kirjoittamisen jaksot sekä multimodaaliset tekstityypit.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeeseen.
- Harjoitellaan kokeen eri tehtävätyyppeihin vastaamista.
- Harjoitellaan eri tekstilajien lukemista, ymmärtämistä ja tuottamista.
- Opiskellaan lauseiden, rakenteiden ja sanaston hallintaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Luova kirjoittaminen, 2 op (S220)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii antamaan ja vastaanottamaan perusteltua palautetta kaunokirjallisista teksteistä sekä hyödyntämään itse saamaansa palautetta omassa kirjoittamisessaan.
- Opintojaksossa pääsee kokeilemaan erilaisten luovien tekstien kehittämistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kirjoittaa voidaan esimerkiksi novelleja, runoja, tarinoita ja dialogeja
- Opintojaksossa opiskelija pääsee myös soveltamaan muissa opinnoissa oppimiaan tietoja ja taitoja oman tekstinsä tuottamisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Esiintymisjännitys hallintaan, 2 op (S221)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa keskitytään esiintymisvarmuuden lisäämiseen ja esiintymisjännityksen hallintaan ottamiseen.
- Tavoitteena on saavuttaa sellainen esiintymisrohkeuden taso, joka mahdollistaa täysipainoisen opintoihin ja sosiaaliseen elämään osallistumisen niin lukiossa kuin sen jälkeisessäkin elämässä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tullaan tietoisiksi esiintymisen kehollisuudesta ja kokonaisvaltaisuudesta: hengittämisestä, äänentuottamisen mekanismeista sekä rentouden ja jännittämisen hallitsemisesta.
- Opiskelija harjaantuu tavoitteellisesti parantamaan esiintymisrohkeuttaan ja -varmuuttaan yksilö-, pari- ja ryhmäharjoituksissa.
- Tiedollisesti ja taidollisesti opiskelija oppii esiintymis- ja ryhmäviestintätaitojen rakenteita, sisältöjä ja normeja, joita otetaan käyttöön omassa viestinnässä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (S22S23)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*
- *oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta*
- *oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet*
- *eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot*
- *opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelevaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen*
- *kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot*
- *tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä*
- *verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä*
- *ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (S26S27)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä*
- *oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa*
- *hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta*
- *oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot*
- *sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys*
- *asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet*

Vuorovaikutus 2

- *kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen*
- *yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa*
- *esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 - 10.

7.2. Biologia (BI)

Oppiaine ja tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista.** Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

***Vuorovaikutusosaamisen** osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.*

*Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.*

Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan ***globaali- ja kulttuuriosaamista****.*

Biologian opetus kehittää opiskelijan ***ympäristöosaamista*** *ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa* ***eettisyyttä*** *vaativissa pohdinnoissa.*

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä*
- *osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla*
- *ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta*
- *ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuissa*
- *saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja*
- *ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin*
- *ymmärtää evoluution merkityksen*
- *tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.*

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä*
- *saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla*
- *ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.*

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä*
- *osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen*
- *osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle*
- *osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.*

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- *elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot*
- *biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät*
- *biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen*

Evoluutio

- *solujen synty ja kehittyminen*
- *suvullinen ja suvuton lisääntyminen*
- *muuntelu ja sen perinnölliset perusteet*
- *luonnonvalinta*
- *lajiutuminen*
- *kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat*

- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arvosana perustuu koearvosanaan ja jatkuvaan näyttöön.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä solun perusrakenteet*
- *osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja*
- *hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla*
- *osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita*
- *osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- *solu tutkimuskohteena*
- *biomolekyylit*
- *eläin-, kasvi- ja sienisolu*
- *geenien ilmeneminen ja sen säätely*
- *fotosynteesi*
- *soluhengitys, käymisreaktiot*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymisen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*

- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päätteleminen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arvosana perustuu koearvosanaan ja jatkuvaan näyttöön.

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita*
- *ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä*
- *osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään*
- *osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin*
- *osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan*
- *osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään*
- *osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.*

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudos, elin

- *solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut*
- *elinten muodostuminen eri kudostyypeistä*

Elimistön säätely

- *hermoston rakenne ja toiminta*
- *umpirauhaset ja hormonit*

Aineenvaihdunta

- *ruoansulatuselimistö*
- *verenkiertoelimistö*
- *hengityselimistö*
- *kuona-aineiden eritys*

Liikkuminen

- *tuki- ja liikuntaelimistö*

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- *iho ja lämmönsäätely*
- *aistit*
- *puolustusjärjestelmä*

Lisääntyminen

- *sukuelimet ja sukupuolen kehitys*
- *hedelmöitys, raskaus ja synnytys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arvosana perustuu koearvosanaan ja jatkuvaan näyttöön.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*

- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*
- *geenien siirto- ja muokkausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*
- *ympäristönsuojelu*
- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arvosana perustuu koearvosanaan ja jatkuvaan näyttöön.

Biologian laborointi, 2 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy erinäisiin biologisen tutkimuksen menetelmiin
- oppii käyttämään biologisessa tutkimuksessa käytettäviä laitteita ja välineitä.
- oppii kirjoittamaan työselostuksen kokeellisesta työskentelystä.
- syventää käsitteiden hallintaa ja niiden käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla pyritään havainnollistamaan pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen aihepiirejä pienimuotoisten laborointitöiden avulla.
- Samalla harjoitellaan laboratoriovälineillä tapahtuvaa kokeellista työskentelyä ja tutkimusta sekä työselostuksen kirjoittamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa työskennellä ja toteuttaa tutkimusta laboratoriovälineitä hyväksi käyttäen. Opiskelija ymmärtää teoreettisia kokonaisuuksia käytännön työskentelyn ja kokeellisten tulosten taustalla. Opiskelija oppii rakentamaan erityyppisiä koeasetelmia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.
- Arviointi perustuu opintojaksolla tapahtuvan kokeellisen työskentelyn suorittamiseen, opiskelijan tekemään työselostusportfolioon ja opiskelijan antamaan jatkuvaan näyttöön menetelmällisten tietojen ja taitojen hallinnasta.
- Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä opintojakson aikana.

Ihmisen anatomia ja fysiologia, 2 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää ihmisen anatomian ja fysiologian tuntemusta.
- oppii nimeämään ja tunnistamaan ihmisen anatomian rakenteita.
- syventää ymmärrystä ihmiselimistön toiminnasta kokonaisuutena.
- oppii ihmiselimistön sairauksista ja toimintahäiriöistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla perehdytään biologian opintojakson BI05 pohjalta tarkemmin ihmiselimistön rakenteeseen ja toimintaan.
- Opintojakso syventää opiskelijan osaamista ihmiselimistön rakenteesta ja toiminnasta.
- Opintojakso pyrkii tarjoamaan lisätietoa mm. hoitoalalle pyrkiville opiskelijoille.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija syventää osaamista ihmiselimistön rakenteesta ja toiminnasta sekä sen toimintaan ja terveyteen vaikuttavista tekijöistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka perustuu työskentelyyn opintojakson aikana, palautettuun tutkielmaan ja koesuoritukseen.
- Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä opintojakson aikana.

Kasvilajintuntemus, 2 op (BI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää kasvilajien tuntemusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssilla opiskellaan kasvilajeja sekä tuntityöskentelynä että ulkona puistoissa ja maastossa. Lajeihin liittyvä kuva- ja tekstimateriaali jaetaan opiskelijoille sähköisesti kotona tutkittavaksi. Aihepiiristä johtuen kurssi ajoittuu lukuvuoden alkuun ensimmäiseen jaksoon. puistojen ja pihojen puut ja pensaat metsien, soiden, pihojen, puutarhojen, niittyjen ja rantojen sammalet sekä itiö- ja kukkakasvit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja lajintuntemuskokeisiin, joissa tunnistus tapahtuu kasvinäytteiden avulla. Puistojen ja pihojen istutetuista lajeista ja luonnonvaraisista kasvilajeista on kummastakin oma tunnistuskoe.

Lintulajintuntemus, 2 op (BI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää lintulajien tuntemusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opiskellaan suomalaisia lintulajeja sekä tutustutaan niiden elinympäristöihin ym. ekologiaan. Opiskelu tapahtuu kuvien ja kirjallisuuden sekä koulun lintukokoelmien avulla. Opiskelussa hyödynnetään internetin tarjontaa ja saatetaan tehdä myös maastoretkiä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu jatkuvaan työskentelyyn arviointiin ja lajintunnistuskokeeseen.

Yleislajintuntemus, 2 op (BI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää eläinten, kasvien ja sienten lajintuntemusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssilla perehdytään yleisiin kasvi-, sieni- ja eläinlajeihin. Opintojakso suoritetaan itsenäisesti sähköisesti jaettavan materiaalin ja tehtävien perusteella. Jaettava materiaali sisältää myös internet-linkkejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi perustuu opintojaksoon liittyvien tehtävien hyväksyttävään tekemiseen ja lajintuntemuskokeeseen, jossa on tunnistettavana kuvia, mahdollista muuta materiaalia ja myös helposti tunnettavien eläinten ääniä.

Ihmisen perinnölliset sairaudet, 2 op (BI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää tietämystään ihmisen perimästä ja perinnöllisistä sairauksista.
- ymmärtää perintötekijöiden ja niissä tapahtuvien mutaatioiden merkityksen.
- hallitsee perintötekijöiden periytymisen periaatteet.
- ymmärtää perinnöllisten sairauksien taustatekijöitä sekä kehittymistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perehdytään ihmisen yleisimpiin perinnöllisiin sairauksiin.
- Tarkastellaan syitä perinnöllisten sairauksien synnylle.
- Opintojakson tarkoituksena on keskittyä siihen, millaisia perinnöllisiä mutaatioita ihmisessä voi syntyä, ja miten ne vaikuttavat elimistön psyykkiseen ja fyysiseen toimintaan.
- Myös ympäristön vaikutusta perinnöllisten sairauksien syntyyn käsitellään erilaisten sairausesimerkkien avulla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää ihmisten perinnöllisten sairauksien kehittymistä sekä niiden taustalla vallitsevia tekijöitä. Opiskelija ymmärtää, millaiset tekijät vaikuttavat yksilön perimään sekä siinä tapahtuviin muutoksiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka perustuu opiskelijan tekemään tutkimukseen sekä työskentelyyn opintojakson aikana. Tutkimuksessa opiskelija tutustuu valitsemaansa ihmisen perinnölliseen sairauteen, selvittää sen taustatekijöitä, mekanismeja ja ilmenemistä.
- Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä opintojakson aikana.

Biologian kertaus, 2 op (BI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmentaa opiskelijoita biologian reaalikokeeseen. Opintojakson aikana kerrataan keskeisiä asiasisältöjä ja pyritään kehittämään vastaustekniikkaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pakollisten ja syventävien opintojaksojen kertaus. Reaalikoevastausten harjoittelu.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka perustuu tuntityöskentelyyn, harjoitustehtävien tekemiseen ja mahdolliseen kurssikokeeseen.

Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2BI3)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyden kannalta*

- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- *ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus*
- *hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys*
- *lajien väliset suhteet*

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*
- *monimuotoisuuden merkitys*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arvosana perustuu koearvosanaan ja jatkuvaan näyttöön.

7.3. Elämänkatsomustieto (ET)

Oppiaine ja tehtävä

Elämänkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämänkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämänkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämänkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämänkatsomustaan, reflektoimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämänkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämänkatsomuksellisissa pohdinnoissa. Elämänkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämänkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämänkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämänkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämänkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan ***hyvinvointiosaamisen*** *kehittymistä.*

Elämänkatsomustieto tukee ***vuorovaikutusosaamisen*** *tavoitteiden saavuttamista. Elämänkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.*

Elämänkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämänkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on ***monitieteinen****, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan* ***luovasti*** *eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.*

Elämänkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämänkatsomustieto tukee ***yhteiskunnallisen osaamisen*** *tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.*

Elämänkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti ***eettisyyden*** *taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten*

*tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastomuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.*

*Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.*

Tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen*
- *osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämänkatsomuksensa rakentamisessa*
- *osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa*
- *laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään*
- *kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa*
- *kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.*

Osaamisen arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämänkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänkatsomuksensa jäsentämisessä*
- *tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin*
- *osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen*
- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin*
- *ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä*
- *kehittää kykyään elämänkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämänkatsomukselle ja elämänvalinnoille*
- *osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia*
- *osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota*
- *osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja*
- *ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen periaatteita*
- *osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä*
- *osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- *kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät*
- *median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen*
- *aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja*
- *yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään*
- *taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset*
- *ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti*
- *globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämänkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit*
- *osaa hahmottaa erilaiset elämänkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun*
- *tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi*
- *kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu*
- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*
- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset*
- *etnisyyden, rasismin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä maailman- ja elämänkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä*
- *ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*

- *osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämänkatsomukseensa*
- *osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa*
- *osaa eritellä oman elämänkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämänkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.*

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- *katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne*
- *ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi*
- *katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana*
- *poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön*
- *elämänkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*

- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määritteleminen ja selittäminen; käsityksiä uskontojen alkuperästä; uskontokritiikki*
- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseensa*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*

- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

7.4. Filosofia (FI)

Oppiaine ja tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan ***vuorovaikutusosaamista sekä*** *kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee*

tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttista ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti ***monitieteistä ja luovaa osaamista*** *vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.*

Yhteiskunnallisen osaamisen *osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.*

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. ***Eettinen*** *pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa* ***ympäristöosaamisen*** *tavoitteita.*

Gloabaali- ja kulttuuriosaamisen *näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.*

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina*
- *osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja*
- *hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä*
- *kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin*
- *oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista*
- *kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperäisesti perustellen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin*
- *oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä*
- *tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä*
- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi*
- *tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka*
- *tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen*
- *selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Estetiikka, 2 op (FI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Filosofian estetiikan käsitteiden, näkemysten ja menetelmien syventäminen ja soveltaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutkitaan kauneutta, taidetta ja huumoria sekä pohditaan näihin liittyviä filosofisia kysymyksiä ja ongelmia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Yo-kirjoituksiin valmentava kurssi, 2 op (FI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Filosofian eri osa-alueiden sisältöjen syventäminen.
- Filosofian ylioppilaskokeeseen valmistautuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Hyvän filosofian esseevastauksen kirjoittaminen.
- Filosofian opintojaksojen sisältöjen kertaaminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.5. Fysiikka (FY)

Oppiaine ja tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

*Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.*

*Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.*

*Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**, **globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.*

*Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.*

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle*
- *tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita*
- *perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa*

- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa*
- *tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.*

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä*
- *jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla*
- *osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla*
- *ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla*
- *osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen*
- *osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*
- *tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.*

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

- *voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana*
- *mekaaninen työ*
- *termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat*
- *lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine*
- *energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä*
- *aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset*
- *lämpölaajeneminen*
- *kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä*
- *osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta*
- *ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa*
- *tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

- *tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike*
- *kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait*
- *voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö*
- *paino ja kitka*
- *liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia*
- *mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate*
- *liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä*
- *perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä*
- *osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä*
- *osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.*

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

- *momentti ja kappaleen kiertyminen*
- *tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*
- *tasainen ympyräliike ja normaalikiihtyvyys*
- *gravitaatiolaki ja planetaarinen liike*
- *jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi*
- *harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia*
- *mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen*
- *mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia*
- *osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa*
- *tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Sähkö

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*

- *resistanssi ja Ohmin laki*
- *sähköteho ja Joulen laki*
- *vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait*
- *akut ja akun latauspiiri*
- *Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä*
- *potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä*
- *kondensaattori ja kondensaattorin energia*
- *puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä*
- *sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissa*
- *ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta*
- *tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia*
- *ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.*

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

- *ferromagnetismi ja magneettinen dipoli*
- *magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä*
- *varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä*
- *virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima*
- *sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat*
- *generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri*
- *valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen*
- *valon interferenssi ja diffraktio*
- *valon polarisaatio kvalitatiivisesti*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kertauskurssi I, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kertaa fysiikan eri kurssien aihealueet
- perehtyy erilaisiin fysiikan tehtävätyyppeihin sekä tehtävissä annettujen materiaalien hyödyntämiseen
- harjaantuu sähköisten työkalujen käytössä fysiikan ongelmien ratkaisemiseksi
- tutustuu ylioppilaskokeen arviointiin ja tehtävien oikeaoppiseen ratkaisumalliin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- aikaisempiin kursseihin liittyvien asioiden kertaus
- erityyppiset fysiikan tehtävät ja ratkaisuvaiheet
- fysiikan ylioppilaskokeessa tekstin ja kuvien lisäksi tehtävissä voi materiaalina olla laajoja mittaustuloksia sisältäviä aineistoja sekä videoita, ääntä ja simulaatioita, näiden analysointia harjoitellaan tietokoneohjelmilla
- harjoitellaan abitti-kaavaeditoria ja esimerkiksi Libreoffice-taulukkolaskenta- ja piirto-ohjelmaa, LoggerPro-, TI-CAS-, DiA-ohjelmaa
- sähköisten ylioppilaskoetehtävien arvosteluperusteet
- vanhojen yo-tehtävien ratkaiseminen tietokoneohjelmilla
- tehdään valtakunnallinen fysiikan preliminääri eli ylioppilaskoeharjoitus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kertauskurssi II, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syvennetään ja hiotaan fysiikan vastaustekniikoita ja sisältöjä
- harjoitellaan sähköisessä ympäristössä vastaamista
- syvennetään sähköisten ohjelmistojen käyttöä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- syvennetään edellisen kertauskurssin tietoja
- harjoitellaan ylioppilaskokeessa tarvittavia sähköisiä menetelmiä
- tehdään harjoituskokeita abittikoejärjestelmässä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä

Laboratoriokurssi I, 1 op (FY11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustuu omakohtaiseen työskentelyyn koulun fysiikan laitteilla ja tiedonkeräimillä
- oppii analysoimaan mittausdataa tietokoneohjelmien avulla
- oppii tulkitsemaan keräämäänsä mittausdataa ja tekemään fysikaalisia päätelmiä
- harjoittelee työskentelyn raportoimista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- omakohtainen työskentely koulun fysiikan laitteilla, tiedonkeräimien käyttö
- mittaustulosdatan analysointi tietokonenohjelmien avulla
- vierailut ja laitteiden käyttö myös muiden oppilaitosten kuten Ammattikorkeakoulun ja Yliopiston fysiikan laboratorioissa mahdollisuuksien mukaan
- mahdollisuuksien mukaan vierailut teollisuuslaitoksissa
- sähköisen työselostuksen tekemisen periaatteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä

Laboratoriokurssi II, 1 op (FY12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää kokeellisia työskentelytaitoja
- harjaantuu mittausdatan monipuolisessa analysoinnissa ja tulkinnassa
- syventää kokeellisen tutkimuksen raportointitaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- omakohtainen työskentely koulun fysiikan laitteilla, tiedonkeräimien käyttö
- mittaustulosdatan analysointi tietokonenohjelmien avulla
- vierailut ja laitteiden käyttö myös muiden oppilaitosten kuten Ammattikorkeakoulun ja Yliopiston fysiikan laboratorioissa mahdollisuuksien mukaan
- mahdollisuuksien mukaan vierailut teollisuuslaitoksissa
- sähköisen työselostuksen tekemisen periaatteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä

Tähtitiede, 2 op (FY13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan tähtitieteen ja maailmankaikkeuden käsitteisiin ja ilmiöihin
- Harjoitellaan tiedonhankinnan ja tiedon esittämisen taitoja
- Pohditaan maailmankaikkeuteen liittyviä mysteerejä ja paradokseja ja opitaan erilaisia tutkimusmenetelmiä ja teorioita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisällöt riippuvat opiskelijoiden toiveista, esimerkiksi jotain seuraavista:
- Tähtitieteen historiaa ja maailmankuva, opiskelu- ja tutkimusalat
- Tähtitieteen tutkimusaloja: optiikka, raketit, spektroskopia, taivaanmekaniikka
- Tähtitieteen käsitteitä: aurinkokunnat, planeetat, tähdet, galaksit, maailmankaikkeus
- Universumin mysteerejä: elämä, alkuräjähdys, pimeä aine ja energia, kvantit, suhteellisuusteoria, tiedon kehitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uusiutuvat energialähteet, 2 op (FY14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy uusiutuvan energian käsitteeseen
- oppii syvällisemmin muutamasta keskeisestä, tällä hetkellä taloudellisesti merkittävästä teknologiasta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- energialähteet
- aurinkoenergia, tuulivoima, lämpöpumput ja energiavarastot
- mahdollisuuksien mukaan ajankohtaiset, taloudellisesti merkittävät teknologiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön, ilmastoon ja yhteiskuntaan. Opiskelija oppii vertailemaan uusiutuvien energialähteiden kestävyyttä, tarkastelemaan niiden elinkaarivaikutuksia sekä ymmärtämään vastuullisen ja oikeudenmukaisen energiantuotannon merkityksen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla korostuvat yhteistyö-, viestintä- ja projektityötaidot. Opintojaksolla työskennellään itsenäisesti ja ryhmissä uusiutuvaan energiaan liittyvien tehtävien parissa. Opintojakso kehittää opiskelijan kykyä jakaa tietoa, keskustella energiaratkaisuista ja perustella näkemyksiä kestävän energiantuotannon teemoista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen jatkuvaan havainnointiin. Arviointiin voivat vaikuttaa esimerkiksi aktiivinen työskentely, kokeellisten mittausten suorittaminen ja tutkimusraportin palauttaminen, arviointikeskusteluun osallistuminen, vertaispalautteen antaminen, koesuoritukset ja opintojakson alussa sovittavien tehtävien palauttaminen.
- Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.
- Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä itse- ja vertaisarviointina opintojakson aikana.
- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan kestävään energiantuotantoon ja energiamurrokseen tuulivoiman, aurinkoenergian, biopolttoaineiden, lämpöpumppujen sekä energian varastoinnin näkökulmasta. Opintojaksolla toteutetaan itsenäisesti, tai ryhmissä, keskeisiin sisältöihin liittyviä projektitehtäviä.

Kestävä kehitys ja energia-alan liiketoiminta, 2 op (FY15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään kestävän kehityksen eri ulottuvuuksia sekä energia-¬alan liiketoimintaa
- syventää edellisen energiaopintojakson käsitteitä ja sisältöjä
- osaa kuvailla sähköenergiajärjestelmien toimintaa teknillisestä näkökulmasta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mitä on kestävä kehitys?
- Energian kulutus ja tuotanto.

- Energiatuotannon vaikutukset, kestävä energia.
- Energia-alan liiketoiminta Vaasan energiaklusterissa
- Energialiiketoiminnan tulevaisuus
- Sähköenergiajärjestelmät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan ymmärrystä globaalista energiamurroksesta tarkastelemalla energia-alaa kansainvälisestä ja paikallisesta näkökulmasta. Opiskelija harjaannuttaa ymmärrystään energiamarkkinoista, kestävän kehityksen ulottuvuuksista sekä energiaratkaisujen vaikutuksia yhteiskuntaan, talouteen ja ihmisten arkeen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan kykyä yhdistää tekninen ja taloudellinen ajattelu energiatuotannossa ja ympäristökysymyksissä. Erilaisten energiaratkaisujen tarkastelu kestävän kehityksen näkökulmasta auttaa opiskelijaa arvioimaan uusia ja innovatiivisia ratkaisuja älykkäisiin energiajärjestelmiin ja kestävään liiketoimintaan. Opintojaksolla opiskelijaa kannustetaan pohtimaan erilaisia kiertotalousratkaisuja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Arviointiin voivat vaikuttaa esimerkiksi aktiivinen työskentely, kokeellisten mittausten suorittaminen ja tutkimusraportin palauttaminen, arviointikeskusteluun osallistuminen, vertaispalautteen antaminen, koesuoritukset ja opintojakson alussa sovittavien tehtävien palauttaminen.
- Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen jatkuvaan havainnointiin.
- Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.
- Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä itse- ja vertaisarviointina opintojakson aikana.
- Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan energiajärjestelmien toimintaa, energiamarkkinoita ja energialiiketoiminnan tulevaisuutta sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti. Näkökulmissa korostuvat älykkäät energiaratkaisut, kuten digitalisoidut sähköverkot ja energianhallintajärjestelmät, ja älykäs kaupunkisuunnittelu. Opintojakson päätteeksi opiskelijat suunnittelevat pienissä ryhmissä tiekartan Vaasan energiaklusterille 10 seuraavalle vuodelle.

Luonnontieteellinen leirikoulu, 2 op (FY16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu tutkimuslaitokseen tai yliopistoon ja siellä tehtävään tutkimukseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suoritetaan leirikouluun liittyvä(t) oppimistehtävä(t).
- Osallistutaan leirikoulumatkan ohjelmaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijalle, joka osallistuu fysiikan leirikouluun tai fysiikan kansainväliseen projektiin, voidaan antaa suoritusmerkintä fysiikan erikoiskurssista. Leirikoulun kohde voi olla esimerkiksi vierailu Sveitsissä CERNin hiukkastutkimuskeskuksessa. Leirikouluun sisältyy fysiikan osalta valmistavaa tutustumista hiukkasfysiikkaan ja loppuraportin laatiminen valitusta fysiikan aiheesta pienryhmissä. Muita mahdollisia vierailukohteita Sveitsissä ovat esimerkiksi Euroopan YK-päämaja ja Punaisen Ristin museo Genevessä.

Mekaniikka, 1 op (FY17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija vahvistaa osaamistaan mekaniikassa
- Oppii statiikkaan ja pyörimiseen liittyvien ilmiöiden laskennallista hallintaa
- Ymmärtää mekaniikan maailmankuvaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kiertokulma, kulmanopeus, kulmakiihtyvyys
- Pyörimisen liikeyhtälö
- Hitausmomentti
- Pyörimisliikkeen energia
- Vino heittoliike

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tutkitaan pyörimisliikettä, heittoliikettä ja niihin liittyviä suureita käytännön ilmiöiden kautta. Opiskelija kehittää tieto- ja viestintäteknistä osaamistaan kokeellisten mittaustulosten

käsittelyyn ja havainnollistamiseen sekä tulosten esittelyyn. Lisäksi fysiikan ilmiöitä sovelletaan esimerkiksi urheiluun, teknologiaan ja arkielämän tilanteisiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Arviointiin voivat vaikuttaa esimerkiksi aktiivinen työskentely, kokeellisten mittausten suorittaminen ja tutkimusraportin palauttaminen, arviointikeskusteluun osallistuminen, vertaispalautteen antaminen, koesuoritukset ja opintojakson alussa sovittavien tehtävien palauttaminen.
- Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen jatkuvaan havainnointiin.
- Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.
- Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä itse- ja vertaisarviointina opintojakson aikana.
- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan pyörimisliikkeen kuvaamiseen käytettyihin perustermeihin, niiden määritelmiin ja niiden välisiin riippuvuuksiin. Jaksolla käydään lävitse jäykän kappaleen dynamiikkaa, esitellään kappaleen hitausmomentti ja pyörimisen sisältämä energia, sekä pyörimismäärän (impulssimomentin) säilyminen. Opintojaksolla tutustutaan kaksiulotteiseen heittoliikkeeseen ja sen mallintamiseen matemaattisesti.

Sähkö II, 1 op (FY18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan vaihtovirrasta
- Oppii käsittelemään kelan ja kondensaattorin käyttäytymisen vaihtovirrassa laskennallisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kela vaihtovirtapiirissä
- Kondensaattori vaihtovirtapiirissä
- RLC-piirien laskennallinen hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään sähköverkon toimintaa ja sähkön merkitystä yhteiskunnan toiminnalle. Opintojaksolla opitaan, kuinka sähköä siirretään ja käytetään tehokkaasti erilaisissa laitteissa ja järjestelmissä. Opiskelijoiden elinalueella kehitetään sähkötekniikkaan, energiatehokkuuteen ja älykkäisiin sähköverkkoihin liittyviä ratkaisuja, joten

vaihtovirtapiirien ymmärtäminen kytkeytyy suoraan paikalliseen energia-alan osaamiseen ja työelämään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Arviointiin voivat vaikuttaa esimerkiksi aktiivinen työskentely, kokeellisten mittausten suorittaminen ja tutkimusraportin palauttaminen, arviointikeskusteluun osallistuminen, vertaispalautteen antaminen, koesuoritukset ja opintojakson alussa sovittavien tehtävien palauttaminen.
- Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen jatkuvaan havainnointiin.
- Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.
- Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä itse- ja vertaisarviointina opintojakson aikana.
- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käydään lävitse kelan ja kondensaattorin käyttäytymistä vaihtovirtapiireissä ja miten laskennallisesti voidaan selvittää piirissä kulkevan virran ja jännitteen vaihteluita. Erityisesti tutustutaan vaihe-eron käyttäytymiseen tällaisessa piirissä. Tutustutaan esimerkiksi radiotekniikassa ja signaalinkäsittelyssä käytettyihin suodattimiin, joissa käytetään RLC-piirejä erilaisissa konfiguraatioissa.

Fysiikan matemaattiset menetelmät, 2 op (FY19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää fysiikan matemaattista perustaa
- Ymmärtää, miten fysiikan kaavat rakentuvat
- Syventää osaamista fysiikan kaavojen vektoriluonteesta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Fysiikan kaavojen johtaminen differentiaali- ja integraalilaskennan avulla
- Eulerin kaava ja jaksollinen liike
- Fourier-muunnos
- Ristitulon ja skalaaritulon merkitys vektoreilla laskettaessa.
- Osittaisderivaatta fysiikassa, lähteisyys ja pyörteisyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii yhdistämään fysiikan ja matematiikan toisiinsa syvällisemmin kaavojen johtamisen avustuksella. Opiskelija kehittää analyyttistä ajatteluaan monimutkaisten

ilmiöiden mallintamisessa niin matemaattisesti kuin tieto- ja viestintäteknisiä laitteistoja hyödyntäen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Arviointiin voivat vaikuttaa esimerkiksi aktiivinen työskentely, kokeellisten mittausten suorittaminen ja tutkimusraportin palauttaminen, arviointikeskusteluun osallistuminen, vertaispalautteen antaminen, koesuoritukset ja opintojakson alussa sovittavien tehtävien palauttaminen.
- Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen jatkuvaan havainnointiin.
- Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.
- Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä itse- ja vertaisarviointina opintojakson aikana.
- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käydään lävitse fysiikan kaavojen muodostumista differentiaalimuotoisista esityksistä ja johdetaan joidenkin fysiikan peruskaavojen muodot vuorovaikutuksista infinitesimaalisiin komponentteihin. Esitellään Eulerin kaavan esitystapa sinille ja kosinille ja edelleen aaltoliikkeelle. Lisäsi käydään lävitse Fourier-muunnoksen laskutapa erilaisten esimerkkien kautta ja mitä kannanvaihto tarkoittaa tarkastelunäkökulman osalta. Luodaan yhteys pitkän matematiikan loppuvaiheessa esitettyjen vektorilaskennan ja osittaisderivaattojen yhdistymisessä esitettyjen Lähteisyyden ja Pyörteisyyden käytännön merkitykseen sähköopissa.

Fysiikan historia, 2 op (FY20)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii fysikaalisen ajattelun kehittymisen historiallisen kaaren
- Ymmärtää fysiikan kehityksen keskeisimpien tapahtumien merkityksen
- Perehtyy fysikaalisen maailmankuvan luomiseen liittyneisiin keskeisiin koejärjestelyihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään fysiikan kehityksen ja ajatusmaailman kannalta tärkeimpiä tapahtumia.
- Luonnonfilosofit ja luonnontieteellisen metodin synty
- Mittalaitteiden ja niiden tarkkuuden kehitys, kun mitattiin aikaa, pituutta tai kulmia
- Fysiikan murros ilmiöiden havainnoinnista niiden matemaattiseen esitykseen
- Absoluuttisesta aika-avaruudesta ja hiukkasista relativistiseen aika-avaruuteen ja aaltoihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan fysiikan kehitystä useiden tieteenalojen vuorovaikutuksena. Näin opiskelija ymmärtää, että tieteellinen tieto muodostuu laajassa yhteistyössä eri tieteiden välillä. Opiskelija tutustuu eri tieteenalojen ajattelutapoihin ja niiden vaikutuksiin käsitteiden synnyssä. Opiskelija saa laajemman ymmärryksen tieteestä itseään korjaavana.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla seurataan fysiikan historiaa merkittävimpien fysiikan koejärjestelyiden kautta. Opiskelija oppii, kuinka tieteelliset läpimurrot ovat muokanneet yhteiskuntia merkittävästi ja ymmärtää, miten tiede ja yhteiskunta ovat vuorovaikutuksessa ja millä tavoin yhteiskunnalliset tarpeet ohjaavat tutkimusta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan tieteen kehitystä jatkumona, joka on osa ihmiskunnan kulttuuriperintöä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Arviointiin voivat vaikuttaa esimerkiksi aktiivinen työskentely, kokeellisten mittausten suorittaminen ja tutkimusraportin palauttaminen, arviointikeskusteluun osallistuminen, vertaispalautteen antaminen, koesuoritukset ja opintojakson alussa sovittavien tehtävien palauttaminen.
- Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen jatkuvaan havainnointiin.
- Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta
- oppimisestaan. Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä itse- ja vertaisarviointina opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan tieteellisen menetelmän syntyä luonnonfilosofien ajatusmaailmasta (Bacon, Hooke, Descartes) ensimmäisiin kokeisiin (Galileo, Kepler, von Guericke, Castelli, Torricelli, Pascal). Jaksolla esitellään myös empiirisistä havainnoista rakentuvien matemaattisten mallien synty (Huygens, Newton, Leibniz). Esitellään, kuinka uusien mittalaitteiden avulla havaittiin uusia ilmiöitä ja näiden ilmiöiden avulla voitiin kehittää yhä tarkempia mittalaitteita niin ajan, paikan kuin kulmien mittaamiseen. Käydään lävitse historiallinen ja mentaalinen kehityskulku klassisesta fysiikasta moderniin fysiikkaan.

Kokeellisen fysiikan opintojakso I ja II, 2 op (FY21)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy fysiikan ilmiöihin omakohtaisten kokeellisten tutkimusten avulla
- osaa tutkia kuinka luonnon ilmiöistä saadaan tietoa tekemällä mittauksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla suunnitellaan oma tutkimus ja tehdään siihen kuuluvat mittaukset.
- Tuloksista kirjoitetaan laaja työselostus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija vahvistaa tutkimustaitojaan suunnittelemalla kokeellisen tutkimuksen ja mittaukset, analysoimalla mittaustuloksia ja tekemällä niistä johtopäätöksiä. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään tieteellisen tutkimuksen kriteerit, jotka yhdistävät kaikkia tieteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii selittämään havaintojaan ja mittaustuloksiaan sekä keskustelemaan tuloksista muiden kanssa. Opiskelija oppii esittelemään mittaustuloksia ja perustelemaan johtopäätöksiä selkeästi tutkimusraporteissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson suorittamisesta ja arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.
- Arviointiin voivat vaikuttaa esimerkiksi aktiivinen työskentely, kokeellisten mittausten suorittaminen ja tutkimusraportin palauttaminen, arviointikeskusteluun osallistuminen, vertaispalautteen antaminen, koesuoritukset ja opintojakson alussa sovittavien tehtävien palauttaminen.
- Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen jatkuvaan havainnointiin.
- Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.
- Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana työskentelyä itse- ja vertaisarviointina opintojakson aikana.
- Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija valmistelee tutkimuskysymykset, suunnittelee ja suorittaa mittaukset ja analysoi saamansa tulokset. Tutkimuksesta kirjoitetaan laaja työselostus.

Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso, 2 op (FY11KE9)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso II, 2 op (FY12KE10)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Fysiikka luonnontieteenä ja yhteiskunnassa, 2 op (FY1FY2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä*
- *tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin*
- *tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*
- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaine ja tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

*Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.*

*Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävän kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.*

*Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävissä kulutusvalinnoissa.*

*Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.*

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- *saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa*
- *ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä*
- *osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä*
- *syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa*
- *osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista*
- *ymmärtää kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksen.*

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*
- *ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.*

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa*
- *osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla*
- *osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti*
- *osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin*
- *ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä*
- *seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia*
- *tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja*
- *saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.*

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä*
- *osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla*
- *tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana*
- *osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen*
- *osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.*

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*
- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Moduuli arvioidaan numeroilla. Arviointi perustuu kurssikokeeseen ja kurssin aikana annettavaan jatkuvaan näyttöön.

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin*
- *osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla*
- *osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat*
- *osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla*
- *osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.*

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- *luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*

- *luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*

Ilmakehä ja vesikehä

- *ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa*
- *veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO*
- *sää ja sen ennustaminen*
- *ilmastoalueet*

Kivikehä

- *maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto*
- *endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina*
- *endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Moduuli arvioidaan numeroilla. Arviointi perustuu kurssikokeeseen ja kurssin aikana annettavaan jatkuvaan näyttöön.

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*
- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla*
- *osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita*
- *osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.*

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- *ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*
- *paikkojen kokeminen ja miellekartat*

Väestö, asutus ja kulttuurit

- *väestörakenne ja väestönmuutokset*
- *asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet*
- *kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema*

Kaupungit ja kaupungistuminen

- *maankäyttö ja rakennettu ympäristö*
- *kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit*

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- *maa-, metsä- ja kalatalous*
- *kaivannaiset, energialähteet*
- *teollisuus*
- *kiertotalous*

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- *saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu*
- *globalisaatio*
- *innovaatioiden alueellinen leviäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Moduuli arvioidaan numeroilla. Arviointi perustuu kurssikokeeseen ja kurssin aikana annettavaan jatkuvaan näyttöön.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla*
- *osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita*

- *osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita*
- *tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.*

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- *geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet*
- *ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen*
- *luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla*
- *geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä*

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- *kaavoitus eri aluetasoilla*
- *osallistumisen keinot*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*
- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Moduuli arvioidaan numeroilla. Arviointi perustuu kurssikokeeseen ja kurssin aikana annettavaan jatkuvaan näyttöön.

Kartat ja paikkatieto, 2 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoiteena on harjoitella erilaisten karttojen käyttöä geomedian välineenä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla perehdytään erityisesti erilaisiin karttoihin ja tilastotietoon geomedian osana. Keskeisenä työvälineenä on tietokone. Opintojakso sopii parhaiten maantieteen reaalikokeeseen tähtääville opiskelijoille opiskeltavaksi rinnakkain geomediaopintojakson (GE4) kanssa, mutta myös kenelle tahansa kartan tulkintaa tarvitsevalle tai kartoista kiinnostuneelle.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä tuntityöskentelyn ja mahdollisen kokeen perusteella.

Lähialueprojekti, 2 op (GE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää lähialueen ympäristön tuntemusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso voidaan toteuttaa joko pelkästään maantieteen tai esim. maantieteen, biologian ja historian yhteistyöopintoina. Lähialue kattaa Läntisen Suomen, ja opintojaksoon voi liittyä kohdealueelle tapahtuva retki. Kohteena voivat olla esim. Lounais- tai Länsi-Suomen maantieteelliset erityispiirteet ja maantieteeseen liittyen ihmisen historia alueella esihistoriallisesta ajasta nykyaikaan. Projektin kohteena voivat olla myös Unescon maailmanperintökohteet, kuten Merenkurkun saaristo, Sammallahdenmäen kalmisto ja vanha Rauma. Projektin osateemana voi kohteesta riippuen olla myös kansainvälisyyskasvatus esim. Unescon toimintaan liittyen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Maantieteen kertaus, 2 op (GE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmentaa opiskelijoita maantieteen reaalikokeeseen. Opintojakson aikana kerrataan keskeisiä asiasisältöjä ja pyritään kehittämään vastaustekniikkaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen kertaus. Opintojaksolla harjoitellaan eri tehtävätyyppien vastaustekniikkaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka perustuu tuntityöskentelyyn, harjoitustehtävien tekemiseen ja mahdolliseen kokeeseen.

Luonnonmaantieteen leirikoulu, 2 op (GE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Luonnonmaantieteen leirikoulussa tutustutaan Islannin ainutlaatuiseen luontoon ja tuliperäisellä saarella esiintyviin endogeenisten prosessien aikaansaamiin ilmiöihin.
- Leirikoulun tavoitteena on syventää ymmärrystä maantieteellisistä ilmiöistä ja lisätä maantieteen oppisisältöjen hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- • Ennen leirikoulun lähtöä tehdään pohjustavia tehtäviä koululla.
- • Leirikoulun aikana Islannissa tutustutaan maantieteellisiin ilmiöihin, kuten pinnanmuotoihin, laattatektoniikkaan, vulkaanisen aktiivisuuden synnyttämiin ilmiöihin, jäätiköihin, vesiputouksiin sekä hieman myös paikallisiin elintapoihin ja kulttuuriin.
- • Leirikoulu on suunnattu maantieteen ja biologian opinnoista kiinnostuneille, maantieteen opintoja painottaen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Leirikouluun osallistumisesta ja taustatehtävien hyväksytystä tekemisestä saa 2 op laajuisen GE08 Luonnonmaantieteen leirikoulu -opintojakson.

7.7. Historia (HI)

Oppiaine ja tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja

avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoitusperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

*Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.*

*Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.*

*Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen*

kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiselle.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta ***eettisyyden ja ympäristöosaamisen*** *tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.*

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen ***globaali- ja kulttuuriosaamista****. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.*

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta*
- *saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena*
- *saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.*

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta*
- *ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet*
- *ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana*
- *osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista*
- *kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.*

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä*
- *pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen*
- *osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä*
- *osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.*

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon*
- *ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä*
- *osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä*
- *osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.*

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- *historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan*
- *historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö*

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- *ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina*
- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*
- *väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen*
- *rahatalouden ja kaupan kehitys*

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- *eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa*
- *kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- *teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*
- *väestökehitys ja muuttoliikkeet*
- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*

- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*

- *suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Vanhan maailman ja antiikin kurssi, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää tietämystä antiikin ajan ja vanhan maailman kulttuureista.
- Laajentaa ymmärtämystä aikakauden luonteesta ja vaikutuksesta historian myöhempiin aikakausiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mesopotamian sivilisaatiot ja kulttuuri sekä niiden merkitys muihin antiikin ajan sekä vanhan maailman kulttuureihin.
- Egyptin aikakaudet, yhteiskunta ja kulttuuri sekä vaikutus antiikin aikaan.
- Antiikin Kreikan maantieteelliset, poliittiset ja yhteiskunnalliset olosuhteet sekä kulttuuri ja sivistys.
- Antiikin Rooman maantieteelliset, poliittiset ja yhteiskunnalliset olosuhteet sekä kulttuuri ja sivistys.
- Antiikin ja vanhan maailman pienemmät kulttuurit kuten foinikialaiset, etruskit ja esikreikkalaiset kulttuurit.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Keskiaika, 2 op (HI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Muodostaa ajallisesti ja paikallisesti monipuolinen kuva keskiajasta.
- Syventää tietämystä keskiajan ilmiöistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskiajan kulttuurihistoria, esim. musiikki, kirjallisuus, taide.
- Uskonnon merkitys keskiajan yhteiskunnissa sekä kulttuurissa ja koulutuksessa.
- Keskiajan arki, esim. perheen, naisen ja kaupunkielämän historiaa.
- Musta surma ja sen vaikutus keskiajan yhteiskuntiin.
- Viikingit ja heidän vaikutuksensa Euroopan kulttuureihin.
- Bysantti ja islamilainen kulttuuri sekä niiden vaikutus ja kanssakäyminen katolisen länsi-Euroopan kanssa.
- Ritarilaitos ja keskiajan sodankäynti.
- Kansainvälinen keskiaika (esim. Ora et labora – matka keskiajan maailmaan).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Yhdysvaltojen historia, 2 op (HI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää tietämystä Yhdysvaltojen historiasta alkuperäiskansojen kulttuureista nykypäivään.
- Monipuolinen tutustuminen amerikkalaiseen kulttuuriin ja sen muodostumiseen sekä vaikutukseen muun maailman kulttuuriin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen kulttuurit.
- Siirtokuntien perustaminen ja yhteentörmäykset alkuperäiskansojen kanssa.
- Yhdysvaltojen itsenäistyminen sekä alueellinen laajentuminen ja sen vaikutukset.
- Yhdysvaltojen sisällissota ja sen vaikutukset.
- Yhdysvaltojen nousu talouden suurvallaksi.
- Ajankohtainen Yhdysvallat
- Amerikkalainen kulttuuri ja sen vaikutus länsimaiseen kulttuuriin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kiinan kulttuuri ja historia, 2 op (HI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on perehtyä Kiinan kulttuuriin ja historiaan Kiinan sivilisaation synnystä nykypäivään tarkastelemalla Kiinan historian vaiheiden merkitystä kiinalaisen kulttuurin ja maailmankuvan syntymisessä.
- Tavoitteena on ymmärtää historian lähtökohdista nykypäivän Kiinaa ja sen kulttuuria, yhteiskuntaa ja poliittista järjestelmää sekä Kiinaa globaalina toimijana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tarkastellaan Kiinan historiaa ja kulttuuria sekä yhteiskunnan ja talouden sekä poliittisen järjestelmän muotoutumista varhaisesta Keltaisenjoen kulttuurista nykypäivän Kiina-ilmiön Kiinaan.
- Opintojakson aikana tarkastellaan historian osana kiinalaisen maailmankuvan ja kulttuurin ja tapakulttuurin sekä yhteiskunnan ja poliittisen järjestelmän muotoutumista ja merkitystä tavallisille kiinalaisille.
- Opintojaksossa tutustutaan kiinalaiseen kulttuuriin tapa- ja ruokakulttuurista taiteisiin ja populaarikulttuuriin sekä teknologian osuutta ja merkitystä maassa.
- Lisäksi tarkastellaan Kiinan roolia ja toimintaa nykypäivän monen keskeisessä maailmassa ja tutustutaan ajankohtaiseen Kiinaa koskevaan uutisointiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Japanin kulttuuri ja historia, 2 op (HI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on perehtyä Japanin kulttuuriin ja historiaan Japanin varhaisvaiheista nykypäivän Japaniin tarkastelemalla Japanin historian vaiheiden merkitystä japanilaisen kulttuurin ja maailmankuvan syntymisessä.
- Lisäksi tavoitteena on ymmärtää historian lähtökohdista nykypäivän Japania ja sen kulttuuria, yhteiskuntaa ja poliittista järjestelmää sekä ulkopolitiikkaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tarkastellaan Japanin historiaa ja kulttuuria sekä yhteiskunnan ja talouden sekä poliittisen järjestelmän muotoutumista esihistoriasta nykypäivään.
- Opintojakson aikana tarkastellaan historian osana japanilaisen maailmankuvan ja kulttuurin ja tapakulttuurin sekä yhteiskunnan ja poliittisen järjestelmän muotoutumista ja merkitystä tavallisille japanilaisille.
- Opintojaksossa tutustutaan japanilaiseen kulttuuriin tapa- ja ruokakulttuurista taiteisiin ja populaarikulttuuriin sekä teknologian osuutta ja merkitystä maassa.
- Lisäksi tarkastellaan Japanin roolia ja toimintaa nykypäivän monen keskeisessä maailmassa ja tutustutaan ajankohtaiseen Japania koskevaan uutisointiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Maailmanpolitiikan arkipäivää, 2 op (HI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua kansainvälisen politiikan ja maailmanpolitiikan käsitteisiin ja näkökulmiin sekä ajankohtaisiin talouden, politiikan ja kansainvälisten suhteiden tapahtumiin.
- Tavoitteena on ymmärtää globalisaation myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia ja nähdä miten ne kytkeytyvät taloudellisiin, poliittisiin ja yhteiskunnallisiin muutoksiin ja ilmiöihin niin paikallisella kuin kansainvälisellä tasolla.
- Tavoitteena on myös vahvistaa globaalikansalaisen identiteettiä ja antaa välineitä osallistua ja vaikuttaa globaaleihin kysymyksiin paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tarkastellaan ajankohtaisia maailmanpolitiikkaan liittyviä talouden, politiikan ja kansainvälisten suhteiden tapahtumia.
- Analysoitavat kohteet vaihtelevat opiskelijoiden kiinnostuksen ja maailmantilanteen kehittymisen mukaan.
- Tarkastelukohteina ovat esim. ajankohtaiset sodat ja konfliktit, maailmanpolitiikan tilanne, globaali talouskehitys ja kriisit yms.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Antiikin leirikoulu, 2 op (HI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syvennetään tietämystä antiikin Kreikan ja Rooman historiasta sekä kulttuurista
- Kaupunkikohteisiin tutustumalla avataan antiikin kulttuurihistoriaa ja sen merkitystä myöhemmälle kulttuurin muotoutumiselle.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tehdään opintomatka Ateenaan, Roomaan tai Istanbuliin, jossa tutustutaan kohteen kulttuuriin, taiteeseen, arkkitehtuuriin, historiaan, politiikkaan ja tapakulttuuriin, sekä Unescon maailmanperintökohteisiin.
- Tehdään teemaan liittyvä esitelmä, joka pidetään projektimatkalla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Paikallishistorian tutkielmakurssi, 2 op (HI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Historiantutkimuksen perusteisiin ja metodeihin perehtyminen.
- Vaasan ja sen lähiympäristön menneisyyteen tutustuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vaasan kaupungin ja lähialueiden historia kaupungin perustamisesta nykypäivään.
- Tehdään pienimuotoinen tutkielma (tutkielman näkökulma voidaan valita talouden, väestökehityksen, politiikan, kulttuurin tai tapahtumahistorian alueelta ottaen huomioon oppilaiden omat toiveet).
- Vieraillaan Pohjanmaan museossa ja Vaasan maakunta-arkistossa sekä vanhan Vaasan raunioilla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Yo-kirjoituksiin valmentava kurssi, 2 op (HI15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Historian taitojen ja sisältöjen vahvistaminen ylioppilaskoetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan historian ylioppilaskokeeseen ja erilaisiin tehtävätyyppeihin.
- Kerrataan historian pakollisten ja syventävien kurssien keskeinen sisältö.
- Harjoitellaan erilaisiin reaalikoekysymyksin vastaamista.
- Harjoitellaan aineiston tulkintaa ja lähdekritiikkiä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinällä.

Japanin leirikoulu ja kouluvierailu, 2 op (HI16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Japanin leirikoulun ja kouluvierailun aikana tutustutaan japanilaiseen kulttuuriin ja historiaan.
- Lisäksi tutustutaan japanilaiseen kouluun ja koulujärjestelmään ja tehdään yhteistyötä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Japanin leirikoulun aikana tutustutaan yhdessä japanilaisen yhteistyökoulun opiskelijoiden ja opettajien kanssa Japanin historiaan ja kulttuuriin vierailemalla tärkeimmissä UNESCO:n maailmanperintökohteissa. Kohteet valitaan yhdessä ja opiskelijat etukäteen valmistelivat niihin liittyviä esityksiä.
- Lisäksi tutustutaan eri tavoin japanilaiseen kulttuuriin ja opitaan tekemään yhteistyötä japanilaisten kanssa.

- Leirikoulun aikana vieraillaan japanilaisessa yhteistyökoulussa, jossa tutustutaan japanilaiseen kouluun ja koulujärjestelmään.
- Yhteistyössä käytetty kieli on englanti, jonka lisäksi pääsee harjoittelemaan ja kokeilemaan japanin kielen taitoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Leirikoulun suorittamiseen kuuluu osallistuminen tapaamisiin ja esitelmän tekeminen, viestintä sosiaalisessa mediassa ja vuosikirjaan tehtävä kirjoitus. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaine ja tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokitteleminen ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee ***hyvinvointiosaamisen*** *tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja,*

jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää ***vuorovaikutusosaamistaan*** *ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.*

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemisessa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja ***monitieteistä osaamista*** *tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.*

Luonnontieteellisessä työskentelyssä ***luova osaaminen*** *näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.*

Kemian opetus tukee opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamista****. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.*

Kemian opetus vahvistaa ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.*

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa*
- *osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti*
- *tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi*
- *osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.*

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä*
- *osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä*
- *osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso, 2 op (FY11KE9)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso II, 2 op (FY12KE10)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*
- *osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä*
- *ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

- *liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi*
- *hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet*
- *hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä*
- *hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla*
- *suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria*
- *kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä*
- *tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta*

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme*

- *osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa*
- *osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen*
- *ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

- *reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen*
- *kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet*
- *saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa*
- *ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä*
- *saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio*
- *protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä*
- *additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen*
- *polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari*

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä*
- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

- *kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*
- *homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*
- *happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- *puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- *reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- *tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kemian ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kemian pakollisen opintojakson ja syventävien opintojaksojen kertaus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan abivuoden syksyllä.

Kemian laskuharjoituksia, 2 op (KE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistaa laskennallisen kemian osaamista yo-kirjoituksia, korkeakoulujen pääsykokeita ja jatko-opintoja varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kemian opintojaksoihin littyviä laskuja eri osa-alueilta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suositellaan suoritettavaksi abivuoden syksynä.

Kokeellista kemiaa laboratoriossa I, 1 op (KE9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Erilaisiin kemian kokeellisiin työtapoihin ja työselostuksen laadintaan perehtyminen
- kemian osaamisen syventäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaiset kemian työtavat
- Työohjeiden mukaan toiminen
- Tulosten analysointi ja raportointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu siihen, että työt on tehty itse/ryhmissä ja työstä jokainen tekee ja palauttaa oman työselostuksen, joka tulee olla hyväksytysti arvioitu. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu), eikä sitä voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutkitaan luonnonilmiöihin liittyviä lainalaisuuksia kokeellisin menetelmin. Opintojaksolla tehtävien töiden tarkoitus on kemiassa tarpeellisten käytännön taitojen kartuttaminen, ts. opetella erilaisten mittauslaitteiden ja tutkimusmenetelmien käyttöä, turvallisia työskentelytapoja ja tutkimusraporttien kirjoittamista. Opintojakso antaa hyvät valmiudet ylioppilaskokeen kokeellisuutta painottaviin tehtäviin ja jatko-opintoihin.

Kokeelista kemiaa laboratoriossa II, 1 op (KE10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Erilaisiin kemian työtapoihin ja työselostuksen laaditaan perehtyminen
- Kemian osaamisen syventäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaiset kemian työtavat
- Työohjeiden mukaan toimiminen
- Tulosten analysoiminen ja raportointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu siihen, että työt on tehty itse/ryhmissä ja työstä jokainen tekee ja palauttaa oman työselostuksen, joka tulee olla hyväksytysti arvioitu. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu), eikä sitä voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutkitaan luonnonilmiöihin liittyviä lainalaisuuksia kokeellisin menetelmin. Opintojaksolla tehtävien töiden tarkoitus on kemiassa tarpeellisten käytännön taitojen kartuttaminen, ts. opetella erilaisten mittauslaitteiden ja tutkimusmenetelmien käyttöä, turvallisia työskentelytapoja ja tutkimusraporttien kirjoittamista. Opintojakso antaa hyvät valmiudet ylioppilaskokeen kokeellisuutta painottaviin tehtäviin ja jatko-opintoihin.

Lääketieteellinen kemia, 2 op (KE11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään kemian merkitystä ihmisen fysiologiassa
- Ymmärtää lääkeaineiden käyttöön liittyviä turvallisuusnäkökohtia.
- Oppii tulkitsemaan lääkeaineiden rakenteita.
- Oppii laskemaan liukoisuustulo- sekä puskuriliuoslaskuja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Liukoisuustulo
- Puskuriliuokset ihmiskehossa
- Puskuriliuoslaskut
- Lääkeaineiden kemiallinen rakenne
- Lääkkeiden toksikologia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä (S).

Kemian pakollinen opintojakso, 2 op (KE1KE2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin*
- *saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta*
- *oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna*
- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa*
- *osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä*
- *tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa*
- *osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti*
- *osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa*
- *ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

- *arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä*
- *kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa*
- *jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla*
- *puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät*
- *ainemäärä ja konsentraatio*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

- *tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävän elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä*
- *aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus*
- *aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla*

7.9. Uskonto (KT)

Oppiaine ja tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

*Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.*

*Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.*

***Monitieteinen ja luova osaaminen** vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.*

*Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.*

*Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.*

***Globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.*

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa*
- *kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan*
- *hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja*
- *tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä*
- *perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa*

- *perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa*
- *tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta*
- *ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään*
- *kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*
- *ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.*

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiöinä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisyys ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Isoskoulutuskurssi, 2 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ryhmänohjaustaidot ja seurakunnan vapaaehtoisena toimiminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kirkon nuorisotyö.
- Opintojakson korvaa ev. lut. seurakunnan järjestämä isoskoulutuskurssi.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksomerkinnän saa toimittamalla todistuksen kurssista koululle.

Eettinen kristinusko, 2 op (UE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kristinuskon etiikan perusteet ja käytännön toiminta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kristinuskon ja eri kristillisten suuntausten etiikka ja käsitykset hyvästä elämästä.
- Hyvän tekijät: tutustuminen auttamistyön eri muotoihin.
- Osallistuminen ajankohtaiseen käytännön projektiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansainvälinen ja yhteisöllinen kristinusko, 2 op (UE9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kristinuskon hahmottaminen kansainvälisenä ja yhteisöllisenä ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kristinusko kansainvälisenä ja yhteisöllisenä ilmiönä.
- Eri kulttuureista tulevien nuorten kohtaaminen.
- Erilaisiin kristinuskon tulkintoihin tutustuminen.
- Tutustuminen osana opintomatkaa esim. ekumeeniseen yhteisöön Ranskan Taizéssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Yo-kirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (UE10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Uskonnon ylioppilaskirjoituksiin valmentautuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Valmentautuminen uskonnon reaalikokeeseen.
- Uskonnon pakollisten ja syventävien kurssien sisältöjen kertaus.
- Esseetehtävään vastaaminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana*
- *kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan etäopintoina.

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tutustuu ortodoksisiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä*
- *tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- *ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen*
- *ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen*
- *Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset*

- *ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet*
- *orientaaliset ortodoksiset kirkot*
- *läntinen kristillisyys, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisyys sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus*
- *ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*
- *ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan etäopintoina.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksiseen kirkkoon*
- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan etäopintoina.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä*
- *• tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä*
- *kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa*
- *ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan*
- *kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa*
- *luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa*
- *kristinusko suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa*
- *uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan etäopintoina.

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta*
- *kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja*
- *perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta*
- *tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja*
- *ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa*
- *ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*
- *uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan etäopintoina.

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan*
- *perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta*
- *perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan*
- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksiseen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma*
- *uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*
- *tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan etäopintoina.

7.10. Kuvataide (KU)

Oppiaine ja tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiselle, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiselle.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsityksiin.

Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

*Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.*

*Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.*

*Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.*

***Yhteiskunnallista osaamista** syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.*

*Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti,*

sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin.

***Globaali- ja kulttuuriosaamista** syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.*

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla*
- *kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä*
- *tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy*
- *tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa*
- *ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.*

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- *kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa*
- *hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa*
- *osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa*
- *ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.*

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle*
- *syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja*

- *kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa*
- *syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen*
- *osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta*
- *tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.*

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat ja jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkityksselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*

- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Median kuvat

- *kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla*
- *median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4-10

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista*
- *kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*
- *ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*

- *ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa*
- *arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4-10

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*

- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Median kuvat

- *kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla*
- *median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintajakso arvioidaan arvosanalla 4 -10

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*

- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykytaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- *kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot*
- *taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena*
- *teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla 4 -10

Nykytaiteen työpaja, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu monipuolisesti nykytaiteeseen, taiteilijoihin ja ilmaisutapoihin

- oppii etsimään erilaisia ja uusia tapoja oman ilmaisunsa totuttamiseen
- oppii seuraamaan ja arvioimaan nykytaiteen ajankohtaisia ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- nykytaiteen ilmiöitä ja käsitteitä
- nykytaiteen monipuolisia materiaaleja ja ilmaisukeinoja; installaatiot, tila- ja ympäristöteokset, valo- ja videokuvaus
- erilaisia materiaalien ja tekniikoiden kokeiluja: paperimassa, lasi, kierrätysmateriaalit yms.
- näyttelykäyntejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Keramiikan ja kuvanveiston työpaja, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu keskeisiin keramiikan ja kuvanveiston työtapoihin ja polttoon
- oppii saven muotoilua ja koristelua eri työtekniikoita käyttäen
- pyrkii vahvistamaan kolmiulotteisen hahmottamisen osaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- savi materiaalina, keramiikan ja kuvanveiston välineenä
- erilaiset käsinrakentamisen perinteiset ja sovelletut tekniikat: levy-, makkara-, ja muottitekniikat, dreijaus
- engoben käyttö, lasitteet ja lasitus
- raaka- ja lasituspoltto
- omia soveltavia aiheita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Maalauksen työpaja, 2 op (KU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu maalauksen tekniikoihin ja- välineisiin
- opiskelija syventää värinopin perusteita
- opiskelija etsii omaa taiteellista ilmaisuaan värien ja maalaustekniikoiden kautta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- akvarelli-, guassi-, tempera-, pastelli-, akryyli-, ja öljymaalaus, sekatekniikat
- maalauspohjat- ja välineet
- väriopin perusteet ja sommittelu
- harjoitustehtävin aiheet perustuvat havaintoon ja mielikuviin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Taidegrafiikan työpaja, 2 op (KU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu taidegrafiikan perinteisiin ja uusiin työtapoihin
- oppii taidegrafiikan laattojen valmistusta, vedostusta, merkitsemis- ja kehystystapoja
- oppii kehittämään omaa kuvailmaisuaan taidegrafiikan menetelmin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- taidegrafiikan perusteet ja käsitteet
- koho- ja syväpaino
- metalligrafiikan perusteet: kuivaneula, viivasyövytys, akvatinta

- carborundum, collagrafia, monotypia
- vedostus ja vedosten merkintätavat
- vapaavalintaisia aiheita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Piirustuksen työpaja, 2 op (KU9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu piirtämisen ilmaisukeinoihin, -välineisiin ja -materiaaleihin
- kokeilee ja etsii omaa ilmaisumuotoaan
- tutustuu piirtämiseen taiteessa eri aikakausina

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- eri piirtimien (lyijykynä, hiili, liidut, tussit, värikynät) ja paperilaatujen ilmaisulliset mahdollisuudet
- viiva, valöori, muoto, mittasuhteet, tila, sommittelu
- havaintoon ja omiin mielikuviin perustuvia tehtäviä
- aiheina ihminen, muotokuva, asetelma, fantasia, croquist-piirustus
- oman kuvailmaisun löytäminen ja kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Valokuvauksen työpaja, 2 op (KU10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu kameran toimintoihin ja asetuksiin
- saa tiedot ja taidot valokuvauksen eri osa-alueista
- ilmaisee itseään valokuvailmaisun keinoin erilaisten kuvausharjoitusten kautta
- opiskelija tarkastelee valokuvausta yksilöllisenä ja yhteisöllisenä ilmiönä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- valokuva taiteena ja viestinnän välineenä
- kamera ja valokuvailmaisun perusteet
- valotus, aika, terävyysalue, jne.
- valokuvan käyttötarkoitukset ja genret; dokumentti-, muoto-, mainos-, luonto-, maisema- ja taidekuvaus
- kuvausharjoituksia yksilö- ja ryhmätyönä, näyttely- ym. vierailuja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

7.11. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaine ja tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- *asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- *työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- *tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- *soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- *hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*
- *valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- *arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta*
- *vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.*

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia*
- *osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat*
- *osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta*

- *osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.*

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi: 4 -10

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson päivitetyt suoritusohjeet löytyvät Opetushallituksen sivuilta.

Lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.

Lukiodiplomin suorittamiseen tarvitaan vähintään neljä kuvataiteen aikaisempaa opintojaksoa, jotka voivat olla mitä tahansa lukion kuvataiteen opintojaksoista (valtakunnalliset pakolliset, -valinnaiset ja paikalliset opintojaksot). Kuvataiteen lukiodiplomi toteutetaan yhden jakson aikana itsenäisesti työskennellen mutta valvotusti. Arvioinnissa on mukana kuvataiteen opettajan lisäksi yksi ulkopuolinen alan asiantuntija. Suorituksestaan opiskelija saa erillisen lukiodiplomitodistuksen sekä 2 opintopistettä.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa*
- *pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.*

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- *muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.*

Opintojakson vapaa kuvaus

Tarkemmat ohjeet löytyvät Opetushallituksen sivuilta https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/liikunnan-lukiodiplomi

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa*
- *osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.*

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- *opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto*
- *erilaiset toteutustavat ja osa-alueet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomin suorituksen arvioi diplomin tekijän musiikinopettaja sekä yksi koulun ulkopuolinen musiikinopettaja tai muu musiikkialan asiantuntija. Lukiodiplomin suorituksesta annetaan numeroarvosana. Arvioinnissa käytetään asteikkoa 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson päivitetyt suoritusohjeet löytyvät Opetushallituksen sivuilta.

Lukiodiplomin suorittaminen on osoitus erityisestä harrastuneisuudesta musiikissa ja musiikillisesta erityisosaamisesta. Musiikin lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on vähintään neljän musiikin lukiokurssin suorittaminen.

Teatteri lukiodiplomi, 2 op (TELD8)

Opintojakson moduulit

- Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8), Valinnainen

Tavoitteet

Teatterin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa*
- *vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

Teatterin lukiodiplomi

- *opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys*
- *työskentelyprosessin hallinta*
- *taiteellisen prosessin arviointitaidot*
- *taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen*
- *teatterin keinot*
- *yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot*
- *esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

ks. kohta Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson päivitetyt suoritusohjeet löytyvät Opetushallituksen sivuilta (ohjeet lukio-opintonsa 31.7.20216 jälkeen aloittaneille opiskelijoille).

Teatterin lukiodiplomi koostuu esityksestä ja portfoliosta. Lukiodiplomi voi olla miltä tahansa teatteritaiteen osa-alueelta. Opiskelijaa valmistaa yksin tai ryhmässä taiteellisen näyttötyön, jolla hän osoittaa taitojensa vahvistamista, vuorovaikutustaitojen kartuttamista sekä reflektointi- ja analysointikykyä. Esityksen jälkeen käydään suullinen arviointikeskustelu, johon osallistuu opiskelijan ja opettajan lisäksi myös yksi ulkopuolinen arvioija, jolla on alan asiantuntemusta. Lisäksi opiskelija kirjoittaa oppimisprosessistaan kirjallisen reflektion. Opiskelijan portfolioon kuuluvat työsuunnitelma ja prosessin dokumentointi. Portfoliota hyödynnetään sekä arviointikeskustelussa että kirjallisessa reflektiossa.

Teatterin lukiodiplomista ei järjestetä erillistä opintojaksoa, vaan sen voi suorittaa milloin tahansa lukioaikana. Edellytyksenä kuitenkin on, että opiskelijalla on suoritettuna vähintään kolme teatteriin, draamaan tai ilmaisutaitoon keskittyvää lukiokurssia. Opettaja valvoo prosessin etenemistä. Suorituksestaan opiskelija saa erillisen lukiodiplomitodistuksen sekä kaksi opintopistettä.

7.12. Liikunta (LI)

Oppiaine ja tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

*Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.*

***Vuorovaikutusosaaminen** kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.*

*Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.*

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. ***Yhteiskunnallista osaamista*** *vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.*

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät ***eettisyytenä ja ympäristöosaamisena****, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.*

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden ***globaali- ja kulttuuriosaamista.***

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- *oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä*
- *osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.*

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- *osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- *liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen*
- *opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*

- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Virkisty liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Palloilua eri tavoilla, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Monipuolinen pallonkäsittelytaitojen hallinta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Monipuolinen eri palloilulajien ja -tekniikoiden harjoittelu, erilaisten välineiden käyttö.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Mailapelit, 2 op (LI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen erilaisiin mailapeleihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Monipuolinen eri mailapelien ja -tekniikoiden harjoittelu, erilaisten välineiden käyttö.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Kuntosalityöskentely tutuksi, 2 op (LI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Oppia kuntosalityöskentelyn perusteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kuntosaliharjoittelua ja ryhmäliikuntaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Voi sisältää erillismaksun. Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Liikunnanohjauksen perusteet, 2 op (LI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyä taidon opettamiseen, kasvatukselliseen ohjaamiseen, liikuntatuokioiden suunnitteluun ja toteutukseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Teoriaa ja käytännön harjoituksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksosta saa erillistodistuksen. Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Vanhojen tanssit, 2 op (LI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on oppia erilaisia salonki- ja muita vanhoja tansseja
- Tavoitteena on oppia ottamaan muita huomioon ja opetella juhlaetiketin sääntöjä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri tanssien askelkuvioiden opettelu
- Osallistuminen juhla tanssiaisiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Musiikkiliikuntaa, 2 op (LI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustua ja kokeilla erilaisia musiikkiliikunnan muotoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaisia musiikkiliikunnan muotoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Laskettelua ja lumiliikuntaa, 2 op (Li15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustua laskettelun saloihin ja muuhun lumiliikuntaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Laskettelua eri välineillä ja muuta lumiliikuntaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Sisältää erillismaksun. Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

7.13. Matematiikka (MA)

Oppiaine ja tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****,* ***eettistä ja ympäristöosaamista*** *sekä* ***hyvinvointiosaamista.***

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. ***vuorovaikutusosaamista****. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.*

Matematiikan opiskelu tukee ***globaali- ja kulttuuriosaamisen*** *sekä* ***monitieteisen ja luovan osaamisen*** *laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessa.*

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- *saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa*
- *ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä*
- *rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen*
- *harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä*
- *kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota*
- *harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita*
- *rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen*
- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.*

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	***Lyhyen oppimäärän moduuli***
MAA2	*MAB2*
MAA3	*MAB3*
MAA6	*MAB8*
MAA8	*MAB5*
MAA9	*MAB7*

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritetut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritetut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- *polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö*
- *2. asteen yhtälön ratkaisukaava*
- *polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)*
- *polynomien tekijät*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)*
- *rationaalifunktiot ja -yhtälöt*
- *juurifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa | f(x) | = a tai | f(x) | = | g(x) | olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla*

- *osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.*

Keskeiset sisällöt

Analyyttinen geometria ja vektorit

- *käyrän yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö*
- *yhtälöryhmä*
- *suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus*
- *itseisarvoyhtälö*
- *pisteen etäisyys suorasta*
- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla*
- *tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä sin f(x) = a tai sin f(x) = sin g(x)*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä sin2 x + cos2 x = 1*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*
- *hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*
- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*

- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.*

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tilastot todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- *osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*
- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*

- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa*
- *oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla*
- *vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä*
- *tutustuu kahden muuttujan funktioon*

- *osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- *vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa*
- *piste- ja ristitulo*
- *piste, suora ja taso avaruudessa*
- *kulma avaruudessa*
- *yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa*
- *kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat*
- *oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja*
- *perehtyy logiikan käsitteisiin*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta*

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- *algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto*
- *vuokaavio*
- *yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi*
- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi*
- *Eukleideen algoritmi*
- *aritmetiikan peruslause*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä*
- *osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan*
- *perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laskuharjoituskurssi 1, 1 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijoiden opintojaksoilla MAA2 hankittua osaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- MAA2-opintojakson aihepiirejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan MAA2-opintojakson yhteydessä. Opintojaksolla vahvistetaan opintojakson MAA2 sisältöä ja laskurutiinia.

Laskuharjoituskurssi 2, 1 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijoiden opintojaksolla MAA4 hankkimaa osaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson MAA4 aihepiirejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan MAA4-opintojakson yhteydessä. Opintojaksolla vahvistetaan opintojakson MAA4 sisältöä ja laskurutiinia.

Laskuharjoituskurssi 3, 1 op (MAA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijoiden MAA6-opintojakson osaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson MAA6 aihepiirejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritetaan MAA6-opintojakson yhteydessä. Opintojaksolla vahvistetaan kurssin MAA6 sisältöä ja laskurutiinia.

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 3 op (MAA16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrataan lukion pitkän matematiikan oppimäärä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan eri tyyppisiä tehtäviä ylioppilaskirjoituksia ja tulevia jatko-opintoja varten

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan lukion pitkän matematiikan oppimäärä ja harjoitellaan eri tyyppisiä tehtäviä ylioppilaskirjoituksia ja tulevia jatko-opintoja varten

Matematiikan laskinkurssi, 2 op (MAA17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opiskelija oppii käyttämään laskinta, matematiikkaohjelmia ym. apuvälineitä matematiikan syvällisempään ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan käyttämään laskinta, matematiikkaohjelmia ym. apuvälineitä matematiikan syvällisempään ymmärtämiseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan lukion pitkän matematiikan oppimäärä ja harjoitellaan eri tyyppisiä tehtäviä ylioppilaskirjoituksia ja tulevia jatko-opintoja varten.

Lukiomatematiikan opiskeluun orientoiva kurssi, 2 op (MAA18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yläkoulussa suoritettu lukioon tuleville tarkoitettu valmentava kurssi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yläkoulussa suoritettu lukioon tuleville tarkoitettu valmentava kurssi.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yläkoulussa suoritettu lukioon tuleville tarkoitettu valmentava kurssi.

Muualla suoritetut opinnot 1, 2 op (MAA19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy matematiikkaan pitkän matematiikan oppimäärän ulkopuolelta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Esimerkiksi lyhyessä matematiikassa tai kesäyliopistossa lukio-opintojen aikana suoritetut lukion opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat matematiikan opinnot voidaan lukea opiskelijan lukio-opintoihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukion ulkopuolella suoritettavien hyväksi luettavien opintojaksojen lukumäärä on rajoitettu ja opintojaksot tulee etukäteen hyväksyttää lukion rehtorilla.

Muualla suoritetut opinnot 2, 2 op (MAA20)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyä matematiikkaan pitkän matematiikan oppimäärän ulkopuolelta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Esimerkiksi lyhyessä matematiikassa tai kesäyliopistossa lukio-opintojen aikana suoritetut lukion opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat matematiikan opinnot voidaan lukea opiskelijan lukio-opintoihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukion ulkopuolella suoritettavien hyväksi luettavien opintojaksojen lukumäärä on rajoitettu ja opintojaksot tulee etukäteen hyväksyttää lukion rehtorilla.

Matemaattinen ajattelu ja todistaminen, 2 op (MAA21)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii matemaattista todistamista ja erilaisia todistusmenetelmiä
- perehtyy erilaisiin klassisiin todistuksiin ja oppii lukemaan todistuksia
- hallitsee erilaisia matematiikan vastaustekniikoita

- vahvistaa joustavan matemaattisen ajattelun taitoja, kuten aiempien yhteyksien tunnistamista, virheiden havaitsemista ja ongelmien purkamista osiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- suora ja epäsuora todistus, vastaesimerkki
- induktiotodistus
- geometrinen todistaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija harjoittelee esittämään omia todistuksiaan ja perustelemaan ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Yhteisöllinen työskentely ja matemaattinen keskustelu vahvistavat kykyä kuunnella muiden näkemyksiä, arvioida erilaisia ratkaisumenetelmiä ja rakentaa ymmärrystä yhdessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla opiskelija soveltaa matematiikkaa erilaisten ilmiöiden ja ongelmien tarkasteluun sekä tunnistaa matematiikan yhteyksiä muihin tieteenaloihin. Opiskelija rohkaistuu etsimään vaihtoehtoisia ratkaisutapoja ja hyödyntämään matemaattisia menetelmiä uusissa tilanteissa.
- Opiskelija soveltaa loogista päättelyä ja matemaattisen todistamisen periaatteita erityyppisissä ongelmissa sekä kehittää luovaa ajatteluaan eri lähestymistapojen hyödyntämisessä

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija ymmärtää matematiikan ja muun perustellun tiedon merkityksen yhteiskunnan, tieteen ja teknologian kehityksessä. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan ja arvioimaan matemaattista tietoa sekä hyödyntämään niitä perusteltujen johtopäätösten tekemisessä ja todistamisessa. Samalla vahvistuu valmius osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun kriittisesti ja tietoon perustuen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arviointi on monipuolista, läpinäkyvää, jatkuvaa ja erilaiset oppijat huomioivaa. Opintojakson arviointi perustuu kirjalliseen koesuoritukseen. Opintojakson arviointiin voi vaikuttaa lisäksi opintojakson aikainen työskentely ja suoritettavat työt, arviointikeskustelut sekä muu opintojaksolle tarkoituksenmukainen osaamisen näyttö. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky tuottaa ja ymmärtää matemaattisia todistuksia ja soveltaa niitä laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden näkökulmasta.
- Opintojakso voidaan arvioida sen toteutuksesta riippuen joko numeroarvosanalla tai suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii todistamaan matemaattisia lauseita. Erilaisia todistustehtäviä on yo-kirjoituksissa aina välillä. Todistusten lukemisen opettelu antaa valmiudet harrastaa matematiikkaa itse.

Differentiaaliyhtälöt, 2 op (MAA22)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää differentiaaliyhtälön käsitteen ja perehtyy sen avulla kuvattaviin muutosilmiöihin
- Oppii ratkaisemaan yksinkertaisia differentiaaliyhtälöitä
- Osaa differentiaaliyhtälöitä hyödyntäviä matemaattisia malleja ja niiden sovelluskohteita
- Harjaantuu tunnistamaan erilaisia differentiaaliyhtälöitä ja valitsemaan sopivan ratkaisumenetelmän

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- 1. ja 2. kertaluvun differentiaaliyhtälöt ja niiden ratkaisumenetelmiä
- Separoituvat ja lineaariset differentiaaliyhtälöt
- Differentiaaliyhtälöiden sovelluksia esimerkiksi numeerisesti ratkaisemalla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija harjoittelee esittämään differentiaaliyhtälöiden ratkaisuja ja perustelemaan käyttämiään menetelmiä selkeästi sekä suullisesti että kirjallisesti. Yhteisöllinen ongelmanratkaisu ja ratkaisujen vertailu kehittävät kykyä keskustella matemaattisista malleista ja hyödyntää muiden näkökulmia oman ymmärryksen syventämisessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija tutustuu siihen, miten differentiaaliyhtälöitä käytetään erilaisten luonnonilmiöiden, teknisten järjestelmien ja muiden dynaamisten prosessien mallintamiseen. Opiskelija oppii soveltamaan matemaattista ajattelua uusissa tilanteissa sekä kehittämään luovia ratkaisutapoja erilaisten ilmiöiden kuvaamiseen ja analysointiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija ymmärtää differentiaaliyhtälöiden merkityksen tieteen, teknologian ja yhteiskunnan kehityksessä. Opiskelija tutustuu matemaattisten mallien käyttöön erilaisissa sovelluskohteissa. Opiskelija harjaantuu arvioimaan mallien antamien tulosten luotettavuutta ja sovellettavuutta yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arviointi on monipuolista, läpinäkyvää, jatkuvaa ja erilaiset oppijat huomioivaa. Opintojakson arviointi perustuu kirjalliseen koesuoritukseen. Opintojakson arviointiin voi vaikuttaa lisäksi opintojakson aikainen työskentely ja suoritettavat työt, arviointikeskustelut sekä muu opintojaksolle tarkoituksenmukainen osaamisen näyttö. Arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti opiskelijan kyky hallita differentiaaliyhtälöiden ratkaisumenetelmiä ja soveltaa niitä laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden näkökulmasta.
- Opintojakso voidaan arvioida sen toteutuksesta riippuen joko numeroarvosanalla tai suoritusmerkinnällä.

Lukujonot ja sarjat, 2 op (MAA23)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan lukujonoista ja summista
- perehtyy rekursiivisiin lukujonoihin ja niiden sovelluksiin
- harjaantuu käsittelemään summia ja ymmärtää sarjan käsitteen
- osaa soveltaa lukujonoja ja sarjoja erilaisissa matemaattisissa ja käytännön ongelmissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden sovelluksia
- rekursiivinen lukujono
- summien käsittelyä
- sarjat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee esittämään ratkaisunsa selkeästi, perustelemaan ajatteluaan ja tulkitsemaan muiden esityksiä

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija soveltaa lukujonoja ja sarjoja erilaisissa matemaattisissa ongelmissa. Opintojaksolla perehdytään lukujonojen ja sarjojen sovelluksiin myös muilla tieteenaloilla.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja valitsemaan parhaiten sopivia työskentelytapoja

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arviointi on monipuolista, läpinäkyvää, jatkuvaa ja erilaiset oppijat huomioivaa. Opintojakson arviointi perustuu kirjalliseen koesuoritukseen. Opintojakson

arviointiin voi vaikuttaa lisäksi opintojakson aikainen työskentely ja suoritettavat työt, arviointikeskustelut sekä muu opintojaksolle tarkoituksenmukainen osaamisen näyttö. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky hallita lukujonojen ja sarjojen käsittely sekä tunnistaa ja hyödyntää säännönmukaisuuksia lukujonojen avulla laaja-alaisen osaamisen osa-alueet huomioiden.
- Opintojakso voidaan arvioida sen toteutuksesta riippuen joko numeroarvosanalla tai suoritusmerkinnällä.

Kombinatoriikka ja diskreetti matematiikka, 2 op (MAA24)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan kombinatoriikan peruskäsitteistä ja menetelmistä
- oppii ratkaisemaan kombinatorisia ongelmia
- perehtyy binomikertoimen ominaisuuksiin ja sovelluksiin sekä osaa hyödyntää niitä tehtävissä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kombinaatio, permutaatio
- binomikerroin ja sen ominaisuudet
- laatikkoperiaate, seulaperiaate
- kombinatoriikan sovelluksia
- esimerkkejä diskreetin matematiikan rakenteista, kuten Stirlingin luvut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjaantuu ratkaisujen selkeään esittämiseen, ajattelunsa perustelemiseen sekä muiden ratkaisujen tulkitsemiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija soveltaa kombinatoriikan menetelmiä erilaisissa reaalimaailman ongelmissa sekä kehittää kykyään valita ja soveltaa tarkoituksenmukaisia ratkaisustrategioita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arviointi on monipuolista, läpinäkyvää, jatkuvaa ja erilaiset oppijat huomioivaa. Opintojakson arviointi perustuu kirjalliseen koesuoritukseen. Opintojakson arviointiin voi vaikuttaa lisäksi opintojakson aikainen työskentely ja suoritettavat työt, arviointikeskustelut sekä muu opintojaksolle tarkoituksenmukainen osaamisen näyttö. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky hallita kombinatoriikan käsitteet ja periaatteet sekä soveltaa matemaattista teoriaa reaalimaailman ongelmiin.
- Opintojakso voidaan arvioida sen toteutuksesta riippuen joko numeroarvioinnilla tai suoritusmerkinnällä.

Ohjelmointi matematiikassa, 2 op (MAA25)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija pystyy soveltamaan ohjelmointia laajempien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen.
- osaa mallintaa ja simuloida erilaisia matemaattisia ja arkielämän ilmiöitä ohjelmallisesti.
- syventää osaamistaan numeerisista menetelmistä approksimointiin ja ongelmien ratkaisemiseen.
- hyödyntää aiempien lukion matematiikan kurssien sisältöjä ohjelmointitehtävissä.
- tunnistaa matemaattiset ongelmat, joissa ohjelmoimalla voidaan löytää ratkaisu tehokkaasti ja luotettavasti.
- oppii dokumentoimaan ohjelmallisia ratkaisujaan ja esittämään ratkaisuprosessinsa selkeästi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Algoritmien soveltava käyttö eri matematiikan aihepiireistä
- Matemaattiset simulaatiot
- Numeeriset menetelmät
- Ohjelmointiosaamisen syventäminen: funktiot, taulukot, kirjastot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija oppii yhdistämään matematiikan, fysiikan ja ohjelmoinnin tietoja ja taitoja työskentelyssään ja soveltamaan matemaattisia malleja ja ohjelmointia todellisiin tilanteisiin.
- Opiskelija kehittää luovaa ongelmanratkaisukykyä suunnittelemalla ja toteuttamalla omia ohjelmakoodeja. Opiskelija kokeilee, arvioi ja parantaa ratkaisujaan iteratiivisesti (yritys ja erehdys, mallin kehittäminen).
- Opiskelija oppii hyödyntämään digitaalisia työkaluja ja ohjelmointikirjastoja monipuolisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija ymmärtää ohjelmoinnin ja datan käsittelyn merkityksen nyky-yhteiskunnassa esimerkiksi tekoälyn, analytiikan, ennustamisen ja teknologian näkökulmasta.
- Opiskelija arvioi numeeristen menetelmien ja mallien luotettavuutta sekä tunnistaa niiden rajoituksia päätöksenteossa.
- Opiskelija tunnistaa, miten matematiikkaa ja ohjelmointia hyödynnetään eri aloilla, kuten taloudessa, tekniikassa ja tutkimuksessa, sekä harjoittelee perustelemaan ja viestimään tuloksiaan selkeästi erilaisille kohderyhmille.
- Opiskelija ymmärtää myös teknologian roolin yhteiskunnallisissa ilmiöissä ja ongelmanratkaisussa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija kehittää vastuullista ja eettistä suhtautumista datan käyttöön ja mallintamiseen, työskentelee yhteistyössä muiden kanssa ja jakaa osaamistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arviointi on monipuolista, läpinäkyvää, jatkuvaa ja erilaiset oppijat huomioivaa. Opintojakson arviointi perustuu kirjalliseen koesuoritukseen. Opintojakson arviointiin voi vaikuttaa lisäksi opintojakson aikainen työskentely ja suoritettavat työt, arviointikeskustelut sekä muu opintojaksolle tarkoituksenmukainen osaamisen näyttö. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky hyödyntää ohjelmointia matemaattisten ja muiden ongelmien ratkaisuissa. Laaja-alaisesta osaamisesta arvioidaan ajankohtaisten teknologiailmiöiden hyötyjen ja haasteiden tunnistamista.
- Opintojakso voidaan arvioida sen toteutuksesta riippuen joko numeroarvioinnilla tai suoritusmerkinnällä.

Matriisilaskenta, 2 op (MAA26)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii matriisilaskennan perusteet ja merkinnät.
- perehtyy erilaisin esimerkein matriisilaskennan sovelluksiin
- ymmärtää matriisilaskennan merkityksen modernin tietotekniikan ja luonnontieteiden työkaluna.
- osaa käyttää matriiseja yksinkertaisten ongelmien mallintamiseen ja ratkaisemiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- matriisi ja vektori
- matriisien yhteenlasku ja kertolasku
- käänteismatriisi ja determinantti
- lineaarikuvaukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelija kehittää pitkäjänteistä ja järjestelmällistä ongelmanratkaisukykyään. Monivaiheisten laskujen harjoittelu vahvistaa opiskelijan sinnikkyyttä, tarkkuutta ja kykyä arvioida omaa oppimistaan sekä tunnistaa erilaisia strategioita matemaattisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arviointi on monipuolista, läpinäkyvää, jatkuvaa ja erilaiset oppijat huomioivaa. Opintojakson arviointi perustuu kirjalliseen koesuoritukseen. Opintojakson arviointiin voi vaikuttaa lisäksi opintojakson aikainen työskentely ja suoritettavat työt, arviointikeskustelut sekä muu opintojaksolle tarkoituksenmukainen osaamisen näyttö.
- Opintojakso voidaan arvioida sen toteutuksesta riippuen joko numeroarvioinnilla tai suoritusmerkinnällä.

7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

- *ongelmien muotoileminen yhtälöiksi*
- *yhtälöiden ratkaiseminen*
- *ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen*
- *toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *aritmeettinen lukujono ja summa*
- *geometrinen lukujono ja summa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*
- *kombinaatiot ja tuloperiaate*
- *todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrataan lukion lyhyen matematiikan oppimäärä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- harjoitellaan erityyppisiä tehtäviä ylioppilaskirjoituksia varten.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan lukion lyhyen matematiikan oppimäärä ja harjoitellaan erityyppisiä tehtäviä ylioppilaskirjoituksia varten.

Lukiomatematiikan opiskeluun orientoiva opintojakso, 2 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistaa niitä peruskoulussa opittuja tietoja ja taitoja, joita tarvitaan lyhyen matematiikan lukio-opinnoissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- peruskoulun matematiikan sisältö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla vahvistetaan niitä peruskoulussa opittuja tietoja ja taitoja, joita tarvitaan lyhyen matematiikan opiskeluun lukiossa. Opintojakso voidaan suorittaa joko yläkoulussa tai vasta lukiossa. Lukiossa opiskelijat ohjataan opintojaksolle lähtötasotestin tulosten perusteella.

Laskuharjoituskurssi, 2 op (MAB12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tarkoituksena on vahvistaa laskurutiinia sekä ohjelmisto-osaamista ylioppilaskirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lyhyen matematiikan laskuja eri opintojaksoista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tarkoituksena on vahvistaa laskurutiinia sekä ohjelmisto-osaamista ylioppilaskirjoituksia varten.

Muualla suoritetut opinnot 1, 3 op (MAB13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyä matematiikkaan lyhyen matematiikan oppimäärän ulkopuolelta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Esimerkiksi pitkässä matematiikassa tai kesäyliopistossa lukio-opintojen aikana suoritetut lukion opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat matematiikan opinnot voidaan lukea opiskelijan lukio-opintoihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Katso opintojakson tavoitteet ja sisällöt.

Lukion ulkopuolella suoritettavien hyväksi luettavien opintojaksojen lukumäärä on rajoitettu ja opintojaksot tulee etukäteen hyväksyttää lukion rehtorilla.

Muualla suoritetut opinnot 2, 3 op (MAB14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyä matematiikkaan lyhyen matematiikan oppimäärän ulkopuolelta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Esimerkiksi pitkässä matematiikassa tai kesäyliopistossa lukio-opintojen aikana suoritetut lukion opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat matematiikan opinnot voidaan lukea opiskelijan lukio-opintoihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Katso opintojakson tavoitteet ja sisällöt. Lukion ulkopuolella suoritettavien hyväksi luettavien opintojaksojen lukumäärä on rajoitettu ja opintojaksot tulee etukäteen hyväksyttää lukion rehtorilla.

Talousmatematiikka, 2 op (MAB6MAB7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (may1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

7.14. Musiikki (MU)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

*Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.*

*Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen*

yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

***Globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.*

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan*
- *syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan*
- *käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.*

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun*
- *kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa*
- *ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.*

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista*
- *oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin*
- *osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen*
- *huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.*

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä*
- *asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan*
- *osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen*
- *ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.*

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan*
- *uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita*
- *harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti*
- *tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan*
- *ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa*
- *ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa*
- *toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.*

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- *monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto*
- *luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät*
- *musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto*
- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*

- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

- musiikkitieto-osuudessa musiikki pilkotaan pienempiin elementteihin, joita tarkastellaan erikseen, sekä pohditaan musiikin olemusta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään, käsitellään eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opitaan tuntemaan vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja sekä ymmärtämään musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin tutustutaan syvällisemmin pääasiassa musisoiden ja musiikkia kuunnellen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustutaan musiikin käyttöön eri taidemuodoissa ja mediassa, perehdytään musiikin osuuteen esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä ja joukkoviestimissä, tutkitaaan musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Laulukurssi, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- omaan äänenkäyttöön tutustuminen
- luonnollisen äänenkäytön harjoitteleminen
- laulutaidon kehittäminen monipuolisen lauluohjelmiston avulla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuolista laulamista erilaisissa lauluyhtyekokoonpanoissa tai yksin
- ohjelmiston laatiminen yhdessä keskustellen
- esiintymisiä koulun tilaisuuksissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Laulukurssi on tarkoitettu niille laulamisesta ja esiintymisestä kiinnostuneille, jotka haluavat monipuolistaa ja kehittää omaa osaamistaan.

Bändikurssi, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- soittotaidon ja toisten kanssa toimeen tulemisen kehittäminen yhteismusisoinnin avulla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yhtyeiden muodostaminen
- Ohjelmiston valitseminen ja harjoitteleminen yhdessä
- Esiintymisiä koulun tilaisuuksissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Edellytetään jonkin soittimen soittotaitoa tai valmiutta laulaa solistisesti.

Kuoro, 2 op (MU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oikeanlainen äänenkäyttö
- kyky laulaa moniäänisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- äänenkäytön harjoittaminen
- moniäänisyyteen totuttautuminen ja sen harjoitteleminen
- musiikin eri lajien toteuttaminen kuorolaulun keinoin
- esiintymisiä koulun tilaisuuksissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvoidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuorokurssilla lauletaan perinteistä kuoro-ohjelmistoa eri tyylikausilta ja harjoitellaan yhdessä laulamista ja esiintymistä. Opintojakso sopii kaikille aiemmasta musiikkitaustasta riippumatta.

Studiotyöskentelykurssi, 2 op (MU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- musiikkiteknologian hallitseminen
- valmius tehdä kotiäänityksiä tietokoneella

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- studiotyöskentelyn osa-alueisiin, kuten äänittämiseen, miksaukseen ja masterointiin sekä studiossa käytettäviin laitteisiin tutstuminen
- oman äänitteen tuottaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Studiotyöskentelykurssi ei edellytä aikaisempaa kokemusta tai teknistä osaamista vaan kiinnostusta musiikkiteknologiaan.

Biisintekokurssi, 2 op (MUÄI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.15. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaine ja tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutusalavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää ***yhteiskunnallista*** *ja* ***vuorovaikutusosaamistaan****.*

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään ***hyvinvointiosaamistaan.*** *Opiskelija harjaantuu*

tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

*Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.*

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia*
- *saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin*
- *suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään*
- *osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan*
- *tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin*
- *oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan*
- *tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa*
- *oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä*
- *harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa*
- *kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan*
- *toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.*

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan*
- *tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen*
- *asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa*
- *osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat*
- *tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta*
- *osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin*
- *ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin*
- *osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista*
- *tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.*

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- *henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma*
- *itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi*
- *toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky*
- *hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä*
- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- *henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämätietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- *oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*
- *oman hyvinvoinnin edistäminen*
- *tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Työelämä, 2 op (OP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Lisätä henkilökohtaista työelämätietoutta ja -taitoja itse hankkimassaan työpaikassa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hankkii työpaikan itse ja työskentely tapahtuu lukio-opintojen ohessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Työelämän pelisääntöjen ymmärtäminen
- Aktiivinen kansalainen
- Paikallisen työelämätuntemuksen lisääminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Työskentely saman työnantajan palveluksessa vähintään 60h tai 2vko
- Vaadittavat dokumentit: kopio virallisesta työtodistuksesta, työnantajan arviointi, itsearviointi sekä oppimispäiväkirja
- Arviointi suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opiskelija sopii opintojakson suorittamisesta opinto-ohjaajan kanssa
- Opintojakson voi suorittaa kerran lukion aikana
- Opintojakso suoritetaan itsenäisesti

Minä - hyvinvoiva opiskelija, 2 op (OP4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan
- Perehtyy omaan oppimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin
- Kehittää tunne-elämätaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Itsetuntemus ja -myötätunto
- Itsereflektointi ja oman elämän tarkastelu
- Opiskelutaidot
- Vuorovaikutustaidot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Arviointi suoritusmerkinnällä
- Suoritus sovitaan opinto-ohjaajan kanssa, tarkemmat suoritusohjeet opinto-ohjaajalta
- Hyödynnetään esim. Opintokamu-ohjelmaa

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso suoritetaan itsenäisesti, kerran lukioaikana

Rennox, 2 op (OP5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Omaksua stressinhallintakeinoja ja rentoutustekniikoita
- Auttaa opiskelijaa hyväksymään stressaaminen ja jännittäminen
- Kehittää vuorovaikutus- ja itsearviointitaitoja
- Tulla toimeen haastavien tunteiden kanssa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Toiminnallisia tehtäviä ja pienryhmätyöskentelyä
- Vertaistuki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Arvioidaan suoritusmerkinnällä
- Oppimispäiväkirja ja itsearviointi
- Läsnäolovelvollisuus

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso pidetään hajautetusti

Taitavaksi opiskelijaksi, 2 op (OP6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Omien oppimistaitojen kehittäminen sekä omien vahvuuksien tunnistaminen
- Tehostaa luku- ja kirjoitustaitoa
- Vahvistaa myönteistä minäkuvaa oppijana
- Antaa valmiuksia suunnitelmalliseen opiskeluun

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan ja harjoitellaan eri oppiaineiden kannalta keskeisiä oppimisen strategioita
- Tutustutaan tietoteknisiin apuvälineisiin ja hyödynnetään niitä opiskelun tukena
- Luodaan aikataulusuunnitelmia ja toteutetaan niitä käytännössä
- Lukemisen, kirjoittamisen ja itseohjautuvuuden taitoja tuetaan ja kehitetään
- Hyvinvointikysymykset tärkeä osa opintokokonaisuutta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso on tarkoitettu kaikille lukion opiskelijoille, jotka haluavat tehostaa opiskelutaitojaan. Erityisesti opintojaksoa suositellaan S2-opiskelijoille ja niille, joilla on lukivaikeutta tai muita oppimisvaikeuksia.
- Opintojakson voi suorittaa kerran lukion aikana

7.16. Psykologia (PS)

Oppiaine ja tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämänkatsomustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

***Hyvinvointiosaamisen** näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.*

*Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentavaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.*

*Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.*

*Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa*

valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

*Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.*

*Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.*

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- *hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen*
- *hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta*
- *osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä*
- *pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja*
- *ymmärtää psykologista tietoa siten, että ppystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen*
- *osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.*

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin*
- *osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta*
- *osaa selittää tietoisen ja ei-tietoisen toiminnan luonnetta ja eroja*
- *osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta*
- *osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.*

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisaatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta*
- *osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun*
- *osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa*
- *osaa antaa esimerkkejä sosialisaation ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen*

- *ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta*
- *perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä*
- *osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minuus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*
- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*
- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn*
- *ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle*
- *ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa*
- *tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä*
- *ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana*
- *osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa*
- *osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- *ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely*
- *tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely*

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- *sisäiset mallit ja havaintokehä*
- *havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta*
- *tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus*
- *perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä*

Muisti

- *työmuistin ja säilömuistin toiminta*
- *muistin rekonstruktiivisuus ja unohtaminen*
- *perustietoa muistin hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä*

Kieli

- *kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä*
- *perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä*

Päätöksenteko

- *nopea ja hidas ajattelu*
- *esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista*

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- *hermoston ja aivojen päärakenteet*
- *hermosolun ja synapsin toiminta*
- *tiedon kulku hermoverkoissa*
- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*

- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*
- *syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmin merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa*
- *osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa*
- *osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa*
- *osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan*
- *ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta*
- *osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen*
- *osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.*

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *perustietoa käyttäytymisgenetiikasta*

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreteoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyyden määritelmiä*
- *älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotypioiden, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*

- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Sosiaalipsykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista.
- Sosiaalipsykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten globaali- ja kulttuuriosaamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sosiaalipsykologian keskeiset käsitteet
- perustiedot ihmissuhteisiin liittyvistä tekijöistä
- ryhmässä toimimisen lainalaisuudet
- ryhmissä harjoitellaan sosiaalipsykologisia tiedonhankintakeinoja käytännössä
- kurssia suositellaan seniori- tai abivuoden opinnoiksi

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty-hylätty. Opintojakson hyväksyminen edellyttää läsnäoloa, aktiivista osalistumista ja annettujen tehtävien tekemistä. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään sosiaalipsykologian aihekokonaisuuksia huomioiden opiskelijoiden kiinnostuksen kohteet. Tavoitteena on lisätä opiskelijan tietoisuutta sosiaalisiin tilanteisiin vaikuttavista tekijöistä, kuten kulttuurisesta kontekstista. Opintojakso sopii seniori- tai abivuonna suoritettavaksi.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opiskelu, psyykkinen hyvinvointi ja stressinhallinta, 2 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan vuorovaikutusosaamista.
- Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa.

- Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentavaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.
- Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelutekniikoita, omien opiskelunmenetelmien kehittämistä
- psyykkinen hyvinvointi
- stressin hallinta
- sosiaaliset taidot
- kurssilla tehdään ryhmissä erilaisia aiheisiin liittyviä harjoituksia ja tehtäviä, yksilötyöskentelyä ja kurssi soveltuu jo juniorivuoteen tai myöhempänä aikana tehtäväksi

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty-hylätty. Opintojakson hyväksyminen edellyttää läsnäoloa, aktiivista osalistumista ja annettujen tehtävien tekemistä. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään itsetuntemusta ja lisätään työkaluja oman hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Opintojakso sopii juniori, seniori- tai abivuonna suoritettavaksi.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Minä - me: parisuhde, ihmissuhteet, 2 op (PS8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä.
- Opintojakso tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja.
- Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- minuus, identiteetti, yksilön kehitys
- ystävyyssuhteet, parisuhteet, monenlaiset ihmissuhteet
- haasteet ihmissuhteissa ja yksilönä kasvamisessa sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia · kulttuurin ja yhteisöjen vaikutus yksilön kehitykseen ja ihmissuhteisiin

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty-hylätty. Opintojakson hyväksyminen edellyttää läsnäoloa, aktiivista osalistumista ja annettujen tehtävien tekemistä. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään kehityspsykologian ja sosiaalipsykologian aihekokonaisuuksia opiskelijoiden kiinnostuksen pohjalta nivoen niitä elämänhallintaan ja mielenterveyden ylläpitämiseen. Opintojakso sopii seniori- tai abivuonna suoritettavaksi.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Yhteiskunnalliset palvelut, 2 op (PS9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kehittää opiskelijan itsetuntemusta, tukea urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta yhteiskunnallista osaamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutustutaan yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin, esim. mielenterveyspalvelut
- tutustutaan ko. kohteisiin
- ryhmissä kirjallinen katsaus valitusta aiheesta: työ esitellään muille ryhmäläisille
- kurssi sopii seniori- tai abivuonna suoritettavaksi

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty-hylätty. Opintojakson hyväksyminen edellyttää läsnäoloa, aktiivista osalistumista ja annettujen tehtävien tekemistä. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perhdytään psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri sektoreilla. Suositellaan suoritettavaksi vasta abivuonna ja opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneet psykologian jatko-opinnoista ja psykologien työnkuvasta.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Psykologian tutkimustapojen harjoittelua, 2 op (PS10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tukea opiskelijan monitieteellisyyden ja luovan osaamisen kehittymistä ja kriittistä tutkimusten arviointikykyä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutkimussuunnitelmien tekemisen harjoittelua.
- tutkimusten ja niiden tulosten analysoinnin harjoittelua.
- eri tutkimus- ja tiedonkeruutapohin perehtyminen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty-hylätty. Opintojakson hyväksyminen edellyttää läsnäoloa, aktiivista osalistumista ja annettujen tehtävien tekemistä. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana perhdytään yo-kokeen tutkimus- ja aineistotehtävien vastaamiseen. Suositellaan tehtäväksi abivuotena.

Yo- kirjoituksiin valmentava kurssi, 2 op (PS11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- lisää opiskelijan monitieteellisyyttä, luovaa osaamista ja tukee ylioppilaskirjoituksiin valmistautumista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- psykologian koko oppimäärän keskeisten asioiden kertaaminen
- yo-vastausten harjoittelua yhteisöoppimista hyödyntäen
- kriittisen ajattelun kehittämistä mm. oman toiminnan reflektoinnin ja vertaisarvioinnin avulla
- essee vastausten tekeminen kurssin aikana

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty-hylätty. Opintojakson hyväksyminen edellyttää läsnäoloa, aktiivista osalistumista ja annettujen tehtävien tekemistä. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintokokonaisuus suositellaan tehtäväksi abivuonna ennen yo-kirjoituksia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

7.17. Terveystieto (TE)

Oppiaine ja tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen

liittyvinä taitoina, kykynä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykynä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

*Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.*

*Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.*

*Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.*

***Eettisyys ja ympäristöosaaminen** näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.*

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan ***globaali- ja kulttuuriosaamista.***

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti*
- *osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla*
- *osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävän kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen*
- *osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä*
- *tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- *terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit*
- *terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsityksille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*
- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla.

Yo-kirjoituksiin valmentautuminen, 2 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmentautuminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Terveystiedon keskeisten oppisisältöjen kertaaminen
- Vastaustekniikan harjoitteleminen
- Itseluottamuksen kohottaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alaan tutustuminen, 2 op (TE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työtehtäviin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Aiheisiin liittyviä harjoituksia, tehtäviä
- Tutustumiskäyntejä, vierailuja
- Huomioidaan julkinen, yksityinen ja kolmas sektori

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Sosiaali- ja terveysalan/liikuntakulttuurin projekti, 2 op (TE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Toteuttaa jokin sosiaali- ja terveysalaan tai liikuntakulttuuriin liittyvä projekti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Voi olla kansainvälinen projekti

- Sisältö sovitaan tarkemmin ryhmän kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vapaaehtoistoiminta tutuksi, 2 op (TE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua vapaaehtoistoimintaan teoriassa ja käytännössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen eri vapaaehtoistyötä toteuttaviin järjestöihin
- Käytännön vapaaehtoistoimintaa
- Mahdollisen oman vapaaehtoistoiminnan projektin toteuttaminen
- Oppimispäiväkirjan pitäminen opintojakson aikana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Oppimispäiväkirja oltava tehtynä.

7.18. Ruotsi (TKRU)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

*Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.*

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

*Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa*

rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

*Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.*

*Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.*

***Globaali- ja kulttuuriosaamisen** osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.*

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	***Taito toimia vuorovaikutuksessa*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tulkita tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tuottaa tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
A-oppimäärä	*B2.1 (A2.2)*	*B2.1 (A2.2)*	*B1.2 (A2.1)*
B1-oppimäärä	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*
B3-oppimäärä	*A2.2*	*A2.2*	*A2.1*
Äidinkielenomainen oppimäärä	*B2.2 (B1.2)*	*B2.2 (B1.2)*	*B2.2 (B1.2)*

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.18.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ruotsiksi*
- *kehittää taitoaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

- *pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen tausta*
- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään ruotsiksi myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *ruotsin kielen rooli jatkossa opiskelijan elämässä ja kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *pohjoismaiset yhteisöt tai yritykset työnantajina (vapaaehtoistoiminta, kansalaisjärjestöt)*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hakee aiheeseen liittyvää tietoa ja laajentaa ilmaisuvarastoaan*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin ja kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja sen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *ruotsin puhujien taustojen tai äidinkielten vaikutus puhetilanteissa*
- *dialogisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson päätteeksi pidetään suullinen koe. Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (RUA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa ylioppilaskirjoituksissa vaadittavia taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan ruotsin ylioppilaskirjoituksiin kertaamalla kielioppirakenteita, sanastoa sekä syventämällä tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja ja harjoittelemalla kirjallista tuottamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu ruotsin ylioppilaskirjoituksiin osallistuville kertaamaan ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia kielen eri osa-alueita. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Peruskoulusta lukioon – orientoiva opintojakso, 2 op (RUA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla pyritään tasoittamaan lähtötasoeroja ja auttamaan opiskelijoita lukion ruotsin opiskelun alkuun.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan kieliopin perusasioita ja -sanastoa, harjoitellaan kuullun ja tekstin ymmärtämistä sekä kirjoittamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu lukion aloittaville opiskelijoille, joiden ruotsin kielen osaamista tulisi vahvistaa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Vasa gymnasiumissa suoritetut opinnot, 2 op (RUA12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyä ruotsin kieleen muuallakin kuin Lyseon lukiossa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Jos opiskelija suorittaa Vasa gymnasiumissa hyväksytysti vähintään kuuden opintopisteen opinnot, hän saa lisäksi kahden opintopisteen suorituksen ruotsista kirjoittamalla ruotsinopettajalle palautettavan ruotsinkielisen, laajan raportin opiskelustaan Vasa gymnasiumissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Koulun ulkopuolella suoritetut opinnot, 2 op (RUA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyä ruotsin kieleen muuallakin kuin lukiossa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Esimerkiksi kesäyliopistossa tai kielikursseilla lukio-opintojen aikana suoritetut lukion opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat ruotsin opinnot voidaan lukea opiskelijan lukio-opintoihin. Lukion ulkopuolella suoritettavien hyväksiluettavien opintojaksojen lukumäärä on rajoitettu ja opintojaksot tulee etukäteen hyväksyttää lukion rehtorilla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Minä, opiskelu- ja vuorovaikutustaidot, 4 op (RUA1RUA2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUA1), Pakollinen
- Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (RUA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).*

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa*
- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta*
- *tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

- *pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *erilaiset ruotsin puhujat autenttisissa ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *ruotsin kielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit eri medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi koostuu 1 op:n ja 3 op:n moduuleista. Arvioinnissa huomioidaan moduulien laajuus. Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

1 op:n moduuli suoritetaan pääsääntöisesti ennen 3 op:n moduulia. Opintojaksoa ei suositella suoritettavan itsenäisesti.

7.18.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Ympäristömme, 2 op (RUB4)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opiskelu ja työelämä, 2 op (RUB5)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*

- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB6)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson päätteeksi pidetään suullinen koe. Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB7)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (RUB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa ylioppilaskirjoituksissa vaadittavia taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan ruotsin ylioppilaskirjoituksiin kertaamalla kielioppirakenteita, sanastoa sekä syventämällä tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja ja harjoittelemalla kirjallista tuottamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu ruotsin ylioppilaskirjoituksiin osallistuville kertaamaan ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia kielen eri osa-alueita. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Peruskoulusta lukioon - orientoiva opintojakso, 2 op (RUB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla pyritään tasoittamaan lähtötasoeroja ja auttamaan opiskelijoita lukion ruotsin opiskelun alkuun.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan kieliopin perusasioita ja -sanastoa, harjoitellaan kuullun ja tekstin ymmärtämistä sekä kirjoittamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu lukion aloittaville opiskelijoille, joiden ruotsin kielen osaamista tulisi vahvistaa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Vasa gymnasiumissa suoritetut opinnot, 2 op (RUB12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyä ruotsin kieleen muuallakin kuin Lyseon lukiossa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Jos opiskelija suorittaa Vasa gymnasiumissa hyväksytysti vähintään kuuden opintopisteen opinnot, hän saa lisäksi kahden opintopisteen suorituksen ruotsista kirjoittamalla ruotsinopettajalle palautettavan ruotsinkielisen, laajan raportin opiskelustaan Vasa gymnasiumissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Koulun ulkopuolella suoritetut opinnot, 2 op (RUB13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyä ruotsin kieleen muuallakin kuin lukiossa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Esimerkiksi kesäyliopistossa tai kielikursseilla lukio-opintojen aikana suoritetut lukion opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat ruotsin opinnot voidaan lukea opiskelijan lukio-opintoihin. Lukion ulkopuolella suoritettavien hyväksiluettavien opintojaksojen lukumäärä on rajoitettu ja opintojaksot tulee etukäteen hyväksyttää lukion rehtorilla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Minä, opiskelutaidot ja vuorovaikutus arjessa, 4 op (RUB1RUB2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan*
- *rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää*
- *kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja*
- *syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.*

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen*
- *kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi*
- *kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen*
- *kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet*
- *omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen*

Ruotsin kieli arjessani

- *ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö*
- *yksilön ja yhteisön hyvinvointi*
- *ääntämisen harjaannuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi koostuu 1 op:n ja 3 op:n moduuleista. Arvioinnissa huomioidaan moduulien laajuus. Opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

1 op:n moduuli suoritetaan pääsääntöisesti ennen 3 op:n moduulia. Opintojaksoa ei suositella suoritettavan itsenäisesti.

7.19. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

Näkökulmia oikeuteen, 2 op (HY1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan oikeustieteeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa käsitellään julkisoikeutta ja hallinto-oikeutta, rikosoikeutta, perheoikeutta, EU-oikeutta ja ihmisoikeuksia, maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä ja turvapaikkaoikeutta, sekä immateriaalioikeutta keskustelevalla ja osallistavalla otteella.
- Rikosoikeuden osiossa käsitellään yleisimpiä rikoksia ja rangaistuksia sekä sitä, mitä pitää ottaa huomioon rangaistusta määrättäessä.
- Perhe- ja lapsioikeuden osiossa keskustellaan sääntelyn lähtökohdista arkipäivän tilanteisiin liittyvien kysymysten ja esimerkkien avulla.
- EU-oikeus ja ihmisoikeudet -osion tarkoitus on selvittää, mikä ero näiden kahden tuomioistuimen välillä on ja miten niiden päätökset vaikuttavat Suomen lainsäädäntöön sekä oikeuskäytäntöön.
- Immateriaalioikeuden osiossa käsitellään tekijänoikeutta, tavaramerkkejä ja patentteja. Keskustellaan näiden suojamuotojen perusteista ja esimerkkien avulla selvitetään, mitä suojaan sisältyy ja mitä oikeuksia omistajalla on.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Helsingin yliopiston Vaasan oikeustieteellinen koulutus (www.helsinki.fi/oik-vaasa) järjestää Vaasan lyseon lukion, Vasa gymnasiumin ja Korsholms gymnasiumin oppilaille kaksikielisen yliopistotasoisen oikeustieteen kurssin, joka hyväksytään lukio-opintoihin 2 op:n paikallisena valinnaisena opintojaksona.

7.20. Vieraat kielet (VK)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden

ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi

hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan ***hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen*** *sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.*

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä ***monitieteiseen ja luovaan osaamiseen****. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.*

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.*

Kieliopinnot vahvistavat ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.*

Globaali- ja kulttuuriosaamisen *osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.*

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielisen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Kieli ja oppimäärä	*Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	*Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	*Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
Englanti, A-oppimäärä	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	*A2.2–B1.1 (A2.1)*	*A2.2–B1.1 (A2.1)*	*A2.2–B1.1 (A2.1)*
Muut kielet, A-oppimäärä	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.2)*
Englanti, B1-oppimäärä	*B1.2*	*B1.2*	*B1.2*
Muut kielet, B1-oppimäärä	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*
Englanti, B2-oppimäärä	*B1.1*	*B1.1*	*B1.1*
Muut kielet, B2-oppimäärä	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.2)*
Englanti, B3-oppimäärä	*B1.1*	*B1.1*	*A2.2*
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	*A2.1*	*A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)*	*A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)*
Muut kielet, B3-oppimäärä	*A2.1*	*A2.1*	*A2.1*

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.20.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*

- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmentaa opiskelijaa englannin ylioppilaskirjoituksiin osallistumista varten kertaamalla lukion englannin opintojaksojen sisältöjä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin kertaamalla keskeiset kielioppirakenteet, syventämällä tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja sekä täydentämällä kirjallisen tuottamisen taitoa. Harjoitellaan sähköisten ylioppilaskirjoitusten erilaisia testitapoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Peruskoulusta lukioon, 2 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoite on kerrata peruskoulun oppimäärää ja vahvistaa opiskelijan taitoja niin, että siirtyminen lukio-opintoihin sujuu mutkattomasti. Erityisesti kerrataan verbioppia ja aikamuotojen hallintaa. Opintojaksossa tutustutaan myös lukion työtapoihin ja mm. sähköiseen opiskeluun.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Aikamuotojen yleis- ja kestomuodot, sanajärjestys, lauseiden muodostaminen, tekstinymmärtämistehtäviä tasolla B1.2 - B2.1, kuullunymmärtämistehtäviä tasolla B1.2 - B2.1, esseen laatiminen, monivalintakysymyksiin vastaaminen, pidempien tekstien lukeminen pääkohtiin keskittyen, tekstien ja muiden tuotosten laatiminen tietokoneella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan lukion työskentelytapoihin ja harjoitellaan työskentelyä pareittain ja ryhmissä. Opintojakson aikana opitaan yhteistyötaitoja ja vahvistetaan minäpystyvyyden tunnetta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Englannin leirikoulu, 2 op (ENA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija soveltaa koulussa oppimiansa taitoja käytännössä autenttisissa kommunikaatiotilanteissa. Hän saa myös taitoja toimia vastuullisesti osana ryhmää sekä itsenäisesti uudessa vieraskielisessä ympäristössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tehdään leirikoulumatka, joka suuntautuu englanninkieliseen kohteeseen. Kohdekaupunki ja opintojakson teema vaihtelee. Teemana voi olla esimerkiksi kirjallisuus, historia, taide tai elokuvat. Suoritukseen vaaditaan leirikoulumatkan lisäksi annetut ennakkotehtävät ja/tai leirikoulumatkasta tehtävä raportti. Leirikoulua ei järjestetä joka vuosi. Ilmoittautuminen leirikouluun tapahtuu erikseen ilmoitettujen ohjeiden mukaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvostellaan suoritusmerkinnällä.

Koulun ulkopuolella suoritetut opinnot, 2 op (ENA14)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Esimerkiksi kesäyliopistossa tai kielikursseilla suoritetut vähintään lukiotasoiset ja lukion opintojakson laajuiset opinnot voidaan lukea opiskelijan lukio-opintoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Esimerkiksi kesäyliopistossa tai kielikursseilla suoritetut vähintään lukiotasoiset ja lukion opintojakson laajuiset opinnot voidaan lukea opiskelijan lukio-opintoihin.

Minä ja englanti, 4 op (ENA1ENA2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

7.20.2. Vieraat kielet, latina, B3-oppimäärä (VKLKB3)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Latinan kielen B3-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *ymmärtää latinan kielen merkityksen kulttuurissa ja tieteissä*
- *ymmärtää latinan kielen vaikutuksen eurooppalaisten kielten kehitykseen*
- *oppii tuntemaan kreikkalais-roomalaisen maailman historiaa, kulttuuria ja mytologiaa sekä tekee huomioita niiden vaikutuksesta eurooppalaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin*
- *osaa kohtalaisen hyvin perussanastoa ja keskeisiä muoto- ja lauseopin rakenteita sekä yleisiä idiomaattisia ilmauksia*
- *ymmärtää apuvälineitä käyttäen helppoa autenttista tekstiä, osaa poimia yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden perusteella.*

Osaamisen arviointi

Opiskelijan kielen osaamista arvioidaan latinan kielen erityisten tavoitteiden mukaan sekä soveltuvin osin vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden mukaan. Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää ottaen huomioon latinan kielen erityispiirteet ja käyttöalueen rajallisuus. Opintojen aikana annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia.

Opintojaksot

Ikkunat auki antiikkiin, 2 op (LAB31)

Opintojakson moduulit

- Ikkunat auki antiikkiin, 2 op (LAB31), Valinnainen

Tavoitteet

Ikkunat auki antiikkiin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy kertomaan itsestään perusasioita latinaksi*
- *tutustuu kielen keskeisiin piirteisiin*
- *tutustuu antiikin kulttuuriin ja latinan kieleen nykyajan näkökulmasta*
- *ymmärtää latinan kielen aseman Euroopan kielten joukossa ja erityisesti romaanisissa kielissä.*

Keskeiset sisällöt

Ikkunat auki antiikkiin

- *Rooman valtakunnan latinan kielen vaiheet pääpiirteittäin*
- *antiikin ja nykypäivän Italiaa ja roomalaisia*

Antiikin elämää, 2 op (LAB32)

Opintojakson moduulit

- Antiikin elämää, 2 op (LAB32), Valinnainen

Tavoitteet

Antiikin elämää

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kielitietoisuuttaan ja oppii käyttämään kieliopillisia käsitteitä*
- *oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja lisää muoto-opin osaamistaan*
- *tutustuu pääpiirteittäin elämään antiikin aikaisessa kaupungissa.*

Keskeiset sisällöt

Antiikin elämää

- *yksityinen ja julkinen elämä antiikissa*
- *työnteko antiikissa*
- *orjuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tietoa, taitoa ja taruperintöä, 2 op (LAB33)

Opintojakson moduulit

- Tietoa, taitoa ja taruperintöä, 2 op (LAB33), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa, taitoa ja taruperintöä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *laajentaa lauseopin osaamistaan*
- *harjaantuu lukemaan ja suomentamaan fiktiivisiä tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa, taitoa ja taruperintöä

- *antiikin vapaa-aika*
- *antiikin roomalaisnuorten kasvatus ja koulunkäynti*
- *antiikin kreikkalais-roomalainen jumaltarusto ja faabelit*

7.20.3. Espanja, B3-kieli (VKEAB3)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja

kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (VKEAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKEAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Leirikoulu, 2 op (VKEAB311)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu monipuolisesti alueen kulttuuriin, historiaan ja nykypäivään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suoritetaan leirikouluun liittyvä(t) oppimistehtävä(t).
- Osallistutaan leirikoulumatkan ohjelmaan.

Perustason alkeet 2, 2 op (VKEAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustason alkeet 3, 2 op (VKEAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 1, 2 op (VKEAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 2, 2 op (VKEAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 3, 2 op (VKEAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 4, 2 op (VKEAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 5, 2 op (VKEAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.20.4. Italia, B3-kieli (VKIAB3)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja

kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet, 2 op (VKIAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKIAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Perustason alkeet 2, 2 op (VKIAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustason alkeet 3, 2 op (VKIAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 1, 2 op (VKIAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 2, 2 op (VKIAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 3, 2 op (VKIAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 4, 2 op (VKIAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 5, 2 op (VKIAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.20.5. Japani, B3-kieli (VKJPB3)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (VKJPB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustason alkeet 2, 2 op (VKJPB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustason alkeet 3, 2 op (VKJPB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla

7.20.6. Ranska, A-kieli (VKRAA)

Opintojaksot

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKRAA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Ranskan kieli maailmassa, 4 op (VKRAA1VKRAA2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen
- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKRAA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKRAA4)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKRAA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKRAA6)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKRAA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKRAA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.20.7. Ranska, B2-kieli (VKRAB2)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (VKRAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu ranskan B2-kielenä peruskoulussa opiskelleille.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKRAB210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Leirikoulu, 2 op (VKRAB211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu monipuolisesti alueen kulttuuriin, historiaan ja nykypäivään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suoritetaan leirikouluun liittyvä(t) oppimistehtävä(t).
- Osallistutaan leirikoulumatkan ohjelmaan.

Perustaso 1, 2 op (VKRAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 2, 2 op (VKRAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 3, 2 op (VKRAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 4, 2 op (VKRAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 5, 2 op (VKRAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Orientoiva kurssi, 2 op (VKRAB29)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija löytää itselleen sopivan tavan opiskella kieltä.
- Opiskelija kehittää kuullun ja luetun tekstin ymmärtämisen taitojaan.
- Opiskelija motivoituu jatkamaan kielen opiskelua.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vahvistetaan perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa.
- Kirjoitetaan arkipäivän tilanteisiin liittyviä lyhyitä viestejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa suositellaan peruskoulussa ranskaa B2-kielenä opiskelleille ennen VKRAB21-opintojaksoa.

7.20.8. Ranska, B3-kieli (VKRAB3)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (VKRAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKRAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Leirikoulu, 2 op (VKRAB311)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu monipuolisesti alueen kulttuuriin, historiaan ja nykypäivään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suoritetaan leirikouluun liittyvä(t) oppimistehtävä(t).
- Osallistutaan leirikoulumatkan ohjelmaan.

Perustason alkeet 2, 2 op (VKRAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustason alkeet 3, 2 op (VKRAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 1, 2 op (VKRAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 2, 2 op (VKRAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 3, 2 op (VKRAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 4, 2 op (VKRAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 5, 2 op (VKRAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.20.9. Saksa, A-kieli (VKSAA)

Opintojaksot

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKSAA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Saksan kieli maailmassa, 4 op (VKSAA1VKSAA2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen
- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*

- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKSAA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKSAA4)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKSAA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKSAA6)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKSAA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*

- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKSAA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.20.10. Saksa, B2-kieli (VKSAB2)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (VKSAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu saksan B2-kielenä peruskoulussa opiskelleille.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKSAB210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ja ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Leirikoulu, 2 op (VKSAB211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu monipuolisesti alueen kulttuuriin, historiaan ja nykypäivään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suoritetaan leirikouluun liittyvä(t) oppimistehtävä(t).
- Osallistutaan leirikoulumatkan ohjelmaan.

Perustaso 1, 2 op (VKSAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*

- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 2, 2 op (VKSAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 3, 2 op (VKSAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 4, 2 op (VKSAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 5, 2 op (VKSAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.20.11. Saksa, B3-kieli (VKSAB31)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja

kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (VKSAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKSAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Leirikoulu, 2 op (VKSAB311)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu monipuolisesti alueen kulttuuriin, historiaan ja nykypäivään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suoritetaan leirikouluun liittyvä(t) oppimistehtävä(t).
- Osallistutaan leirikoulumatkan ohjelmaan.

Perustason alkeet 2, 2 op (VKSAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustason alkeet 3, 2 op (VKSAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 1, 2 op (VKSAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 2, 2 op (VKSAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 3, 2 op (VKSAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 4, 2 op (VKSAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 5, 2 op (VKSAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.20.12. Venäjä, A-kieli (VKVEA)

Opintojaksot

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKVEA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Venäjän kieli maailmassa, 4 op (VKVEA1VKVEA2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen
- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKVEA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKVEA4)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKVEA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKVEA6)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKVEA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKVEA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.20.13. Venäjä, B2-kieli (VKVEB2)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (VKVEB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu venäjän B2-kielenä peruskoulussa opiskelleille.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKVEB210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Leirikoulu, 2 op (VKVEB211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu monipuolisesti alueen kulttuuriin, historiaan ja nykypäivään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suoritetaan leirikouluun liittyvä(t) oppimistehtävä(t).
- Osallistutaan leirikoulumatkan ohjelmaan.

Perustaso 1, 2 op (VKVEB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 2, 2 op (VKVEB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 3, 2 op (VKVEB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 4, 2 op (VKVEB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 5, 2 op (VKVEB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.20.14. Venäjä, B3-kieli (VKVEB3)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (VKVEB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu venäjän opinnot lukiossa aloittaville.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (VKVEB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppirakenteet.
- Syvennetään tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoja.
- Harjoitellaan kirjallisen tuottamisen taitoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Leirikoulu, 2 op (VKVEB311)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu monipuolisesti alueen kulttuuriin, historiaan ja nykypäivään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suoritetaan leirikouluun liittyvä(t) oppimistehtävä(t).
- Osallistutaan leirikoulumatkan ohjelmaan.

Perustason alkeet 2, 2 op (VKVEB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustason alkeet 3, 2 op (VKVEB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 1, 2 op (VKVEB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Perustaso 2, 2 op (VKVEB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 3, 2 op (VKVEB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Perustaso 4, 2 op (VKVEB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Perustaso 5, 2 op (VKVEB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla.

7.21. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaine ja tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.*

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudenlaisella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.*

*Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.*

*Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.*

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen*
- *ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä*
- *motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.*

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön*
- *tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.*

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota*
- *osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä*
- *osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.*

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä*
- *ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet*
- *tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta*
- *tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa*
- *osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista*
- *pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista*
- *osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta*
- *osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*
- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*
- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuusoikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Oman yrityksen perustaminen, 2 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on perehtyä yrityksen perustamiseen liittyviin vaiheisiin ja liiketoimintasuunnitelman tekemiseen niin, että opiskelijalla on valmius yrittäjyyteen ja oman yrityksen perustamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tarkastellaan yritystä ja sen toimintaa osana kansantalouutta ja globalisoituvaa taloutta ja tutustutaan kestävään liiketoimintaan ja kierotalouden sekä digitalisaation tuomiin mahdollisuuksiin liiketoiminnassa.
- Opintojaksolla käydään läpi yrityksen perustamisen vaiheet ja tutustutaan eri yritysmuotoihin sekä tehdään liiketoimintasuunnitelma, jossa on mukana myös yrityksen rahoitussuunnitelman tekeminen.
- Opintojaksolla tutustutaan myös sidosryhmien tarjoamiin yrittäjäpalveluihin, joista on hyötyä oikeaa yritystoimintaa käynnistettäessä.
- Lisäksi opintojaksolla tutustutaan kauppatieteiden ja liiketalouden jatko-opintomahdollisuuksiin korkeakouluissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Aktiivinen kansalainen, 2 op (YH6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistaa kansalaistaitoja ja lisätä aktiivisuutta yhteiskunnallisena toimijana.
- Erilaisten vaikutusmahdollisuuksien hahmottaminen sekä omien mahdollisuuksien löytäminen.
- Turvallisuus osana aktiivista kansalaisuutta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vaikuttamisen perusteet kansalaisyhteiskunnassa.
- Vaikuttaminen eri tasoilla - paikallinen, valtakunnallinen, globaali.
- Turvallisuuden osa-alueet , esim. väestönsuojelu, palo- ja pelastustoimi sekä muut turvallisuuteen vaikuttavat tekijät.
- Turvallisuus eri tasoilla yksilön turvallisuudesta yhteiskunnalliseen turvallisuuspolitiikkaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Eurooppa-leirikoulu, 2 op (YH7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan eurooppalaiseen arvomaailmaan, identiteettiin ja kulttuuriin sekä Euroopan unionin integraation historiaan Eurooppaan suuntautuvassa leirikoulussa.
- Tehdään aikamatka Euroopan historian halki antiikista yhtenäiseen Eurooppaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vieraillaan Euroopan parlamentissa tai muussa Euroopan unionin keskeisessä toimielimessä ja tutustutaan Euroopan unionin päätöksentekoon ja kansalaisvaikuttamiseen.
- Tehdään teemaan liittyvä esitelmä, joka pidetään leirikoulumatkalla. Valmistaudutaan vierailuun Euroopan parlamentissa ja Euroopan keskuspankissa. Jaetaan opittua ja koettua muille koulun opiskelijoille esimerkiksi rakentamalla näyttely tai pitämällä yleisöluento.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Pörssilähettiläät -opintojakso, 2 op (YH8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyä säätämiseen ja sijoittamiseen sekä oman talouden hallintaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Osallistutaan Pörssisäätiön Pörssilähettiläät -koulutukseen, jossa opitaan oman talouden hallintaan, säästämiseen ja sijoittamiseen sekä pörssin toimintaan liittyviä tietoja ja taitoja.
- Tehdään kouluvierailuja Pörssisäätiön toimeksiantona yläkouluihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Yo-kirjoituksiin valmentava opintojakso, 2 op (YH9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Historian taitojen ja sisältöjen vahvistaminen ylioppilaskoetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan yhteiskuntaopin pakollisten ja syventävien kurssien keskeinen sisältö.
- Harjoitellaan erilaisiin reaalikoekysymyksin vastaamista.
- Koekäytäntöjen läpikäyminen.
- Pohditaan ajankohtaisia mahdollisia koetehtävien aihepiirejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

NYTin Sijoittajakoulu, 2 op (YH10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Innostaa nuoria aloittamaan pitkäjänteinen osakesäästäminen
- Opettaa nuorille oman talouden hallintaa ja budjetointia

- Saada nuoret kiinnostumaan talouden seuraamisesta yleisesti ja tutustumaan suomalaisiin yrityksiin
- Rakentaa luontevia yhteistyöverkostoja yrityselämän ja koulujen välille

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan osakesäästämisen ja sijoittamisen perusteisiin. Opintojakso kestää 2,5 vuotta ja se koostuu kuukausittaisista tapaamisista, joissa tarkastellaan erilaisia talouden ilmiöitä sijoittamisen näkökulmasta ja harjoitellaan taloustaitoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.22. Draama ja ilmaisutaito (DIL)

Opintojaksot

Draaman ja ilmaisutaidon perusteet, 2 op (DIL1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata nuoria ilmaisemaan itseään rohkeasti, avoimesti, vapautuneesti ja vakuuttavasti.
- Opiskelija kehittää kykyään havainnoida sekä omaa aisti- että tunnemaailmaansa että ulkoista, ympäröivää todellisuutta, ja tämän avulla opiskelija kykenee eläytymään fiktiivisiin ja dramaattisiin tilanteisiin persoonallista ilmaisukieltään hyödyntäen.t

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssilla harjaannutetaan verbaalisia ja nonverbaalisia ilmaisutaitoja.
- Kurssilla opitaan nauttimaan niin leikistä ja luovuudesta kuin esiintymisestä ja näyttelemisestäkin.
- Kurssin perustana ovat erilaiset ilmaisuharjoitukset, mutta ryhmän kiinnostuksen mukaan myös pienimuotoinen esitys voi kuulua ohjelmaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Draaman ja ilmaisutaidon jatkokurssi, 2 op (DIL2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kurssilla syvennetään peruskurssin sisältöjä: opiskelijaa ohjataan löytämään oman ilmaisunsa vahvuuksia ja rohkaistaan parantamaan heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssilla työstetään lyhyt näytelmä tai muu esitys.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

7.23. Kansainvälisyys- ja globaalikasvatus (KAK)

Oppiaine ja tehtävä

Kansainvälisyys- ja globaalikasvatuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään kansainvälisyyttä ja globalisaation myönteisiä ja kielteisiä puolia ja oppia erilaisia keinoja toimia ja vaikuttaa paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla ratkaisukeskeisesti. Kansainvälisyys- ja globaalikasvatuksen tehtävänä on myös antaa eväitä globaalikansalaiseksi kasvamiseen ja rakennusaineksia eettisesti kestävään elämäntapaan. Kansainvälisyys- ja globaalikasvatuksen tehtävänä on antaa valmiuksia toimia kansainvälisissä tehtävissä tiede-elämässä, politiikassa, työelämässä ja liike-elämässä.

Tavoitteet

Kansainvälisyys- ja globaalikasvatuksen tavoitteena on globaalikansalaisen tietojen ja taitojen oppiminen. Lisäksi tavoitteena on lisätä ymmärrystä globaaleista ongelmista ja avata näkemään mahdollisuuksia, miten niihin voidaan vaikuttaa. Tavoitteena on YK:n Agenda2030-tavoitteiden ymmärtäminen ja tavoitekohtien edistäminen sekä globaalikansalaisen identiteetin vahvistuminen. Lisäksi kansainvälisyys- ja globaalikasvatuksen tavoitteena on, että yhteistyötaidot ja kulttuuriosaaminen vahvistuvat.

Osaamisen arviointi

Kansainvälisyys- ja globaalikasvatuksen osaamisen arviointi kohdistuu oppiaineen yleisten ja opintojaksokohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa eri tieteenalojen tietoa. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksot

Aktiivinen globaalikansalainen, 2 op (KAK1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua globaalikansalaisen tietoihin ja taitoihin ja oppia erilaisia keinoja toimia ja vaikuttaa paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla.
- Tavoitteena on vahvistaa globaalikansalaisen identiteettiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan Agenda2030-tavoitteisiin ja tarkastellaan, miten ne näkyvät kehitysyhteistyössä, yritysten ja korkeakoulujen toiminnassa, kouluissa sekä yksilön arjessa.
- Toteutetaan koulussa yhteinen globaalikasvatuksen projekti, jossa suunnitellaan ja toteutetaan YK:n kansainvälinen teemapäivä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Globaalikasvatuksen opintojakso, 2 op (KAK2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää globaalikansalaisen tietoja ja taitoja ja oppia erilaisia keinoja toimia ja vaikuttaa paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla.
- Tavoitteena on vahvistaa globaalikansalaisen identiteettiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan globalisaation myönteisiin ja kielteisiin piirteisiin ja perehdytään globaalikasvatuksen perusteisiin sekä etsitään keinoja oikeudenmukaisemman ja kestävämmän maailman rakentamiseksi.
- Tehdään vierailukäynti kansalaisjärjestössä, jossa tutustutaan sen tekemään globaalikasvatukseen. Jalkautetaan vierailulta käytäntöjä omaan kouluun, jossa toteutetaan globaalikasvatuksen projekti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansainväliset urat, työelämätaidot ja yrittäjyys globalisoituvassa maailmassa, 2 op (KAK3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on esitellä kansainvälisiä uria, työtehtäviä ja yrittäjyyttä sekä globalisoituvassa maailmassa tarvittavia työelämä- ja businesstaitoja
- Lisäksi tavoitteena on nostaa esille, mitä kansainvälisyys tarkoittaa opiskelijoille, työntekijöille, yrittäjille ja yrityksille mutta myös globaalilla tasolla toimiville järjestöille ja niissä toimiville henkilöille.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan erilaisiin kansainvälisiin työtehtäviin osallistumalla yritysten, korkeakoulujen ja järjestöjen sekä eri toimijoiden esittelyihin tai luennoille koulussa tai työelämäharjoitteluun.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansainvälinen konferenssi- ja seminaarikurssi, 2 op (KAK4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua kansainvälisyyteen osallistumalla kansainväliseen konferenssiin, seminaariin tai hachaton -tapahtumaan kotimaassa tai ulkomailla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana osallistutaan kansainväliseen konferenssiin, seminaariin tai hachaton-tapahtumaan kotimaassa tai ulkomailla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansainvälisten vieraiden host -kurssi, 2 op (KAK5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opitaan kulttuurien väliseen viestintään ja tapakulttuuriin liittyviä taitoja samalla kun majoitetaan tai toimitaan kansainvälisten vieraiden hostina kotimaassa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana suunnitellaan ja toteutetaan kansainvälisten vieraiden vierailuohjelma, huolehditaan majoituksesta sekä toimitaan vieraiden hostina vierailun ajan.
- Valmistellaan esittely tai opastus yhteiseen tutustumiskohteeseen kansainvälisten vieraiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansainvälinen etäyhteistyö, 2 op (KAK6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua globaalikansalaisen tietoihin ja taitoihin yhdessä ulkomaisen yhteistyökoulun opiskelijoiden kanssa etänä toteutetussa yhteistyöprojektissa.
- Tavoitteena on vahvistaa maailmankansalaisen identiteettiä ja pohtia yhdessä kestävään kehitykseen, ihmisoikeuksiin, demokratiaan, kulttuureihin jne. Liittyviä UNESCO-teemoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana osallistutaan kansainväliseen etäyhteistyöprojektiin yhteistyössä ulkomaisen koulun opiskelijoiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittamiseen kuuluu osallistuminen tapaamisiin ja etäyhteistyöhön sekä esitelmien tekeminen etätapaamisia varten. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Maailmankansalaisen kypsyyskoe, 2 op (KAK7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää kansainvälisyyteen liittyvää teemaan ja oppia monipuolista tiedonhankintaa, oman oppimisen arviointia ja saadun tiedon jakamista. Tavoitteena on vahvistaa maailmankansalaisen identiteettiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tehdään Suomen YK-liiton Maailmankansalaisen kypsyyskoe, jonka aikana tekijä tekee tutkielman ja tutustuu itseään kiinnostavaan kansainvälisyyteen liittyvään teemaan yksin, pareittain tai ryhmässä.
- Maailmakansalaisen kypsyyskokeessa tekijä valitsee tarkasteltavaksi itseään kiinnostavan aiheen, jolla on globaaleja ulottuvuuksia. Tarkastelun kohteena voivat olla esimerkiksi kulttuurikysymykset, ihmisoikeudet, suvaitsevaisuus sekä ympäristö- ja kehityskysymykset sekä Agenda2030-tavoitteet ja niiden toteutuminen.
- Maailmankansalaisen kypsyyskoe koostuu neljästä osa-alueesta: päiväkirjasta, tutkimusosuudesta, toiminnasta ja itsearvioinnista ja työn tuloksia levitetään omassa koulussa sopivalla opintojaksolla tai teemapäivässä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Maailmankansalaisena maailmalla, 2 op (KAK8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua globaalikansalaisen tietoihin ja taitoihin leirikoulumatkan tai kansainvälisen vaihdon tai projektin yhteydessä. Tavoitteena on vahvistaa maailmankansalaisen identiteettiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana osallistutaan kansainväliseen projektiin, opiskelijavaihtoon, ystävyyskoulutoimintaan tai leirikouluun kotimaassa tai ulkomailla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kehitysyhteistyöleirikoulu, 2 op (KAK9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua kehitysyhteistyön tekemisen periaatteisin ja toteuttaa oma kehitysyhteistyöprojekti yhteistyössä kansalaisjärjestön kanssa sekä seurata varojen käyttöä kehitysyhteistyökohteessa.
- Toteutetaan kehitysyhteistyökohteen nuorten kanssa yhteinen projekti, jonka tavoitteena on lisätä pohjoisen ja etelän nuorten maailmankansalaisen tietoja ja taitoja ja edistää Agenda2030-tavoitteiden toteutumista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tehdään kehitysyhteistyötä ja vapaaehtoistyötä esimerkiksi Planin, Suomen Pakolaisavun ja Caring Hands Ugandan kanssa sekä tutustutaan kehitysyhteistyön tekemisen periaatteisiin ja erilaisin tapoihin sekä Agenda2030-tavoitteisiin kehitysyhteistyön taustalla.
- Tutustutaan valitun kehittyvän talouden historiaan, taloudelliseen, poliittiseen ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen sekä globalisaation vaikutuksiin siellä ja pohditaan kehitysyhteistyön merkitystä maalle ja sen ihmisille.
- Opintojakson aikana opittua ja koettua jaetaan muille koulun opiskelijoille opintojaksojen aikana tai teemapäivänä yhdessä sovitulla tavalla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.24. Kulttuuriakatemia (KUA)

Laaja-alaiset osaamiset

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksot

Kohti omaa esitystä, 6 op (KUA1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- teatterityön osa-alueisiin (käsikirjoitus, ohjaus, näytteleminen, puvustus, maskeeraus, lavastus, valo- ja äänitekniikka) tutustuminen ja niiden perusteiden oppiminen
- opintojaksolle osallistuvat valmistavat teatteriesityksen, josta on useita yleisönäytöksiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- käsikirjoituksen ideointi ja työstäminen yhdessä
- ryhmän työnjako teatterityön osa-alueiden kesken
- näytelmän harjoitteleminen
- lavastuksen ja puvustuksen suunnitteleminen
- ääni- ja valotekniikan suunnitteleminen
- mahdollisten koreografioiden ja musiikin ideointi ja harjoitteleminen
- äänenkäytön ja kehollisen ilmaisun harjoitteleminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso ja sen päätteeksi esitettävä teatteriesitys toteutetaan yhteistyössä Vaasan kaupunginteatterin kanssa.

Oman teatteriosaamisen syventäminen, 6 op (KUA2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa, syventää ja monipuolistaa teatterityön osa-alueiden tuntemusta ja omaa osaamista
- opintojaksolle osallistuvat valmistavat teatteriesityksen, josta on useita yleisönäytöksiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- käsikirjoituksen ideointi ja työstäminen ryhmän kanssa yhdessä
- ryhmän työnjako teatterityön osa-alueiden kesken
- näytelmän harjoitteleminen
- lavastuksen ja puvustuksen suunnitteleminen
- ääni- ja valotekniikan suunnitteleminen
- mahdollisten tanssikoreografioiden ja musiikin (laulaminen, soittaminen) ideointi ja harjoitteleminen
- äänenkäytön ja kehollisen ilmaisun varmentaminen
- KUA1-opintojaksolle osallistuvien opiskelijoiden mentorointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso ja sen päätteeksi esitettävä teatteriesitys toteutetaan yhteistyössä Vaasan kaupunginteatterin kanssa. Opintojaksolle osallistuminen edellyttää opintojakson *KUA1 Kohti omaa esitystä* suorittamista.

7.25. Opiskelijakuntatoiminta (OKT)

Oppiaine ja tehtävä

Opiskelijakuntatoiminnan tarkoituksena on luoda ja kehittää yhteisöllisyyttä ja yhteishenkeä opiskelijoiden keskuuteen. Opiskelijakuntatoiminta perehdyttää yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja päätöksenteon tapoihin sekä mahdollistaa demokraattisen hallintotavan toteuttamisen ja harjoittelemisen kouluyhteisössä.

Tavoitteet

Toiminnan tavoitteena on herättää opiskelijan mielenkiintoa yhteiskunnalliseen ja paikalliseen vaikuttamiseen. Opiskelijakuntatoiminnassa opiskellaan kokoustekniikkaa ja -käyttäytymistä. Opiskelija voi hakeutua opiskelijakunnan hallituksen toimihenkilötehtäviin ja toimia opiskelijoiden edustajana kouluyhteisöä koskevissa asioissa.

Osaamisen arviointi

Aktiivisesti toimintaan osallistuvat opiskelijat saavat ohjaavien opettajien harkinnan mukaan yhden tai kaksi opiskelijakuntatoiminnan opintojaksoa. Opintojaksot on mahdollista suorittaa ensimmäisen ja toisen lukuvuoden aikana. Yhden lukuvuoden aikana on mahdollista suorittaa yksi opintojakso. Suoritusmerkinnän saa muun muassa vastuullisena hallituksen jäsenenä. Suoristusmerkinnän voi saada myös toimimalla Vaasan lyseon lukion opiskelijoiden edustajana koulun ulkopuolisissa tilaisuuksissa kuten Suomen Lukiolaisten Liiton tapahtumissa.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksot

Opiskelijakuntatoiminta 1, 2 op (OKT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kokoustekniikan ja -käytänteiden oppiminen.
- Yhteishengen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen.
- Demokraattisen päätöksenteon ja hallintotavan käytänteiden harjoitteleminen.
- Aktiivisena vaikuttajana toimimiseen rohkaiseminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijakunnan hallitus suunnittelee lyseon opiskelijoiden yhteistä toimintaa ja järjestää tapahtumia.
- Opiskelijakunnan hallitus edustaa opiskelijoita kouluyhteisöä koskevissa kysymyksissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivisesti opiskelijakunnan hallituksen toimintaan osallistuvat saavat ohjaavien opettajien harkinnan mukaan opintojaksosta suoritusmerkinnän.

Opiskelijakuntatoiminta 2, 2 op (OKT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kokoustekniikan ja -käytänteiden oppiminen.
- Yhteishengen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen.
- Demokraattisen päätöksenteon ja hallintotavan käytänteiden harjoitteleminen.
- Aktiivisena vaikuttajana toimimiseen rohkaiseminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijakunnan hallitus suunnittelee lyseon opiskelijoiden yhteistä toimintaa ja järjestää tapahtumia.
- Opiskelijakunnan hallitus edustaa opiskelijoita kouluyhteisöä koskevissa kysymyksissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivisesti opiskelijakunnan hallituksen toimintaan osallistuvat saavat ohjaavien opettajien harkinnan mukaan opintojaksosta suoritusmerkinnän.

7.26. Opiskelijatutortoiminta (OTT)

Tavoitteet

Opiskelijatutortoiminnan tavoitteena (MLL) on

- vahvistaa oppilaitoksen ilmapiiriä ja yhteishenkeä
- vahvistaa opiskelijoiden osallisuutta yhteisön jäseninä ja lisätä yhteisöllisyyttä
- tutustuttaa opiskelijat uuteen oppimisympäristöön sekä ryhmään
- kehittää opiskelijoiden itsetuntemus- ja ihmissuhdetaitoja
- lisätä opiskelijoiden tietoisuutta erilaisista avunsaantimahdollisuuksista
- ehkäistä alkuvaiheen ongelmia rohkaisemalla, ohjaamalla ja tukemalla opiskelijoita
- auttaa opintoihin ja uravalintaan liittyvissä kysymyksissä ja ohjata tarvittaessa muun avun piiriin
- lisätä tietoisuutta oppilaitoksesta esimerkiksi messutoiminnan ja avointen ovien päivien kautta

Laaja-alaiset osaamiset

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksot

Opiskelijatutorointi, 4 op (OTT1-2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perehdyttää opiskelijat tutortoimintaan ja sen mahdollisuuksiin.
- antaa opiskelijoille erilaisia valmiuksia toimia tutorina.
- vahvistaa oppilaitoksen ilmapiiriä ja yhteishenkeä.
- vahvistaa opiskelijoiden osallisuutta yhteisön jäseninä ja lisätä yhteisöllisyyttä.
- tutustuttaa opiskelijat uuteen oppimisympäristöön sekä ryhmään.
- kehittää opiskelijoiden itsetuntemus ja ihmissuhdetaitoja.
- lisätä opiskelijoiden tietoisuutta erilaisista avunsaantimahdollisuuksista.
- ehkäistä alkuvaiheen ongelmia rohkaisemalla, ohjaamalla ja tukemalla opiskelijoita.
- auttaa opintoihin ja uravalintaan liittyvissä kysymyksissä ja ohjata tarvittaessa muun avun piiriin.
- lisätä tietoisuutta oppilaitoksesta esimerkiksi messutoiminnan ja avointen ovien päivien kautta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutoroinnin tavoitteet, mikä on tutor?
- tutoroinnin merkitys oppilaitoksen myönteisen ilmapiirin ja toimintatapojen muodostumiselle
- ryhmäyttäminen ja sen merkitys
- ryhmädynamiikka, kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen
- esiintyminen
- ryhmän ohjaaminen
- leikkien ohjaaminen
- viestintä, tiedottaminen
- tapahtuman suunnittelu
- teoriaa ja käytännön harjoituksia

- uusien opiskelijoiden tutustuttaminen lukio-opiskeluun ja lukiokäytänteisiin
- uusien opiskelijoiden opiskelun tukeminen
- junioreiden tutustumispäivän suunnittelu ja toteuttaminen
- ryhmänohjaajan apuna oleminen
- teemapäivien/juhlien suunnittelu ja järjestäminen
- koulun prtoimintaan osallistuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson perehdytysosion aikana pidetään oppimispäiväkirjaa, joka palautetaan sovitusti. Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tehdään yleensä hajautetusti 1. ja 2. opiskeluvuoden aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opintojakso vaatii aktiivista läsnäoloa ja osallistumista.

Mentorointi, 2 op (OTT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vahvistaa oppilaitoksen ilmapiiriä ja yhteishenkeä.
- vahvistaa opiskelijoiden osallisuutta yhteisön jäseninä ja lisää yhteisöllisyyttä.
- kehittää opiskelijoiden itsetuntemus- ja ihmissuhdetaitoja.
- olla esimerkkinä ja apuna uusille tutoreille

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- uusien tutoreiden opastaminen ja tutorina toimiminen
- käytännön toiminnan suunnittelua ja toteutusta yhdessä uusien tutoreiden kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritumerkinnällä. Työmäärä osoitetaan päiväkirjaa pitämällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Että voi suorittaa tämän opintojakson, on oltava tehtynä opintojaksot opiskelija tutoroinnin perusteet (OTT1) sekä opiskelijatutorointia käytännössä (OTT2)

Liikuntatutorointi, 2 op (OTT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tavoitteena lisätä liikettä, vähentää istumista tunneilla, hyppytunneilla, tuntien jälkeen ja välitunneilla
- yhteisöllisyyden lisääminen
- opiskelijakavereiden kannustaminen joko omalla toiminnallaan tai esimerkillään liikkumisen lisäämiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijoita ja henkilökuntaa liikuttavien liikuntaideoiden suunnittelu ja toteutus
- erilaisten liikuntatapahtumien suunnittelu ja järjestäminen
- oppituntien aktivoiminen, esim. taukojumppien pitäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Aktiivinen osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Työmäärän seuranta päiväkirjalla.

7.27. Tietotekniikka (TVT)

Oppiaine ja tehtävä

Tietotekniikan opintojaksoilla kehitetään opiskelijoiden valmiuksia monissa opiskelun ja työelämän kannalta keskeisissä taidoissa.

Tavoitteet

Tietotekniikan kurssi numero 1 eli peruskurssi tarjoaa lukio-opiskelussa tarvittavat perusvälineet.

Suorittamalla **Ohjelmoinnin ja tietotekniikan kokonaisuuden** opiskelijalla on mahdollisuus hakea opiskelemaan Turun yliopistoon tietojenkäsittelytieteitä tai tietotekniikkaa. Kokonaisuuden muodostavat kurssit:

- Ohjelmoinnin perusteet (TVT03)
- Ohjelmoinnin jatkokurssi (TVT04) ja
- Tietotekniikka ja kyberturvallisuus (TVT05)

Osaamisen arviointi

Opintojakso arvioidaan joko suoritusmerkinnällä tai numeroin opintojakson ilmaisemalla tavalla

Opintojaksot

Tietotekniikan peruskurssi, 2 op (TVT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kurssilla tutustutaan tietokoneen tavallisimpiin lukio-opiskelussa käytettäviin työvälineohjelmiin sekä harjoitellaan tiedonhakua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tekstinkäsittely
- taulukkolaskunta
- esitysgrafiikka
- kuvien käsittely

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi: Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

3D-¬tulostamisen ja virtuaaliteknologian perusteet, 2 op (TVT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osaa tulostaa ja suunnitella 3D-kappaleita
- Ymmärtää 3D-tulostimen toiminnan ja asetukset
- Osaa virtuaalilaseilla muokata ja luoda 3D-kappaleita
- Hyödyntää erilaisten 3D-käsittelyohjelmien yhteiskäyttöä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- 3D-kappaleiden tulostamisen teoriaa
- 3D-kappaleiden suunnittelua ja tulostamista
- Erilaisten 3D-käsittelyohjelmien ja virtuaalilasien hyödyntämistä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija harjoittelee työskentelemään yhteistyössä sekä jakamaan omia ideoitaan ja suunnitteluratkaisujaan muille. Opiskelija oppii antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta sekä kehittämään 3D-malleja ja projekteja yhteisen keskustelun pohjalta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arviointi on monipuolista, jatkuvaa ja opiskelijan oppimista tukevaa. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin 3D-tulostustehtäviin ja -harjoitustöihin laaja-alaisen osaamisen osa-alueet huomioiden.
- Opintojakso voidaan arvioida joko suoritusmerkinnällä tai numeroarvosanalla.

Ohjelmoinnin perusteet, 2 op (TVT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii ohjelmoinnin keskeiset peruskäsitteet ja ohjelmoinnin logiikan
- ymmärtää ohjelmien rakenteen (muuttujat, ehtolauseet, silmukat ja funktiot)
- osaa laatia yksinkertaisia ohjelmia valitulla Python-ohjelmointikielellä
- harjaantuu ratkomaan ongelmia algoritmisesti vaiheittain
- kehittää systemaattista ajattelua ja virheiden tunnistamisen taitoa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ohjelmoinnin perusteet ja tietokoneohjelman perusrakenteet
- Python-ohjelmointikielen perusteet
- muuttujat, tietotyypit ja syötteet
- ehtolauseet ja toistorakenteet
- yksinkertaisten ohjelmien suunnittelu ja toteutus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija kehittää kykyään soveltaa loogista ajattelua ja ohjelmointia erilaisten ongelmien ratkaisemiseen. Hän harjoittelee pilkkomaan monimutkaisia ongelmia osiin ja rakentamaan ratkaisuja vaiheittain.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee selittämään omaa ajatteluaan, dokumentoimaan ohjelmakoodiaan ja työskentelemään yhteistyössä muiden kanssa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arviointi on monipuolista, jatkuvaa ja opiskelijan oppimista tukevaa. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin ohjelmointitehtäviin ja harjoitustöihin sekä opintojakson päätteeksi tehtävään kokeeseen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky soveltaa ohjelmoinnin peruskäsitteitä, laatia toimivia ohjelmia sekä kehittää ja perustella ratkaisujaan.
- Opintojakso voidaan arvioida joko suoritusmerkinnällä tai numeroarvosanalla.

Ohjelmoinnin jatkokurssi, 2 op (TVT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää ohjelmointiosaamistaan ja ymmärtää ohjelmoinnin rakenteita laajemmin
- oppii uuden Java-ohjelmointikielen perusteet
- osaa toteuttaa laajempia ohjelmakokonaisuuksia
- kehittää ongelmanratkaisutaitojaan ja ohjelmien rakenteellista suunnittelua
- harjaantuu testaamaan ja kehittämään ohjelmia systemaattisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Java-ohjelmoinnin perusteet
- ohjelmien modularisointi
- virheenkäsittely ja testaus
- yksinkertaiset projektityöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija soveltaa ohjelmointia laajempien ongelmien ratkaisemiseen ja kehittää luovaa ajatteluaan erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija harjoittelee dokumentoimaan ohjelmiaan ja esittelemään ratkaisujaan sekä työskentelemään yhteistyössä projektien parissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arviointi on jatkuvaa ja perustuu tehtäviin ohjelmointitöihin, projektisuorituksiin sekä opiskelijan työskentelyyn. Arvioinnissa huomioidaan erityisesti ohjelmointiosaamisen kehittyminen, ratkaisujen toimivuus sekä kyky kehittää ja perustella ratkaisuja.
- Opintojakso voidaan arvioida joko suoritusmerkinnällä tai numeroarvosanalla.

Tietotekniikka ja kyberturvallisuus, 2 op (TVT5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää tietotekniikan keskeiset käsitteet ja toimintaperiaatteet
- saa kokonaiskuvan tietojenkäsittelytieteestä ja siihen liittyvistä jatko-opintomahdollisuuksista
- perehtyy kyberturvallisuuden perusteisiin ja merkitykseen
- osaa tunnistaa keskeisiä tietoturvariskejä ja toimia turvallisesti digitaalisessa ympäristössä
- ymmärtää tietotekniikan merkityksen yhteiskunnassa ja työelämässä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tietotekniikan peruskäsitteet
- von Neumannin arkkitehtuuri
- tietokoneohjelmat ja Internet
- kyberturvallisuuden perusteet ja keskeiset uhat
- tietoturvallinen toiminta arjessa
- IT-alan koulutus- ja työmahdollisuudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää tietotekniikan ja kyberturvallisuuden vaikutuksia globaalissa yhteiskunnassa sekä kehittää valmiuksia toimia vastuullisesti digitaalisessa ympäristössä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija hahmottaa tietotekniikan merkityksen osana yhteiskuntaa, työelämää ja turvallisuutta sekä oppii arvioimaan teknologian vaikutuksia kriittisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso voidaan arvioida joko suoritusmerkinnällä tai numeroarvosanalla.

Taulukkolaskentaa, 2 op (TVT6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opetellaan monipuolisten harjoitusten avulla taulukkolaskentaohjelman ominaisuuksia alkeista vaativampiin tekniikkoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan muun muassa muotoilusääntöihin, funktioihin, hakuihin, entä-jos-analyyseihin, suodatukseen ja kaavioiden laatimiseen taulukoista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tekoälyn perusteet, 2 op (TVT7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää tekoälyn keskeiset käsitteet ja toimintaperiaatteet
- hahmottaa tekoälyn mahdollisuuksia ja rajoitteita
- osaa arvioida tekoälyyn liittyvää tietoa ja uutisointia kriittisesti
- ymmärtää tekoälyn eettisiä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia
- saa valmiuksia hyödyntää tekoälyä tarkoituksenmukaisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tekoälyn perusteet ja keskeiset menetelmät
- koneoppimisen periaatteet
- tekoälyn sovelluksia eri aloilla
- tekoälyn eettiset kysymykset
- tekoälyn vaikutukset yhteiskuntaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tarkastelee tekoälyn vaikutuksia globaalisti ja oppii arvioimaan teknologian merkitystä eri yhteiskunnissa ja kulttuureissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää kriittistä ajatteluaan ja ymmärtää tekoälyn vaikutuksia työelämään, päätöksentekoon ja yhteiskunnan rakenteisiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija pohtii tekoälyn eettisiä kysymyksiä, kuten datan käyttöä, yksityisyyttä ja vastuullista teknologian kehittämistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Opintojakson vapaa kuvaus

Suorittamalla TVT03-, TVT04- ja TVT05-opintojaksojen muodostaman kokonaisuuden opiskelijalla on mahdollisuus hakea opiskelemaan Turun ja Vaasan yliopistoihin suoraväylien kautta.

7.28. Yrittäjyyskasvatus (YRK)

Oppiaine ja tehtävä

Yrittäjyyskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa työelämätaitoja ja hankkia valmiuksia yrityksen perustamiseen ja liiketoiminnan harjoittamiseen. Pienimuotoista liiketoimintaa kokeilemalla opitaan yrittäjyyteen ja liiketoimintaan liittyviä tietoja ja taitoja sekä perehdytään myyntiin, markkinointiin ja kaupallistamiseen sekä globaaleihin markkinoihin ja yrityksen rahoitukseen. Osana yrittäjyyskasvatuksen opintoja tutustutaan myös korkeakoulujen tarjoamiin liiketalouden ja yrittäjyyden sekä kauppatieteiden opintomahdollisuuksiin.

Tavoitteet

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on oppia työelämässä tärkeitä tiimityötaitoja ja yrittäjyyden ja liiketoiminnan perusteita liiketoimintasuunnitelman laatimisesta ja yrityksen perustamisesta liiketoiminnan harjoittamiseen. Tavoitteena on ymmärtää kestävän liiketoiminnan perusteita ja kiertotalouden ja jakamistalouden periaatteita sekä digitalisaation tuomio uusia mahdollisuuksia liiketoiminnan harjoittamisessa.

Osaamisen arviointi

Yrittäjyyskasvatuksen osaamisen arviointi kohdistuu oppiaineen yleisten ja opintojaksokohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa taloustiedon ja yritys- sekä liiketalouden tietoja. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksot

Yrittäjyyskasvatuksen perusteet, 2 op (YRK1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija kehittää yrittäjyystaitoja, joita ovat esimerkiksi myyntitaidot, ryhmätyötaidot, ongelmanratkaisutaidot, viestintätaidot ja esiintymistaidot. Tavoitteena on, että opiskelija oppii tunnistamaan yrittäjyyden vaatimukset ja tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa.
- Tavoitteena on, että opiskelija osaa tunnistaa liiketoimintamahdollisuuksia ja oppii käyttämään liiketoiminnan suunnitteluun liittyviä työkaluja sekä osaa tiivistää liiketoimintaidean esitykseksi ja esittää sen muille vakuuttavasti.
- Tavoitteena on tutustua myös liiketoiminnan ajankohtaisiin ilmiöihin, kuten avaruustalouden, digitalisaation ja kiertotalouden liiketoimintaan tuomiin mahdollisuuksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opitaan yrittäjyyteen ja liiketoimintaan liittyviä tietoja ja taitoja tekemällä oppimisen ja osallistumisen kautta. Innovatiivisuutta, liiketoiminta-ajattelua, markkinointia ja pitchausta sekä yhteistyötaitoja opitaan osallistumalla NY24H-yrittäjyysleirille tai vastaavalle yrittäjyyskasvatuksen kurssille tai innovaatiokilpailuun, jonka aikana tehdään liikeidea ja liiketoimintasuunnitelma sekä pitchataan se.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yrittäjyyskasvatuksen jatkokurssi, 2 op (YRK2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija syventää yrittäjyystaitoja, joita ovat esimerkiksi myyntitaidot, ryhmätyötaidot, ongelmanratkaisutaidot, viestintätaidot ja esiintymistaidot. Tavoitteena on, että opiskelija oppii tunnistamaan yrittäjyyden vaatimukset ja tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa sekä oppii toimimaan esimiestehtävissä.
- Tavoitteena on, että opiskelija osaa tunnistaa liiketoimintamahdollisuuksia ja oppii käyttämään liiketoiminnan suunnitteluun liittyviä työkaluja sekä osaa tiivistää liiketoimintaidean esitykseksi ja esittää sen muille vakuuttavasti.
- Tavoitteena on, että opiskelija osaa tunnistaa liiketoimintamahdollisuuksia ja oppii käyttämään liiketoiminnan suunnitteluun liittyviä työkaluja sekä osaa tiivistää liiketoimintaidean esitykseksi ja esittää sen muille vakuuttavasti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana syvennetään yrittäjyyteen ja liiketoimintaan liittyviä tietoja ja taitoja tekemällä oppimisen ja osallistumisen kautta. Innovatiivisuutta, liiketoiminta-ajattelua, markkinointia, pitchausta ja yhteistyötaitoja sekä johtamistaitoja jne. opitaan osallistumalla NY24H-leirin toteuttamiseen leirin kapteenina tai tutorina .

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuosi yrittäjänä, 2 op (YRK3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa tiimityö-, vuorovaikutus- ja itsensä johtamisen taitoja sekä ymmärtää verkostoitumisen merkitys liiketoiminnassa ja työelämässä.
- Tekemällä itse opiskelija saa erinomaiset tiedot ja taidot työelämästä sekä ymmärryksen talouden hallinnasta. Lisäksi merkityksellinen tekeminen vahvistaa itseluottamusta ja tukee urasuunnittelua.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana syvennetään yrittäjyyteen ja liiketoimintaan liittyviä tietoja ja taitoja perustamalla NY-yritys ja osallistumalla NY vuosi yrittäjänä -ohjelmaan, jonka aikana keksitään liikeidea ja harjoitetaan pienimuotoista liiketoimintaa valmistamalla ja markkinoimalla tuotteita.
- NY-yrityksen perustamisen yhteydessä opetellaan hyödyntämään sosiaalisen median alustoja yrityksen brändin rakentamisessa ja markkinoinnissa. Suunnitellaan ja toteutetaan NY-yrityksen visuaalinen ilme eri sosiaalisen median alustoille ja tehdään päivityksiä koko NY-yrityksen toiminnan ajan.
- Elintarvikkeita valmistavan NY-yrityksen perustamisen yhteydessä opiskellaan ja tehdään hygieniapassitesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Myynti, markkinointi ja kaupallistaminen, 2 op (YRK4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ymmärtää oman talouden hallinnan merkitys menestyvän liiketoiminnan taustalla. Tavoitteena on tutustua myynnin, markkinoinnin ja kaupallistamisen teoriaan ja käytäntöihin ja ymmärtää, että kauppojen aikaansaaminen ja asiakassuhteiden luominen ovat kaiken liiketoiminnan perusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan, miten oman talouden hallinta luo pohjan menestykselliselle yritystoiminnalle. Lisäksi tutustutaan kaupallistamisen prosessiin, markkinoinnin merkitykseen sekä käydään läpi onnistuneen myynnin edellytyksiä. Myynnin osalta tarkastellaan myyntitekniikoita ja ratkaisumyyntiä. Kaupallistamisen osalta tarkastellaan brändin rakentamista ja markkinoinnissa puolestaan digitaalista markkinointia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutus ja neuvottelutaidot, 2 op (YRK5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ymmärtää ja oppia vuorovaikutus- ja neuvottelutaitojen perusteita ja merkitys menestyksekkään liiketoiminnan harjoittamisessa ja asiakassuhteiden hoitamisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan ihmisten välisen vuorovaikutuksen perusteisiin ja edetään erilaisten viestintätyylien tunnistamiseen ja varsinaisiin neuvottelutaitoihin osana liiketoimintaa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin kommunikoida, neuvottelujen vaiheisiin ja tavoitteisiin sekä neuvottelutekniikkoihin. Lisäksi tarkastellaan, miten liikeneuvottelun erilaisia vaiheita ja vaihtoehtoja hallitsemalla voi vaikuttaa neuvottelujen lopputulokseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaalit markkinat, 2 op (YRK6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua globaalien markkinoiden toimintaan ja kansainväliseen kauppaan sekä ymmärtää megatrendien ja globalisaatioiin liittyvät haasteet ja mahdollisuudet kansainvälisen kaupan näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tarkastellaan kansainvälistä kauppaa eri näkökulmista. Tarkastelun kohteena ovat globalisaatioon liittyvät haasteet ja mahdollisuudet sekä talouden megatrendit, kuten kiertotalous. Lisäksi tarkastellaan vastuullisen liiketoiminnan merkitystä ja toteutusta yritystoiminnassa. Kansainvälistymisen valmiuksia parannetaan syventymällä erilaisiin liiketoimintakulttuureihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Talous, raha ja yrittäjyys, 2 op (YRK7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on perehtyä yrityksen perustamisen talousasioihin, kuten sijoittamiseen, rahoitukseen ja laskentatoimeen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla keskitytään yritystoiminnan kannattavaan pyörittämiseen ja hahmottamaan, mistä kaikesta yritystoiminta muodostuu. Tarkastelun kohteena ovat yritystoimintaan liittyvät talousasiat, kuten sijoittaminen, yritystoiminta ja sen rahoitus sekä rahoittajien ja johdon laskentatoimi. Yrityksen toimintaa opitaan arvioimaan erilaisten taloudellisten tunnuslukujen ja mittareiden kautta. Oman yrityksen perustamiseen tutustutaan startup-maailman kautta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yrittäjyyskasvatuksen leirikoulu, 2 op (YRK8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua liiketoimintaan ja yrittäjyyteen kotimaassa ja ulkomailla ja harjoitella yhdessä ulkoimaisten toimijoiden kanssa liiketoimintasuunnitelman tekemistä ja liikeideoiden pitchaamista. Tavoitteena on hahmottaa, mikä merkitys ja mahdollisuuksia verkostoitumisella ja kansainvälistymisellä on liiketoiminnassa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan liiketoimintaan ja yrittäjyyteen ulkomailla ja harjoitellaan yhdessä ulkoimaisten toimijoiden kanssa liiketoimintasuunnitelman tekemistä ja liikeideoiden pitchaamista.
- Samalla opitaan kansainvälisiä työelämä- ja liiketoimintaan liittyviä tietoja ja taitoja sekä ymmärretään, mikä merkitys kulttuuriosaamisella ja kulttuurienvälisellä viestinnällä on liiketoiminnassa ja työelämässä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yrittäjyyskasvatuksen orientoiva kurssi, 2 op (YRK9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena tutustua yrittäjyyteen ja liiketoiminnan perusteisiin sekä kehittää yrittäjän ominaisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yläkoulussa suoritettu yrittäjyyskasvatuksen valinnainen opintojakso, jolla tutustutaan liiketoiminnan keskeisiin käsitteisiin ja perustetaan pienimutoinen yritys.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

7.29. Integraatio-opintojaksot

Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso, 2 op (FY11KE9)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy erilaisiin fysiikan ja kemian kokeellisiin menetelmiin
- syventää fysiikan ja kemian osaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaiset fysiikan ja kemian työtavat
- Tulosten analysointi ja raportointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu aktiiviseen osallistumiseen, monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa voidaan käyttää myös itse- ja vertaisarviointia sekä ryhmätuotosten arviointia. Erilaisten kirjallisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida opiskelijan kokeellisen työskentelyn taitoja sekä esimerkiksi tiedon hankintaa ja tutkimisen taitoja. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty), eikä sitä voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suoritus saadaan valitsemalla ja suorittamalla riittävä määrä opintoja FY 11 ja KE 9 opintojaksoista. Laboratoriotöitä tulee suorittaa vähintään kahden tai neljän opintopisteen

arvoisesti, joko yhdistelemällä kemian ja fysiikan töitä tai suorittamalla riittävän määrän joko kemian tai fysiikan töitä.

Fysiikan ja kemian laborointiopintojakso II, 2 op (FY12KE10)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- erilaisiin fysiika ja kemian työtapoihin perehtyminen
- fysiikan ja kemian osaamisen syventäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset fysiikan ja kemian työtavat
- tulosten analysointi ja raportointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suoritus saadaan valitsemalla ja suorittamalla riittävä määrä opintoja FY 12 ja KE 10 opintojaksoista. Laboratoriotöitä tulee suorittaa vähintään kahden tai neljän opintopisteen arvoisesti, joko yhdistelemällä kemian ja fysiikan töitä tai suorittamalla riittävän määrän joko kemian tai fysiikan töitä.

Biisintekokurssi, 2 op (MUÄI)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Musiikki

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- populaarimusiikin tradition tuntemus
- laulun tekstin kirjoittaminen
- laulun säveltäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- analysoidaan omavalintaisia biisejä sanojen ja sävellyksen osalta
- opetellaan laulun tekstin kirjoittamista
- käydään biisintekoprosessi alusta valmiiksi lauluksi asti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S-merkintä)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan lauluntekoperinteeseen ja tehdään oma laulu yksin tai ryhmässä. Kurssi soveltuu laulun tekemisestä kiinnostuneille.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito-taso	**Taito toimia vuorovaikutuksessa**			**Taito tulkita tekstejä**	**Taito tuottaa tekstejä**
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	**Viestintästrategioiden käyttö**	**Viestinnän kulttuurinen sopivuus**	**Tekstien tulkintataidot**	**Tekstien tuottamistaidot**
A1.1 **Kielitaidon alkeiden hallinta**	*Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.*	*Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.*	*Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.*	*Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin vähäisen määrän kirjoitusmerkkejä.*	*Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.*
A1.2 **Kehittyvä alkeiskielitaito**	*Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.*	*Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.*	*Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.*	*Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.*	*Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean*

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3 ***Toimiva alkeiskielitaito***	*Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaaniin.*	*Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.*	*Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.*	*Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.*	*Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.*
A2.1 ***Peruskielitaidon alkuvaihe***	*Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.*	*Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja*	*Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.*	*Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua*	*Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.*

		omassa viestinnässään.		*sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.*	*Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.*
A2.2 ***Kehittyvä peruskielitaito***	*Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.*	*Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).*	*Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.*	*Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.*	*Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.*
B1.1 ***Toimiva peruskielitaito***	*Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.*	*Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata*	*Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessa huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.*	*Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen*	*Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko*

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		*kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta kuin harjoitelluissa ilmauksissa.*	*laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin ilmauksissa.*
B1.2 ***Sujuva peruskielitaito***	*Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.*	*Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.*	*Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttuista eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessa huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.*	*Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.*	*Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin*

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1 ***Itsenäisen kielitaidon perustaso***	*Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.*	*Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo on vaikea kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.*	*Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.*	*Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.*	*Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.*
B2.2 ***Toimiva itsenäinen kielitaito***	*Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan*	*Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ratkaisuehdotuksia. Opiskelija pystyy*	*Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että*	*Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja*	*Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista*

	monipuolista kieltä.	*edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.*	*epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.*	*ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.*	*konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.*
C1.1 ***Taitavan kielitaidon perustaso***	*Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.*	*Opiskelija ottaa luontevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakoidessaan tulevaa.*	*Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.*	*Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.*	*Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyylillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta*

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	*Olli-Pekka Heinonen*
	Opetusneuvos	*Petri Lehikoinen*

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*

- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Keskeiset sisällöt

- *saamen kieli ja identiteetti**,** kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

- *saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	*Olli-Pekka Heinonen*
	Opetusneuvos	*Petri Lehikoinen*

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*

- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Keskeiset sisällöt

- *romanikieli ja identiteetti**,** kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*

- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

- *romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	*Olli-Pekka Heinonen*
	Opetusneuvos	*Petri Lehikoinen*

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*

- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*

- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.*

Keskeiset sisällöt

- *äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa*

- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

- *omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.6. Vaasan lyseon lukion hyvinvointimalli 2021-

VLL

VAASAN LYSEON LUKION HYVINVOINTIMALLI 2021-

1 OPISKELUHUOLTO

1.1 OPISKELUHUOLLON TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1.2 YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO

1.2.1 Hyvinvointiryhmä ja laajennettu hyvinvointiryhmä

1.3 YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO

1.3.1 Moniammatillinen opiskeluhuoltoryhmä

1.3.2 Yksilökohtaisen opiskeluhuollon palvelut

1.3.2.1 Opinto-ohjauspalvelut

1.3.2.2 Opiskeluterveydenhuollon palvelut

1.3.2.3 Kuraattoripalvelut

1.3.2.4 Erityisopettajapalvelut

1.3.2.5 Psykologipalvelut

2 YHTEISTYÖ ULKOPUOLISTEN OPISKELUHUOLTOON LIITTYVIEN TAHOJEN KANSSA

2.1 AKTIIVISTA YHTEISTYÖTÄ

2.1.1 Etsivä nuorisotyö

2.1.2 Sosiaalitoimi

3 TIEDONSIIRTO VIRANOMAISYHTEISTYÖSSÄ

3.1 LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN LÄHTÖKOHTA

3.2 NIVELVAIHEEN TIEDONSIIRTO

4 ESTEETÖN OPISKELU

4.1 YHDENVERTAISUUDEN TAVOITE

4.2 PEDAGOGISEN TUEN SUUNNITELMA / PEDAGOGISEN TUEN SUUNNITELMA S2-OPISKELIJALLE

4.3 ERITYISET OPETUSJÄRJESTELYT

5 SUUNNITELMA OPISKELIJOIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

5.1 ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ

5.2 MÄÄRITELMÄT

5.3 MENETTELYTAVAT

5.3.1 Kiusaaminen

5.3.2 Häirintä

5.3.3 Toimenpiteet väkivaltaisen/aggressiivisen opiskelijan kanssa

5.3.4 Vaaralliset esineet ja niiden haltuunotto

6 KURINPITO

6.1 KURINPITOKEINOT

7 VAASAN LYSEON LUKION PÄIHDESUUNNITELMA

7.1 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

7.2 LYSEOSSA TOTEUTETTAVA ENNALTAEHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

7.3 PÄIHTEIDEN KÄYTÖN TUNNISTAMINEN

7.4 PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN PUUTTUMINEN

7.5 VARHAISEN PUUTTUMISEN TOIMINTAMALLI ALLE 18-VUOTIAILLE

7.6 VARHAISEN PUUTTUMISEN TOIMINTAMALLI YLI 18-VUOTIAILLE

7.7 AKUUTIN PÄIHDETILANTEEN VAATIMAT VÄLITTÖMÄT TOIMET KOULUSSA

8 TOIMINTAMALLI KRIISITILANTEISSA

8.1 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

8.2 KRIISITIEDOTTAMINEN JA PERIAATTEITA

8.3 ESIMERKKEJÄ KRIISEISTÄ JA ERILAISISTA TOIMINTATAVOISTA

8.3.1 Vakava onnettomuus tai väkivaltatilanne koulussa

8.3.2 Opiskelijan vakava sairaus

8.3.3 Opiskelijan kuolema

8.3.4 Opiskelijan lähiomaisen kuolema

8.3.5 Itsemurha tai sen uhka

8.3.6 Opettajan tai muun henkilökunnan kuolema

8.3.7 Vakava onnettomuus muualla kuin koulussa, ahdistavat uutiset

8.3.8 Toimenpiteet ensiavun antamisen jälkeen

9 MISTÄ SAA APUA?

LÄHDEMATERIAALIA

LIITTEET

1 OPISKELUHUOLTO

1.1 OPISKELUHUOLLON TEHTÄVÄT JA TAVOITE

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona.

Opiskelijahuoltoa toteutetaan yhteistyössä sekä opiskelijoiden että heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitoksessa työskentelevien ja opiskeluhuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä.

1.2 YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden kasvua ja hyvinvointia turvallisessa ja oppimismyönteisessä ilmapiirissä.

Vaasan lyseon lukiossa painotetaan varhaista tukea ja varhaista puuttumista kaikilla ohjauksen tasoilla. Oppilaitos korostaa opiskelijoiden osallisuutta. Opiskelijoille ja huoltajille tehdään joka toinen vuosi opiskelijatyytyväisyyskysely ja lisäksi hyvinvointia seurataan kouluterveyskyselyn avulla. Opiskeluhuollolla on omia opiskelijoiden hyvinvointia kartoittavia kyselyjä tarpeen mukaan.

Vaasan lyseon lukion yhteisöllisen opiskeluhuollon käytänteitä ovat muun muassa:

- ryhmänohjaus
- oma opinto-ohjaaja jokaisella ryhmällä ja opiskelijalla
- opiskelijakuntatoiminta ja opiskelijakunnan hallitus
- opiskelijaneuvosto
- tutortoiminta
- kiltatoiminta

1.2.1 Hyvinvointiryhmä ja laajennettu hyvinvointiryhmä

Lukion opiskeluhuoltoa koordinoi moniammatillinen hyvinvointiryhmä. Ryhmän tehtävänä on kartoittaa yleisellä tasolla oppilaitoksen hyvinvointia ja reagoida kehitystarpeisiin. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti. Hyvinvointiryhmään kuuluvat apulaisrehtori (puheenjohtaja, koollekutsuja), opinto-ohjaajat, opiskelijaterveydenhoitaja, kuraattori sekä tarvittaessa muut jäsenet. Laajennettu hyvinvointiryhmä kokoontuu kaksi kertaa lukukaudessa, ja siinä on edellä mainittujen jäsenten lisäksi opiskelijakunnan sekä henkilökunnan edustaja.

1.3 YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on ehkäistä ongelmia varhaisessa vaiheessa ja huolehtia riittävän tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus.

1.3.1. Monialainen opiskeluhuoltoryhmä

Vaasan lyseon lukiossa opiskeluhuollon tuki etenee portaittain. Jos yksilökohtainen tuki ei ole riittävää ja huoli opiskelijan tilanteesta jatkuu, voidaan opiskelijan suostumuksella koota hänen asiaansa käsittelevä monialainen opiskeluhuoltoryhmä. Ryhmä koostuu opiskelijan asioissa mukana olevista tahoista.

Ryhmän kokoaa se opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien mukaan kuuluu. Ryhmän tavoitteena on moniammatillisesti selvittää opiskelijan tilanne ja yrittää löytää yhdessä ratkaisuja opiskeluissa ilmenneisiin pulmiin. Kokouksen puheenjohtajana toimii opiskelijahuollosta vastaava apulaisrehtori ja kokouksesta tehdään myös muistio, joka tallennetaan koulun arkistoon.

1.3.2. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon palvelut

1.3.2.1. Opinto-ohjauspalvelut

Opinto-ohjaus on sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista opiskeluhuoltoa. Opetussuunnitelman mukainen opinto-ohjaus oppinaineena kohdistuu kaikkiin opiskelijoihin, mutta opinto-ohjaaja ohjaa opiskelijoita paljon myös yksilökohtaisesti. Opinto-ohjaaja on tärkeä työpari ryhmänohjaajille, jotka välittävät opiskeluun liittyvät huolet oman ryhmänsä opinto-ohjaajalle.

1.3.2.2 Opiskeluterveydenhuollon palvelut

Opiskeluterveydenhuollon tavoite on opiskelijoiden fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ylläpitäminen ja tukeminen. Toiminta on suunnitelmallista, opiskelijakeskeistä ja kokonaisvaltaista. Siinä painottuvat terveyden edistäminen, terveyskasvatus ja terveysongelmien ennaltaehkäisy.

Terveydenhoitaja työskentelee lukiolla päivittäin ja tekee yhteistyötä opiskeluhuollon henkilöstön, huoltajien sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opiskeluterveydenhoitajalle on päivittäin mahdollista päästä myös ilman ajanvarausta. Opiskeluterveydenhuollon palveluihin kuuluvat lisäksi koululääkärin ja opiskelijapsykologin palvelut. Lääkärin vastaanotolle opiskelijat pääsevät tarvittaessa omalla koululla. Lisäksi opiskelija ohjataan tarpeen mukaan oman asuinalueen terveysaseman vastaanotolle sekä muille terveyshuollon yhteistyötahoille. Opiskelijapsykologin palvelut ovat saatavilla terveydenhoitajan tai kuraattorin kautta.

1.3.2.3 Kuraattoripalvelut

Kuraattoritoiminnan tavoitteena on edistää koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia yhteistyössä opiskelijoiden, huoltajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Kuraattori tukee opiskelijoiden hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Kuraattori tiedottaa toiminnastaan opiskelijoita, huoltajia ja koulun henkilökuntaa lukuvuoden alussa. Kuraattoritoiminta on opiskeluhuollon lakisääteistä palvelua ja jokaisella opiskelijalla on halutessaan oikeus saada kuraattorin palveluja.

Kuraattoripalvelut ovat opiskelijoiden saatavilla Vaasan lyseon lukiossa päivittäin. Kuraattoritoiminta on osa koulun tuki- ja ohjausjärjestelmää. Toiminnan tavoite on auttaa matalalla kynnyksellä ja ohjata ennaltaehkäisevällä otteella. Kuraattori tekee sosiaalisia selvityksiä sekä tukee ja ohjaa opiskelijoita yksilöllisesti. Kuraattori laatii opiskelijoille tarvittaessa lukioaikaisen pedagogisen tuen suunnitelman silloin, kun kyseessä ovat psyykkiset, sosiaaliset tai elämäntilanteeseen liittyvät syyt. Kuraattori tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa sekä nivelvaiheissa että opintojen päättymisvaiheessa ohjaten opiskelijoita tarvittavan tuen piiriin. Myös koulun ulkopuolisten tahojen kuten sosiaalihuollon ja nuorisotoimen kanssa on aktiivista yhteistyötä.

1.3.2.4 Erityisopettajapalvelut

Vaasan lyseon lukion erityisopettaja huolehtii lukion erityisopetuksesta. Tavoitteena on tukea opiskelijaa oppimiseen liittyvissä haasteissa, vahvistaa opiskelijan myönteistä kuvaa itsestään oppijana sekä auttaa häntä tunnistamaan oppimiseen vaikuttavia tekijöitä. Opiskelija saa tukea oppimisvaikeuksiinsa ensisijaisesti yksilöllisenä ohjauksena.

Erityisopettaja tekee tarvittaessa lukitestauksen ja opastaa erityisjärjestelyiden anomisessa ylioppilaskoetta varten. Lisäksi hänen toimenkuvaansa kuuluu olla mukana opiskelijan pyynnöstä pedagogisen tuen suunnittelemisessa yhteistyössä aineenopettajan kanssa. Opiskelija hakeutuu erityisopettajalle joko itse tai ohjattuna. Erityisopettaja tekee aktiivisesti moniammatillista yhteistyötä.

1.3.2.5 Psykologipalvelut

Lukion opiskelijoiden käytettävissä on opiskelijaterveydenhuollon palvelut. Ajan psykologille saa lukion opiskelijaterveydenhoitajan tai kuraattorin kautta. Psykologityön tavoitteena on tukea opiskelijan psyykkisiä valmiuksia. Psykologi antaa myös konsultointiapua lukion opiskeluhuollon henkilökunnalle ja osallistuu tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan lukion opiskeluhuoltoryhmiin.

2 YHTEISTYÖ ULKOPUOLISTEN OPISKELUHUOLTOON LIITTYVIEN TAHOJEN KANSSA

2.1 AKTIIVISTA YHTEISTYÖTÄ

Lukion hyvinvointiryhmä koordinoi yhteistyön käytännön toteutusta oppilaitoksen ulkopuolisten opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvien toimijoiden kanssa. Hyvinvointiryhmä kehittää aktiivisesti yhteistyökäytäntöjä. Tällä halutaan varmistaa, että esimerkiksi lukion ulkopuolisissa sosiaali- ja terveyspalveluissa osataan hyödyntää opiskeluhuollossa jo tehtyä monialaista työtä opiskelijan asioiden selvittelyssä ja tukemisessa. Yhteistyötä tehdään erilaisten yhdistysten ja työpajatoimintaa harjoittavien järjestöjen kanssa.

2.1.1 Etsivä nuorisotyö

Vaasan kaupungissa toimii nuorisolain mukainen etsivä nuorisotyö, jonne lukio voi ilmoittaa ne opiskelijat, joita ei tavoiteta tai jotka lopettavat lukion ilman jatkosuunnitelmia. Lukiossa ilmoitukset tekee kuraattori. Etsivälle nuorisotyölle ilmoitetaan opiskelijan yhteystiedot. Etsivän nuorisotyön työntekijät ottavat yhteyttä nuoreen ja tarjoavat palvelua. Etsivä nuorisotyö on ammatillista ohjaustyötä ja nuori saa apua muun muassa arjen asioihin esimerkiksi viranomaisasiointiin, työ- ja opiskelupaikan etsimiseen ja elämänhallintaan.

2.1.2 Sosiaalitoimi

Lukion ja sosiaalitoimen hyvä yhteistyö edesauttaa osaltaan nuorten selviytymistä opiskelun ja elämän erilaisissa pulmatilanteissa. Lastensuojelulain mukaan opetuksen tai koulutuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia tekemään lastensuojeluilmoituksen, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää nuoresta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelutarpeen selvittämistä. Ilmoituksen voi tehdä kirjallisesti tai soittamalla.

18 vuotta täyttänyt opiskelija voidaan ohjata oppilaitoksesta sosiaalityön palveluiden piiriin esimerkiksi varaamalla aika aikuissosiaalityöntekijältä. Jos viranomainen on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on sosiaalihuoltolain ohjaamis- ja yhteydenottovelvollisuuden mukaan ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin. Yhteydenotolla sosiaalihuoltoon tuetaan henkilöä vaikeassa elämäntilanteessa silloin, kun ohjaus hakemaan palveluja ei ole riittävä keino. Yhteydenotto pyritään tekemään yhteistyössä henkilön kanssa ja hänen suostumuksellaan. Sosiaalipalveluja on järjestettävä, jos opiskelija tarvitsee esimerkiksi tukea taloudellisissa, asumiseen tai päihteisiin liittyvissä asioissa tai on kokenut äkillisen kriisitilanteen.

3 TIEDONSIIRTO VIRANOMAISYHTEISTYÖSSÄ

3.1 LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN LÄHTÖKOHTA

Julkisuuslain mukaisesti viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos:

- tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti (salassapidon tai vaitiolovelvollisuuden estämättä) säädetty
- se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa.

Sosiaalihuollon viranomaisilla on tiedonsaantioikeus, mutta he eivät ole velvollisia luovuttamaan salassa pidettäviä tietoja oppilaitokselle. Huoltajan suostumus voidaan pyytää kirjallisena, mutta suullinenkin ilmoitus riittää.

Nivelvaiheessa koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada opiskeluun liittyvät välttämättömät tiedot. Tiedot voivat koskea oppivelvollisen koulutukseen hakeutumista, opiskelupaikan saamista ja vastaanottamista sekä opintojen aloittamista ja keskeyttämistä.

3.2 NIVELVAIHEEN TIEDONSIIRTO

Lukio-opiskelijaan kohdistuva ohjaus- ja valvontavastuu alkaa, kun oppivelvollinen on aloittanut opintonsa lukiossa ja päättyy, kun oppivelvollisen opiskeluoikeus tai oppivelvollisuus päättyy. Hakeutumisvaiheessa koulutuksen järjestäjä selvittää oppivelvollisen hakeutumista ja opintojen aloittamista koskevat tiedot valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (opiskelijavalintarekisteri, KOSKI, VALPAS-palvelu). Lukion on ilmoitettava oppivelvollisen asuinkunnalle, jos oppivelvollisen ohjaus- ja valvontavastuun päättyessä opiskelija on ilman opiskelupaikkaa (ei ole aloittanut lukio-opintoja).

Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen ja opiskeluhuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Jos opiskelija siirtyy toisen

koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta.

Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän perusopetuslain, lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta tai aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen tai toimintaan, aikaisemman koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimittaa opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Lukiolain mukaan koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, oppilaitoksen henkilöstö ja opetusharjoittelijat eivät saa luvattomasti sivulliselle ilmaista asioita, joita ovat koulutukseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää opiskelijoiden ja laissa tarkoitetun henkilöstön sekä heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta. Edellä todetut henkilöt sekä kouluterveydenhuollosta ja muusta opiskeluhuollosta vastaavat henkilöt saavat sen estämättä, mitä salassapitovelvollisuudesta edellä lukiolaissa tai erikseen säädetään, antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviään hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Vaasassa peruskoulusta toiselle asteelle siirryttäessä opiskeluhuollossa toimivat siirtävät opiskelua koskevat tiedot asianosaisten luvalla viranomaiselta viranomaiselle. Opiskeluterveydenhuolto ja kuraattorit pitävät omat tiedonsiirtoneuvottelut. Kuraattoreilla on myös käytössä tiedonsiirtolomake, jonka lähettävä kuraattori täyttää yhdessä opiskelijan ja tämän huoltajan kanssa. Tarvittavat tiedot siirtyvät uuteen oppilaitokseen. Erityisopettajalle siirtyy edellisen koulun erityistä tukea koskevat asiakirjat asianosaisten luvalla.

Lukion on seurattava oppivelvollisen opintojen edistymistä ja taattava riittävät tukitoimet opintojen sujumiseksi. Jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan opiskelusuunnitelman mukaisesti, tästä on ilmoitettava huoltajalle. Mikäli ei viimeisen kuukauden aikana ole osallistunut opetukseen, oppivelvollisen katsotaan menettäneen opiskelupaikkansa. Ennen eronneeksi katsomista lukion tulee ilmoittaa oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei osallistu opetukseen. Tässä yhteydessä tulee myös selvittää (rekisteritiedot tai pyydetään tieto opiskelijalta itseltään), onko opiskelijalla jo uusi opiskelupaikka. Koulutuksen järjestäjän on ilmoitettava asuinkunnalle, mikäli oppivelvollinen ei ole aloittanut uusia opintoja. Oppivelvollisen oma eroilmoitus voidaan hyväksyä vain, mikäli hän on vastaanottanut uuden opiskelupaikan ja aloittanut uudet opinnot.

Jos oppivelvollinen on aikeissa keskeyttää opintonsa tai hänen opintonsa ovat vaarassa keskeytyä, on selvitettävä yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa mahdollisuudet suorittaa opintoja muussa oppimisympäristössä tai hakeutua muuhun koulutukseen (esimerkiksi työpajatoiminta) tai tarvittaessa ohjata oppivelvollinen hakeutumaan muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin (sosiaali- ja terveyspalvelut, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut).

4 ESTEETÖN OPISKELU

4.1 YHDENVERTAISUUDEN TAVOITE

Esteettömän opiskelun tavoitteena on yhdenvertaisuuden toteutuminen opiskelijan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta näkökulmasta siten, että hänellä on mahdollisesta esteellisyydestään huolimatta tasavertaiset edellytykset suorittaa lukio-opintonsa. Lähtökohtana on, että jokaista opiskelijaa tuetaan. Lukiolain mukaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, mikäli se on perusteltua muun muassa opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä. Asiassa tulee kuulla opiskelijaa.

4.2 PEDAGOGISEN TUEN SUUNNITELMA / PEDAGOGISEN TUEN SUUNNITELMA S2-OPISKELIJALLE

Vaasan lyseon lukiossa sekä erityisopettaja että kuraattori voivat laatia tukea tarvitsevalle hänen pyynnöstään kirjallisen suunnitelman, jossa todetaan, miten tukitoimet koulussa järjestetään. Suunnitelma kirjataan Wilma-pohjalle ja Primukseen.

Suunnitelmaa toteuttavat kaikki opettajat sen mukaan, miten kunkin opiskelijan tarpeiden perusteella sovitaan. Primuksen yo-välilehdelle merkitään lukitodistuksen päiväys ja erityisjärjestelyt ylioppilaskokeessa YTL:n päätöksen mukaisesti.

Pedagogisen tuen suunnitelma etenee seuraavasti:

A) huoli tai aloite

B) opiskelija tulee itse tai hänet ohjataan erityisopettajalle tai kuraattorille

C) erityisopettaja tai kuraattori kartoittaa pedagogisen tuen tarpeen ja tekee yhdessä opiskelijan kanssa pedagogisen tuen suunnitelman, tarvittaessa yhteistyössä aineenopettajan ja / tai huoltajien kanssa

D) opiskelijan pyynnöstä suunnitelma kirjataan HOPS:iin. Käytännössä pedagogisen tuen suunnitelma tulee nähtäville Wilmaan. Opettaja tarkistaa kurssin alussa opiskelijoiden mahdolliset pedagogisen tuen suunnitelmat. Tiedotusvastuu suunnitelmasta on opiskelijalla. Opiskelija ja opettaja sopivat kurssin alussa yhdessä pedagogisen suunnitelman käytännön toteutuksen.

E) opettaja huomioi suunnitelman opetuksessaan, kokeissa ja arvioinnissa. Suunnitelmaan voidaan merkitä sovitut tukitoimet ja niiden tarpeellisuutta ja tehoa seurataan vuosittain.

F) seuranta on ensisijaisesti ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan vastuulla, suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan

Kaikki S2-kieltä opiskelevat ohjataan S2 aineen 1 opintojaksolle, jonka aikana S2- opettaja arvioi opiskelijan kielitaidon. Mikäli on tarve pedagogisen tuen suunnitelmalle, suunnitelman laativat S2- opettaja ja ryhmänohjaaja yhdessä opiskelijan kanssa. Tarvittaessa opiskelijan huoltaja ja oppilaitoksen erityisopettaja osallistuvat suunnitelman laatimiseen. Aineopettaja toteuttaa pedagogisen tuen suunnitelmia oppitunneilla mahdollisuuksien mukaan. S2-opiskelijan pedagogisen tuen suunnitelman seuranta on ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan ja S”-opettajan vastuulla. Tarvittaessa pedagogisen tuen suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.

4.3 ERITYISET OPETUSJÄRJESTELYT

Erityiset järjestelyt lukion aikana sekä oppimistilanteissa että kokeissa ovat erityistä tukea. Ne suunnitellaan yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa hänen huoltajiensa kanssa. Tarvittaessa konsultoidaan muita opettajia tai asiantuntijoita. Ylioppilaskoetta varten opiskelija anoo erikseen erityisjärjestelyitä ylioppilastutkintolautakunnalta.

Erityisiä opetusjärjestelyjä toteutetaan seuraavasti:

A) aiempien suoritusten hyväksilukeminen, lisätehtävät

B) tukiopetus, moniammatillinen yhteistyö ja opiskeluhuollon palvelut

C) erityisjärjestelyjä opetuksessa, kokeissa ja ylioppilaskirjoituksissa, opiskelijoiden pedagogisen tuen suunnitelmat, lukiseulat ja lukitestaukset, muut mahdolliset testit sekä erityisopettajan antama opetus.

Opiskelijoiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opinnoissa huomioon. Opiskelijoita informoidaan heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilaskirjoituksissa.

Opiskeluhuollon tapaamisissa on tarpeen käyttää tulkkia silloin, kun huoltajan suomen kielen osaamisen puutteet vaikeutettavat viestintää. Nuorta ei saa käyttää tulkkina opiskeluhuollon kokouksissa. Tulkkausapu pyritään tilaamaan tulkkikeskuksesta.

5 SUUNNITELMA OPISKELIJOIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

5.1 ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Vaasan lyseon lukiossa opiskelijoiden yhteisöllisyyteen, osallisuuteen, hyvinvointiin ja opiskeluviihtyvyyteen panostetaan. Oppilaitoksen toiminnassa pyritään toisia kunnioittavaan yhteisöön, mikä tukee opiskelijoiden itsetuntoa ja edistää kaikkien hyvinvointia. Opiskelijoita ohjataan hyvään käytökseen, erilaisuuden hyväksymiseen ja vastuuntuntoon arkipäivän tilanteissa. Vastuuntuntoon kuuluvat muun muassa muiden huomioon ottaminen, ympäristöstä huolehtiminen sekä toisten auttaminen. Koulun kaikessa toiminnassa painotetaan suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden hyväksymistä.

Ryhmänohjaukseen panostetaan ja ryhmänohjaajan tärkeä tehtävä on huolehtia oman ryhmänsä opiskelijoiden kouluun liittyvistä asioista. Ryhmänohjaaja tutustuu oman ryhmänsä opiskelijoihin vuosittaisten kahdenkeskisten keskustelujen, vanhempien varttien ja ryhmänohjaustuokioiden avulla.

Opiskelijoiden kokemaa turvallisuutta luovat myös vahva ohjaus- ja opiskeluhuolto. Jokaisella opiskelijalla on oma opintojenohjaaja ja vuosittaiset ohjausajat sekä ohjausta opintojen suunnitteluun on saatavilla aina tarvittaessa. Opiskeluhuollon palvelut on mitoitettu siten, että lakisääteiset ajat palveluiden saataviksi toteutuvat. Kuraattori ja terveydenhoitaja ovat paikalla joka päivä.

Tutortoiminnalla tuetaan opiskelijoiden ryhmäytymistä ja oppilaitokseen sopeutumista, joten uusilla opiskelijoilla on myös vertaistukea tarjolla opintojen aluksi. Opiskelijavetoinen kiltatoiminta, yhteisölliset leirikoulut, yhteiset teemapäivät ja opiskelijakunnan yhteisöllisyyteen pyrkivä toiminta lisäävät edellä mainittuja asioita.

Opiskelijoille korostetaan toisen erilaisuuden hyväksymisen, tasa-arvon, hyvien tapojen, hyvän käytöksen ja sääntöjen noudattamisen merkitystä koko yhteisön kannalta hyvän opiskeluilmapiirin, viihtyisyyden ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Kaikille tehdään selväksi, että kiusaamista ja häirintää ei koulussa hyväksytä. Tavoitteena on, että myönteinen ja avoin ilmapiiri oppilaitoksessa myös kannustavat kiusaamisesta kertomiseen.

5.2 MÄÄRITELMÄT

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa eri muodoissa esiintyvää negatiivista toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä. Kiusaaminen voi olla fyysistä, psyykkistä ja sanallista, ja sitä voi tapahtua suoraan tai epäsuoraan.

Häirintää on epäasiallinen kohtelu ja puhe, joka voi sisältää seksistisiä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottua koskettelua. Sitä voi olla myös ei-toivottu sukupuolinen huomio. Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Yhdenvertaisuuslaki määrittelee häirinnän yhdeksi syrjinnän muodoksi. Lain mukaan häirintä on henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri. Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, esimerkiksi halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen, teot, jotka saavat tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi. Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värittyneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Häirintä voi tapahtua myös puhelimen ja internetin välityksellä. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää.

Väkivalta on fyysisen voiman tai vallan väärin käyttöä tai sillä uhkaamista. Väkivalta kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen, ihmisryhmään tai yhteisöön. Henkinen väkivalta on yhteisön jäseneen kohdistettua solvaamista, halventamista, eristämistä, työn tai toiminnan mitätöintiä,

uhkaamista, selän takana puhumista tai muuta painostusta. Aggressiivinen käytös on ruumiillisesti tai sanallisesti vahingoittavaa tai häiritsevää käyttäytymistä.

5.3 MENETTELYTAVAT

5.3.1. Kiusaaminen

Jokaisen opettajan ja ryhmänohjaajan velvollisuus on huolehtia työrauhasta ja aktiivisesti havainnoida mahdollisia kiusaamistapauksia. Selkeät oppimistavoitteet, opiskelijoiden motivoituneisuus ja hyvä työrauha vähentävät kiusaamista ja sen mahdollisuutta oppituntien aikana. Opettajan kannustava asenne ja tuki ovat tärkeitä yksittäiselle opiskelijalle, mutta myös käyttäytymismalli opiskelijoille. Jos opettaja huomaa, että joku opiskelija jää ryhmässä toistuvasti yksin, hän voi esimerkiksi pari- tai ryhmätöitä teettäessään muodostaa ryhmät valmiiksi. Opiskelijoita kannustetaan pyytämään yksin istuvia mukaan pari- ja ryhmätöihin, sekä muutenkin huomioimaan toisiaan ystävällisesti.

Jokainen kouluyhteisön jäsen on velvollinen puuttumaan näkemäänsä kiusaamiseen koulussa välittömästi ja ilmoittamaan asiasta eteenpäin opettajille tai opiskelijahuollolle. Jos opiskelija itse kokee tulleensa kiusatuksi koulussa, on tärkeää, että asia tuodaan koulun aikuisen tietoon välittömästi. Tämän jälkeen asiaa lähdetään selvittämään asianosaisia kuulemalla ja tapahtumaa selvittämällä. Tietoon tulleeseen kiusaamiseen puututaan aina ja kiusaamistapaukset kirjataan. Kiusaamiseen puuttumisen ensisijaisena vastuuhenkilönä koulussa on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana tai jonka tietoon kiusaaminen ensimmäiseksi tulee. Henkilö kirjaa havaintonsa kiusaamisesta Kiusaamisepäily-lomakkeeseen (wilma, lomakkeet, tulostettava) ja välittää tiedon asianosaisille. Jos kyseessä on toistuva kiusaaminen, ohjataan tapaus kuraattorille jatkoselvittelyä.

Asiaa selvittelevä koulun aikuinen keskustelee asianosaisten kanssa ja tilanteen kulku selvitetään. Tapahtuma kirjataan ylös. Asianosaisia kuullaan yksitellen sekä tilanteen mukaan myös yhdessä ja sovitaan kiusaamisen välittömästä loppumisesta. Seurannasta sovitaan. Asianosaisten huoltajille ja tapauksesta riippuen muille tarvittaville tahoille ilmoitetaan tilanteesta seurannan vuoksi. Vakavissa tapauksissa voi olla tarpeen tehdä lastensuojelulain mukaiset ilmoitukset. Asia annetaan tiedoksi koulun rehtorille mahdollisia rangaistustoimenpiteitä varten. Opiskeluhuolto huolehtii, että asianosaiset saavat tilanteeseen tarvittavan tuen. Jos tilanne toistuu (ja tästä on ilmoitettu koulun aikuiselle ja asia on määritelty kiusaamiseksi), kutsutaan koolle tarpeen mukaan yhteinen keskustelu ja tarvittavat henkilöt mukaan. Jos kiusaaminen edelleen jatkuu, kutsutaan asianosaiset huoltajineen (jos kiusattu tai kiusaaja on alaikäinen) palaveriin selvittämään tilannetta ja sopimaan, miten menetellään kiusaamisen lopettamiseksi

5.3.2. Häirintä

Opiskelijoiden häirinnän vastaisia asenteita vahvistetaan. Häirintään liittyvistä käytänteistä tiedotetaan opiskelijoille ja huoltajille lukuvuoden alussa. Säännöt saatetaan selvästi tiedoksi opiskelijoille ja huoltajille. Ohjaus- ja opetusryhmissä ryhmänohjaaja, opettajat ja opiskeluhuoltoryhmän jäsenet käsittelevät häirintään liittyviä asioita. Opiskelijoita ja huoltajia kannustetaan ottamaan yhteyttä lukion henkilökuntaan välittömästi, jos ei-toivottua käytöstä ilmenee oppilaitoksessa. Häirintään puututaan aina välittömästi ja tietoon tulleet tapaukset kirjataan.

Ensisijaisena vastuuhenkilönä koulussa on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana tai jonka tietoon häirintä ensimmäiseksi tulee. Tarvittaessa, jos tilanne vaatii tarkempaa selvittelyä, asia siirretään kuraattorin hoidettavaksi. Asianosaisten kanssa keskustellaan ja selvitetään tilanteen kulku. Koulun henkilökunnasta on aina läsnä kaksi edustajaa. Tapahtumat kirjataan. Järjestetään asianosaisten kuuleminen ja sovitaan häirinnän loppumisesta. Sovitaan seurannasta, yhteydenottotavoista huoltajiin ja yhteistyöstä heidän kanssaan. Jos häirintä jatkuu, asia siirtyy koulun kurinpidollisiin menettelyihin rehtorille.

5.3.3 Toimenpiteet väkivaltaisen tai aggressiivisen opiskelijan kanssa

Jokaisella ihmisellä on oikeus fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteen. Väkivaltainen ja aggressiivinen käyttäytyminen oppilaitoksessa on ehdottomasti kiellettyä ja siihen on henkilökunnalla velvollisuus puuttua. Mikäli tilannetta ei saada rauhoittumaan, hankitaan paikalle apua (koulun muut aikuiset, poliisi).Jokainen fyysinen väkivaltatapaus käsitellään koulussa ja huoltajaa kehotetaan tarpeen vaatiessa tekemään ilmoitus poliisille. Väkivaltaisen tai aggressiivisen käytöksen uhri ohjataan saamaan tarvitsemaansa apua.

Aggressiotilanteessa opettajan tai kouluyhteisön jäsenen tulee yrittää pysyä rauhallisena ja rauhoitella aggressiivisesti käyttäytyvää henkilöä puheella. Tilanne ja sen vaatimat toimenpiteet yritetään arvioida nopeasti eikä aggressiiviseen käyttäytymiseen vastata aggressiolla. Provosoivaa käyttäytymistä tulee välttää.

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus määrätä opetusta häiritsevä opiskelija poistumaan jäljellä olevan oppitunnin tai oppilaitoksen järjestämän tilaisuuden ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta. Poistumismääräykset kirjataan. Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Opiskelijan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. Jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai muun kouluyhteisön jäsenen turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi tai opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi, voidaan opiskelijan osallistuminen opetukseen evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi. Epäämiset kirjataan. Tilanteen mukaan tapahtuneesta tehdään ilmoitus lastensuojeluun ja poliisille.

5.3.4 Vaaralliset esineet ja niiden haltuunotto

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus lukiolain perusteella tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa. Menettelytapa, perusteet haltuun ottamiselle ja tarkastamiselle sekä haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovittamiselle on määritelty lukiolaissa. Suositus on, että toimenpide tapahtuu mahdollisuuksien mukaan toisen aikuisen tai todistajan läsnä ollessa.

6 KURINPITO

6.1 KURINPITOKEINOT

Vilpillinen toiminta tai muu epäasiallinen käytös johtaa kurinpitokeinojen käyttöön. Vaasan lyseon lukion kurinpitokeinoja ovat rehtorin antama suullinen huomautus sekä lukiolain 41§:n mukaiset kirjallinen varoitus ja oppilaitoksesta erottaminen määräaikaisesti.

Epäiltyään vilppiä aineenopettaja kuulee opiskelijaa asian selvittämiseksi. Vilpillisen toiminnan ollessa ilmeistä aineenopettaja ilmoittaa rehtorille asiasta kurinpitotoimien käyttämiseksi.

Epäasiallisen käytöksen kuten kiusaamisen tullessa ilmi asia viedään hyvinvointisuunnitelman mukaisesti selvitettäväksi. Epäasiallisen käytöksen tultua todetuksi asian selvittänyt toimija tuo asian tiedoksi rehtorille ”ilmoitus tapahtuneesta” –lomakkeella kurinpitotoimia varten.

Ennen kurinpitokeinojen käyttöä opiskelijalle järjestetään kuulemistilaisuus. Alaikäisen opiskelijan huoltajalle varataan mahdollisuus tulla kuulluksi. Rehtorin antamasta suullisesta huomautuksesta laaditaan muistio. Kurinpitotoimien käyttämisestä tiedotetaan asianosaisen ryhmänohjaajaa, opinto-ohjaajaa ja vastaavaa kuraattoria.

7 VAASAN LYSEON LUKION PÄIHDESUUNNITELMA

7.1 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

Ehkäisevä päihdetyö on toimintaa, jonka tavoitteena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia edistämällä päihteettömiä elämäntapoja, ehkäistä ja vähentää päihdehaittoja sekä lisäämällä päihdeilmiön ymmärrystä ja hallintaa.

Yleisesti termiä päihde voidaan käyttää kuvaamaan alkoholia ja huumeita. Päihde on yleisnimike kemiallisille aineille, kuten alkoholi, joka elimistöön joutuessaan aiheuttavat päihtymyksen tunteen ja/tai humalatilan. Huume käsitteenä tarkoittaa muita päihteitä kuin alkoholi.

7.2 LYSEOSSA TOTEUTETTAVA ENNALTAEHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

Lukiossa ennaltaehkäisevä päihdetyö näkyy niin, että päihdeasioita käsitellään niin opiskelijaryhmien kuin yksilökeskustelujen muodossa. Lisäksi koulun hyvinvointiryhmä suunnittelee lukuvuoden aikana toteutettavaa ehkäisevää päihdetyötä: järjestöjen tarjonnan hyödyntäminen, ulkopuoliset vierailijat, teemapäivät, opetusmateriaalin hyödyntäminen, erilaiset kyselyt ja kartoitukset.

Lyseossa toteutetaan varhaisen puuttumisen toimintamallia ja se on olennainen osa ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Siinä ydinpiirteinä ovat muun muassa seuraavat asiat ja jotka koskevat koko koulun henkilökuntaa:

- Reagoi opiskelijan poikkeavaan käytökseen.
- Ota puheeksi opiskelijan kanssa, kun epäilet opiskelijan käyttävän päihteitä.
- Ota yhteyttä opiskeluhuoltoon (koulukuraattori tai kouluterveydenhoitaja) tai vie opiskelija vastaanotolle, jonka jälkeen opiskeluhuolto selvittää yhdessä tilannetta. Tarvittaessa alaikäisen kohdalla otetaan yhteyttä hänen vanhempiinsa tai tilanteen huomioiden tehdään lastensuojeluilmoitus. Jatkoa ajatellen mietitään jatkoseurantaa.

7.3 PÄIHTEIDEN KÄYTÖN TUNNISTAMINEN

Aina päihteiden käyttöä ei havaita koulussa. Sen sijaan nuoren käyttäytymisessä saatetaan nähdä monia muutoksia, kuten poissaolojen lisääntymistä, koulusuoritusten huonontumista tai opiskelijan väsymystä, keskittymisvaikeuksia ja kiinnostuksen puutetta. Koulumaailmassa päihteiden väärinkäyttö voi lisäksi näkyä esimerkiksi opettajien tai henkilökunnan välttelynä, koulussa krapulassa olemisena, työtehon selvänä heikentymisenä, jatkuvina virhesuorituksina opituissa toiminnoissa, tehtävien laiminlyömisenä tai toistuvina tapaturmina. Päihteiden ongelmakäytön huomaaminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa on erittäin tärkeää. Varhaisvaiheen huumeiden käyttö tai runsas alkoholin käyttö on ehkä selkeimmin havaittavissa nuoren elämäntavoissa, olemuksessa ja kaveripiirissä tapahtuvien muutosten perusteella.

7.4 PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN PUUTTUMINEN

Oppilaitoksen järjestyssääntöjen mukaan päihteiden vaikutuksen alaisena esiintyminen on kielletty. Jos oppilaitoksessa havaitaan päihtynyt opiskelija, tilanteeseen on puututtava välittömästi. Opiskelijaa pyydetään poistumaan opetustilanteesta, ja havaitsija saattaa päihtyneen opiskelijan tilannearviota varten terveydenhoitajalle ja/tai kuraattorille. Varmistetaan ettei päihtynyt henkilö ole vaaraksi itselleen tai muille. Tilanteessa on hyvä olla kaksi oppilaitoksen edustajaa.

Mikäli opiskelija ei noudata kehotusta poistua opetustilanteesta tai tilanne muutoin on uhkaava, voidaan soittaa poliisi paikalle. Päihtynyt opiskelija ohjataan aina pois oppilaitoksesta. Alaikäisen kohdalla ollaan yhteydessä huoltajaan ja tehdään lastensuojeluilmoitus.

Jos oppilaitoksen alueella havaitaan oppilaitoksen ulkopuolinen henkilö päihtyneenä, hänet poistetaan oppilaitoksen alueelta. Poistamisessa on mukana tarpeellinen määrä henkilökuntaa. Jokainen on velvollinen toimimaan ja auttamaan kyseessä olevassa tilanteessa. Tarvittaessa tilanteeseen pyydetään poliisi. Tavoitteena on opiskelijan hoitoon ohjaaminen, päihteettömyyden tukeminen ja opiskeluympäristön turvallisuudesta huolehtiminen.

7.5 VARHAISEN PUUTTUMISEN TOIMINTAMALLI ALLE 18-VUOTIAILLE

Kun koulussa epäillään tai tiedetään jonkun opiskelijan alkaneen käyttää päihteitä, reagoiminen on tärkeää. Päihteiden käytön havainnut henkilö puhuu opiskelijan kanssa ja selvittää hänen kokonaistilannettaan. Jos epäily vahvistuu, henkilö ottaa yhteyttä opiskelijan luvalla koulun

opiskeluhuoltoon ja tiedottaa asiasta myös huoltajia opiskelijan luvalla ja opiskelijan kanssa sovitulla tavalla.

Asiaa hoitava taho keskustelee opiskelijan kanssa ja kartoittaa opiskelijan kokonaistilanteen. Opiskelijaa pyydetään kertomaan asiasta itse kotona vanhemmille, että koulussa epäillään tai tiedetään hänen käyttäneen päihteitä. Kerrotaan, että koulu on velvollinen ottamaan yhteyttä huoltajiin ja puuttumaan opiskelijan päihteidenkäyttöön.

Koulusta otetaan yhteyttä huoltajiin ja sovitaan menettelytavat ja tilanteen vaativat toimenpiteet. On tärkeää, että epäilykset ovat perusteltuja. Korostetaan varhaisen puuttumisen tärkeyttä, jotta vältetään ongelmien paheneminen. Kun puuttuminen tapahtuu käytön alkuvaiheessa, saattaa usein riittää säännölliset keskustelut opiskelijan kanssa ja tarvittaessa huumetestit, joihin on saatu opiskelijan ja huoltajan lupa (kirjallinen lomake). Yhteyshenkilö antaa tilanteesta ja asian vakavuudesta riippuen asian sosiaalitoimelle tiedoksi.

Tarpeen mukaan järjestetään monialainen asiantuntijaryhmä, johon kutsutaan mukaan tarvittavat tahot opiskelijan ja huoltajien lisäksi: sosiaalitoimi, terveydenhuolto, Nuorisoasema Klaara. Lisäksi sovitaan jatkoseurannasta.

Jos päihteiden käyttö on edennyt pidemmälle tai sen lopettaminen ei onnistu oppilaitoksen resurssein, asia siirtyy lastensuojelun hoidettavaksi ja nuori ohjataan päihdehuollon palvelujen piiriin. Opiskelujen jatkuminen hoidon aikana ja/tai sen jälkeen sovitaan nuoren, hoitavan tahon ja lastensuojelun tai huoltajien kanssa.

7.6 VARHAISEN PUUTTUMISEN TOIMINTAMALLI YLI 18-VUOTIAILLE

Kun on tullut tietoon, että opiskelijalla mahdollisesti on päihdeongelma, on tärkeää, että hänen kanssaan keskustellaan heti. Tämän keskustelun voi käydä henkilö, joka asian on havainnut.

Opiskelijalle on hyvä heti aluksi perustella, miksi keskustelu käydään. Aivan alussa voi tuoda esille, että lukiossa on määrätty toimintatapa havaittaessa päihteidenkäyttöä ja että henkilökunnalla on velvollisuus puuttua tilanteeseen. Tässä vaiheessa on syytä kerrata koulun säännöt, ohjeet ja toimintatavat. On hyvä heti alussa pyrkiä selvittämään, onko käyttö jatkunut jo pidempään. Jos ei ole kysymys päättyneestä kokeilusta, tulisi sopia toimintatavoista ja selittää opiskelijalle, kuinka asiassa lukion päihdestrategian mukaisesti edetään.

Käytön jatkuessa on opiskeluhuolto kytkettävä mukaan. Yli 18-vuotiaan opiskelijan oma lupa tarvitaan. Jos lupaa ei saada, on asiaa perusteltava oppilaitoksen säännöillä ja niillä tosiasioilla, joihin opinnoissa edistyminen ja poissaolot antavat aihetta.

Tässä vaiheessa sovitaan opiskeluhuollon toimintatavoista, vastuuhenkilöstä ja seurannasta, joka pitää sisällään säännölliset keskustelut, mahdolliset huumetestit, läsnäoloseurannan, opintojen edistymisen seurannan sekä mahdollisen verkostokokouksen, jossa lukion ulkopuoliset osallistujat ovat mukana opiskelijan luvalla. Tässä vaiheessa sovitaan myös seuraamukset jatkotoimenpiteiden noudattamatta jättämisestä.

7.7 AKUUTIN PÄIHDETILANTEEN VAATIMAT VÄLITTÖMÄT TOIMET KOULUSSA

Koulun järjestyssääntöjen mukaan päihteiden vaikutuksen alaisena esiintyminen on kielletty. Mikäli koulun alueella havaitaan opiskelija päihteiden vaikutuksen alaisena:

- Varmistetaan, ettei opiskelija ole vaaraksi itselleen eikä muille. Päihtyneelle annetaan tarvittaessa ensiapua. Opiskelijaa pyydetään poistumaan opetustilanteesta, minkä jälkeen hänet haastatellaan mahdollisuuksien mukaan kahden aikuisen läsnä ollessa. Opiskelijaa ei jätetä tässä vaiheessa yksin.
- Päihteet takavarikoidaan pyytämällä opiskelijaa tyhjentämään taskunsa ja kassinsa. Tämä tapahtuu kahden henkilökuntaan kuuluvan läsnäollessa. Opiskelijalle luovutetut säilytystilat on mahdollista tarkistaa opiskelijan läsnä ollessa hänen suostumuksellaan.
- Hätävarjeluna opiskelijalta otetaan päihteet pois.
- Alaikäisen opiskelijan ollessa kyseessä otetaan välittömästi yhteyttä huoltajaan, jota pyydetään noutamaan opiskelija kotiin. Jos huoltajaan ei saada yhteyttä, hänet toimitetaan

ajankohdan ja terveydentilan mukaan joko terveyskeskukseen tai nuorten päihdepysäkki Haaviin. Koulun työntekijä ilmoittaa asiasta lastensuojeluviranomaisille soittamalla arkisin virka-aikana numeroon 06-325 2320 ja virka-ajan ulkopuolella Pohjanmaan sosiaalityön päivystysnumeroon puh 06-325 23 47.

- Akuutin tilanteen ratkeamisen jälkeen asiaa käsitellään opiskelijan, alaikäisen opiskelijan huoltajien, ryhmänohjaajan, opiskeluhuollon ja mahdollisten muiden toimijatahojen kesken. Jatkotoimenpiteistä tehdään selkeä suunnitelma, jonka toteuttamiseen asianomaiset sitoutuvat. Tilanteen mukaan rehtori päättää kurinpitotoimista kuultuaan ensin opiskelijaa.
- Mikäli oppilaitoksen alueella havaitaan oppilaitoksen ulkopuolinen henkilö päihtyneenä, poistetaan hänet rauhallisesti, mutta määrätietoisesti pois oppilaitoksen alueelta. Poistamisessa ovat mukana tarpeellinen määrä henkilökuntaa. Jokainen on velvollinen toimimaan ja auttamaan kyseisesä tilanteessa. Tarvittaessa tilanteeseen pyydetään poliisi.
- Poliisille (puh. 112) tulee aina ilmoittaa, kun
    - päihtyneelle nuorelle tai ulkopuolisille on päihtymyksestä seurannut vaaratilanne
    - päällä on akuutti tilanne päihteiden välitys- tai myyntiepäilystä, esimerkiksi jos nuorella on mukanaan alkoholia tai huumetta koulussa
    - on tapahtunut muu rikos, esimerkiksi rattijuopumus tai pahoinpitely
- HUOM! Muunlaiset kiireettömämmät tiedot ja vihjeet koulu ilmoittaa poliisille. Poliisi tekee tarvittavat ratkaisut.

8 TOIMINTAMALLI KRIISITILANTEISSA

8.1 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Äkilliset kriisit voivat olla luonteeltaan hyvin erilaisia. Ne voivat koskettaa joko yhtä tai muutamaa henkilöä, luokkayhteisöä tai koko kouluyhteisöä. Ne voivat olla myös sellaisia muualla tapahtuvia, paikkakuntaa, koko yhteiskuntaa tai laajasti koko maailmaa koskevia kriisejä, jotka aiheuttavat ihmisissä pelkoa ja turvattomuuden tunnetta ja joita siksi on tärkeää käsitellä kouluissa ja oppilaitoksissa.

Kun kriisi koskettaa kouluyhteisöä, arjen huolenpidon lisäksi tarvitaan paljon muuta tukea. Tukitoimet edellyttävät moniammatillista osaamista, asioiden yhdessä pohtimista, toimintamallien yhteistä suunnittelua sekä työn- ja vastuunjaosta sopimista. Kriisitilanteissa tärkeitä auttajia ovat muun muassa poliisi, palo- ja pelastustoimi, terveyskeskus, sairaala, lastensuojelu, kunnan kriisiryhmä, kasvatus- ja perheneuvola, lastenpsykiatrian tai nuorisopsykiatrian klinikka, sosiaalitoimi ja seurakunta.

Koulun kriisiryhmä (rehtori, apulaisrehtorit, kuraattori, terveydenhoitaja, koulupsykologi, opinto-ohjaajat) organisoi paikallisten yhteistyötahojen kanssa riittävän tuen. Kriisitilanteissa on tärkeää muistaa myös opiskelijoiden huoltajat ja pitää heidät ajan tasalla kriisin tapahtumista, annetuista tukitoimista ja jatkoseurannasta.

Opiskelijoiden henkilökohtaisissa kriisitilanteissa apua antavat terveydenhoitaja, psykologi ja kuraattori. Psykologilla ja kuraattorilla on kriisityön koulutus, joten he pystyvät antamaan tarvittaessa myös kriisiapua. Tarpeen mukaan pyydetään ulkopuolista kriisiapua.

8.2 KRIISITIEDOTTAMINEN JA PERIAATTEITA

TAPAHTUNEESTA TIETO ENSIMMÄISEKSI --> REHTORI (apulaisrehtorit) --> KRIISIRYHMÄ (rehtori, apulaisrehtorit, kuraattori, terveydenhoitaja, koulupsykologi, opinto-ohjaajat) kokoontuu, tarkistaa tosiasiat, suunnittelee toimenpiteet --> YHTEYS KOTIIN kodin kanssa sovitaan menettelytavat ja mitä kerrotaan tiedon jakaminen YHTEYSHENKILÖ (yleensä rehtori) --> TILANTEESEEN SOPIVAN TOIMINTATAVAN VALINTA

PERIAATTEITA:

- **TIEDOTUKSESTA VASTAA REHTORI**
- Yhdenvertaisuus: tavoitteena on, että jokainen saa tarvitsemansa avun.

- Kaikki kriisitilanteet hoidetaan viivytyksettä, mutta ei hätäillen.
- Aina tarkistetaan tosiasiat ja huolehditaan siitä, että vain tosiasioita kerrotaan.
- Kriisitilanteiden hoitaminen suunnitellaan aina tapauskohtaisesti.
- Asianomaisten lupa ja toivomukset otetaan huomioon.
- Toimintasuunnitelma laaditaan kriisiryhmässä tai opiskeluhuoltoryhmässä.
- Kenenkään ei tarvitse hoitaa kriisitilannetta yksinään, mieluummin aina työpareina.

8.3 ESIMERKKEJÄ KRIISEISTÄ JA ERILAISISTA TOIMINTATAVOISTA

8.3.1 Vakava onnettomuus tai väkivaltatilanne koulussa

- Tarvittavat hälytykset.
- Kutsutaan koolle kriisiryhmä tai opiskeluhuoltoryhmä.
- Ilmoitetaan kotiin.
- Huolehditaan onnettomuuden silminnäkijöiden tuen tarpeesta.
- Huolehditaan mahdollisista luokkakeskusteluista sekä yksilöllisestä tuesta tarpeen mukaan.
- Sovitaan vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on saattaa tilanne loppuun.

8.3.2 Opiskelijan vakava sairaus

- Sovitaan huoltajan kanssa, mitä muille opiskelijoille kerrotaan, opiskelijan omaa mielipidettä kunnioittaen.
- Henkilökunnalle tarvittaessa ensiapuohjeet tai toimintaohjeet.
- Rohkaistaan kavereita pitämään yhteyttä sairaaseen.

8.3.3 Opiskelijan kuolema

- Opiskelijoille tiedottaminen: muistotilaisuus tilanteen mukaan (sali, keskusradio, kirkko), asian käsittely ryhmässä, tunnistetaan kavereiden tarve keskusteluun.
- Ulkoiset seikat: lipun nosto, valokuva, kynttilä, surulaatikko kansliassa.
- Mikäli tapahtuu loma-aikana, muistotilaisuus jälkeenpäin.
- Selvitetään kavereiden mahdollisuus osallistua hautajaisiin.
- Selvitetään yksilöllisen tuen tarve.

8.3.4 Opiskelijan lähiomaisen kuolema

- Sovitaan kodin kanssa, mitä asiasta saa kertoa koulussa.
- Opiskelija saattaa pystyä puhumaan asiasta vasta pitkän ajan jälkeen.
- Koulusuoriutuminen voi olla vaikeaa, joten on annettava aikaa ja hyväksyttävä normaali surureaktio.
- Tarkkaillaan tilannetta ja hankitaan tarvittaessa apua.
- Aina ei ole tietoa, miksi opiskelija oireilee è on syytä kysyä, onko perheessä tapahtunut jotakin erityistä.

8.3.5 Itsemurha tai sen uhka

- Samat toimenpiteet kuin kohdassa 8.3.2.
- Sovitaan kodin kanssa, miten asiaa käsitellään koulussa.
- Opiskelijoiden ja opettajien syyllisyydentunteet on käsiteltävä, yhteys ulkopuoliseen auttajaan.
- Tarkistetaan yhdessä asiantuntijoiden kanssa muiden mahdollisesti itsemurhavaarassa olevien opiskelijoiden tilanne ja yksilöllisen tuen tarve ja ehkäistään lumivyöryvaikutus. è Asiallinen informaatio ehkäisee parhaiten uusia tapauksia!

8.3.6 Opettajan tai muun henkilökunnan kuolema

- Tiedottaminen ja muut ulkoiset seikat kuten kohdassa 8.3.2.

- Opettajat voivat olla itsekin surun murtamia. Huomioidaan se, kun sovitaan, mitä itse kukin jaksaa tehdä tilanteessa.
- Tarvittaessa hankitaan ulkopuolista apua.
- Opiskelijoiden suru voi olla hyvinkin voimakasta, kun kyseessä oma opettaja.
- Muistotilaisuudet? Osallistuminen?

8.3.7 Vakava onnettomuus muualla kuin koulussa, ahdistavat uutiset

- Selvitetään, mitä on tapahtunut ja arvioidaan, kuinka paljon kriisi vaikuttaa koulun toimintaan.
- Järjestetään tarpeelliset jatkotoimet ja keskustellaan asiasta luokissa.
- Seurataan pedagogisen tuen tarvetta.

8.3.8. Toimenpiteet ensiavun antamisen jälkeen

- Lisätuen järjestäminen sitä tarvitseville, (katso 9 ” Mistä saa apua”).
- Arviointi è Kun akuutti tilanne ohi, kriisiryhmä kokoontuu arvioimaan sitä, miten tilanteesta selvittiin ja mitä pitäisi kehittää / mitkä ovat kehittämiskohteet.
- Tarvittaessa laaditaan pedagogisen tuen suunnitelma ja/tai puoltolausunto ylioppilastutkintolautakunnalle

9 MISTÄ SAA APUA ?

Yleinen hätänumero	112
Rehtori	040-51309517
Apulaisrehtorit	040-18378044
	040-840 6108
Terveydenhoitaja (ma-to 8-16/ pe 8-14)	040-1452734
Vaasan keskussairaalan yhteispäivystys	06-213 1001
Psykiatrian päivystävä sairaanhoitaja	06-213 2009
Työterveyskanslia	06-325 2000
Työterveyshoitaja (klo 11-11.30)	06-325 2010
VKS nuorisopsykiatrinen pkl	06-213 2289
VKS aikuispsykiatrinen pkl	06-213 2392
Nuorisoasema Klaara	06-325 2845
VAASAN KAUPUNGIN KRIISIRYHMÄ	040-550 1990
Pohjanmaan kriisikeskus Valo	044-9792439
Vaasan ensi- ja turvakoti	06-312 9666
Sosiaalityön päivystys	06-325 2347
Johtava sos.- ja terv.viraston psykologi	06-325 2657
Vaasan suomalainen seurakunta	06-326 12 09
Vaasan seurakunnan palveleva puhelin	10 072
Päivystävä pappi (ma-ke, pe 10-14 / to 12-14)	326 1220
Poliisi	112

Psykologien valmiusryhmä/Punainen risti (Suuronnettomuudet, erityistilanteet)

040-741 1030, 0400-702842, 020-7012000

Valtakunnallinen kriisipuhelinpäivystys/Mieli/ Suomen mielenterveys ry

09-25250111

LÄHDEMATERIAALIA

Hyvän mielen koulu. Mielenterveys lapsuuden ja nuoruuden voimaksi. Suomen Mielenterveysseura. 2008.

Kouluterveyskysely 2019.

Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmät opiskeluterveydenhuollossa. Opas arviointiin, hoitoon ja käytäntöihin. THL 20/2016.

Opiskelijoiden hyvinvointi, terveys sekä opiskelukyky. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisessa koulutuksessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Toisella asteella toimien- Opas oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmälle. THL 10/2019

Turun päivälukioiden opiskelijahuollon käsikirja 2012 (www.turku.fi /kasvatus - opetus/lukio-opetus/lukion lomakkeet).

Vaasan kaupungin nuorten päihteidenkäyttöä ehkäisevä työryhmä (NET 2011): Vaasan toimintamalli alle 18-vuotiaiden päihteettömyyden edistämiseksi. Mielenterveys- ja päihdeongelmien varhainen tunnistaminen. THL:n opas ennaltaehkäisevän työn ammattilaisille.

Vaasan kaupungin päihdetyön palveluopas 2006.

Vaasan lyseon lukion järjestyssäännöt 2021.

Vaasan yhteislukion päihdetoimintamalli 2003.

Ylioppilastutkintolautakunnan ohjeita ja määräyksiä. https://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/erityisjarjestelyt

LIITTEET:

NIVELVAIHEIDEN MUUTOKSET

Toimintamallit: uudet opiskelijat, opiskelijasiirrot, pedagogisen tuen suunnitelma – kirjaaminen, opiskelijan tasomuutokset (kielet, matematiikka, opintoajan pidentäminen)

9. -luokkalainen siirtyy lyseoon uutena opiskelijana:

- hakija tekee haun ja toimittaa valintakortin lukiolle hakuaikana
- kanslian henkilökunta tekee perustiedonsiirron Primuksessa keväällä
- erityisopettajat, opinto-ohjaajat ja kuraattorit pitävät omat tiedonsiirtopalaverit nivelvaiheessa yhdessä perusopetuksen kanssa
- erityisopettaja ja kuraattori vastaavat tarpeellisen tiedon siirrosta ryhmänohjaajalle ja muille asianosaisille
- kanslian henkilökunta tekee tiedonsiirrot Valpas-järjestelmään

Uusi opiskelija lyseoon kesken lukuvuoden:

- rehtori hyväksyy opiskelijaksi
- kanslia ottaa tiedot ja välittää tiedon ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajalle, kuraattorille ja terveydenhoitajalle
- kanslian henkilökunta tekee tiedonsiirrot Valpas-järjestelmään
- opinto-ohjaaja ja terveydenhoitaja ottavat tiedonsiirron merkeissä yhteyden lähettävään kouluun ja välittävät koulutyön kannalta merkittävät tiedot muille asianosaisille
- opinto-ohjaaja laatii yhdessä opiskelijan kanssa HOPS:n wilmassa

- tutorit ja ryhmänohjaaja huolehtivat kouluun perehdyttämisestä
- apulaisrehtori tekee mahdolliset hyväksiluvut edellisistä opinnoista

Nuoriso-asteen opiskelija siirtyy aikuislinjalle:

- opiskelija keskustelee opinto-ohjaajan kanssa
- opiskelija on yhteydessä aikuislinjan rehtoriin / opinto-ohjaajaan
- välittävät tiedon / konsultoivat tulevasta siirrosta opiskelijan omalle opinto-ohjaajalle ja kuraattorille. Tarvittaessa kuraattori ilmoittaa siirrosta etsivälle nuorisotyölle.
- opiskelija saa eropaperit lyseolta
- rehtorin /ap.rehtorin hyväksymispäätös
- kanslian henkilökunta tekee tiedonsiirrot Valpas-järjestelmään

Opiskelija vaihtaa perusryhmää:

- vain ääritapauksissa
- opiskelija on yhteydessä ryhmänohjaajaan / opinto-ohjaajaan
- rehtori tekee päätöksen kuultuaan ensin OHR-ryhmää

Opiskelija eroaa lukiosta:

- ohjauskeskustelu opiskelija + alaikäisen huoltaja ja opinto-ohjaaja
- opiskelija varmistaa uuden opiskelupaikan
- opiskelija tekee kirjallisen eroilmoituksen kansliaan, jossa kysytään myös lupa tiedonsiirtoon
- kanslia tiedottaa opettajakuntaa opiskelijan eroamisesta
- kanslian henkilökunta tekee tiedonsiirrot Valpas-järjestelmään
- kuraattori ilmoittaa tarvittaessa nuoren kotikunnan etsivälle nuorisotyölle nuoren tilanteesta

Pedagogisen tuen suunnitelma:

- erityisopettaja laatii yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan sekä aineenopettajan kanssa pedagogisen tuen asiakirjan wilmaan, kun kyseessä ovat kielelliset, hahmottamisen tai muut oppimisen vaikeudet
- kuraattori laatii yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan sekä aineenopettajan kanssa pedagogisen tuen asiakirjan wilmaan, kun kyseessä ovat psyykkiset tai vaikeasta elämäntilanteesta johtuvat vaikeudet
- S2-kielen opettaja ja ryhmänohjaaja laativat yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa pedagogisen tuen asiakirjan wilmaan, kun kyseessä ovat vieraskielisyydestä johtuvat selkeät vaikeudet
- aineenopettaja kirjaa antamansa /käytetyt tukitoimet opiskelijan pedagogisen tuen asiakirjaan
- tuen tarve, tukitoimet ja niiden riittävyys arvioidaan säännöllisesti lukioaikana ja seurannasta on vastuussa ensisijaisesti ryhmänohjaaja.
- pedagogisen tuen suunnitelmaa hyödynnetään haettaessa erityisjärjestelyjä ylioppilaskirjoituksiin YTL:lta

Opiskelijan kieli -ja matematiikkatasoihin muutos sekä opiskeluajan muuttaminen:

- opinto-ohjaaja kertoo muutoksen merkitykset opiskelijalle ja neuvoo prosessissa opiskelijaa. He täyttävät yhdessä lomakkeen, johon pyydetään huoltajan kuuleminen
- opinto-ohjaaja toimittaa täytetyn lomakkeen kansliaan säilytykseen ja ilmoittaa muuttuneesta tilanteesta opiskelijan ryhmänohjaajaa.
- opinto-ohjaaja tekee muutokset opiskelijan HOPS:aan ja kirjaa ne myös opiskelijan henkilötietoihin Primukseen.

PEDAGOGISEN TUEN SUUNNITELMA (lomakepohja)

YHTEISÖLLISEN OPISKELUHUOLLON VUOSISUUNNITELMA (lomakepohja)

YKSILÖKOHTAISEN OPISKELUHUOLTORYHMÄN MUISTIO (lomakepohja)

ILMOITUS TAPAHTUNEESTA (lomakepohja)

LASTENSUOJELUILMOITUS (lomakepohja)

HOITOONOHJAUSSOPIMUS (lomakepohja)

HUOLTAJAN SUOSTUMUS ALAIKÄISEN OPISKELIJAN HUUMETESTAUKSEEN (lomakepohja)

OPISKELIJAN SUOSTUMUS HUUMETESTAUKSEEN (lomakepohja)

KIUSAAMISEPÄILY (lomakepohja)

8.7. Vaasan lyseon lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2024-2026

VAASAN LYSEON LUKION TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUS SUUNNITELMA 2024-2026

1. Johdanto

2. Toimenpiteet ja päivitys ja seuranta

3. Lainsäädäntö

3.1. Tasa-arvolaki

3.2. Yhdenvertaisuuslaki

4.Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen

4.1. Opiskelijavalinnat

4.2. Opetusjärjestelyt

4.3. Opintosuoritusten arviointi

4.4. Syrjintä, seksuaalinen häirintä ja sukupuolen perusteella tapahtuva häirintä

4.5.Syrjinnänkielto

5. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

5.1. Syrjinnästä vapaa alue ja Uniworld Day

5.2. Vaasan lyseon lukio on Unesco-koulu

6. Toimenpiteet mahdollisissa tasa-arvorikkomustapauksissa tai syrjinnässä

7. Tasa-arvo-ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedottaminen

LÄHTEET

1. Johdanto

Tämä suunnitelma sisältää oppilaitoksen opiskelijoihin kohdentuvan osion. Henkilöstöön kohdistuvat osiot ovat Vaasan kaupungin tasa-arvosuunnitelmassa.

(https://kiva.vsa.vaasa.fi/tukipalvelut/turvallisuus-ja-tyohyvinvointi/tyohyvinvointi/CommonDocuments/Tasa-arvo-%20ja%20yhdenvertaisuussuunnitelma%202017-2018.pdf#search=tasaarvo%20ja%20yhdenvertaisuussuunnitelma)

Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on sitouttaa henkilöstö ja opiskelijat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden edistämiseen. Tasa-arvoisessa työ- ja opiskeluympäristössä on kaikilla mahdollisuus työskennellä ja opiskella ilman syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

2. Toimenpiteet ja päivitys ja seuranta

Lukuvuosittain tehdään opiskelijoille hyvinvointikysely, jossa selvitetään myös opiskelijoiden tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskokemukset. Tasa-arvon ja yhdenmukaisuuden edistämiseksi suunnattuja toimenpiteitä seurataan myös muiden kyselyiden kautta (mm. kouluterveyskysely, kouluviihtyvyyskysely,) sekä opiskelijoiden henkilökohtaisissa ohjaustilanteissa (ryhmänohjaajat, opinto-ohjaajat, kuraattori ja opiskeluterveydenhoitaja). Suunnitelma laaditaan kolmen vuoden välein, mutta tavoitteita ja toteutumista seurataan vuosittain. Suunnitelmien päivitys tehdään tarvittaessa tässä yhteydessä.

Kyselyistä mahdollisesti nousevat kehittämistarpeet toteutetaan lukuvuosittain. Kehittämiskohteita valittaessa hyödynnetään opiskelija- ja kouluterveyskyselyjä. Myös opettajilta, koulun muulta henkilökunnalta ja opiskelijoilta tulevat kehittämiskohteet otetaan huomioon (opiskelijakunta, opiskelijoiden neuvosto, laajennettu hyvinvointityöryhmä ja muut foorumit).

Kehittämiskohteet ja toimenpiteet tarkistellaan vuosittain lukuvuoden syyslukukaudella Vaasan lyseon lukion laajennetussa hyvinvointiryhmässä.

3. Lainsäädäntö

3.1. Tasa-arvolaki

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin (609/86, muutettu lailla 232/2005) lisättiin vuoden 2005 lain kokonaisuudistuksen yhteydessä säännös oppilaitosten tasa-arvosuunnittelusta. Lakia täydennettiin 2014 sekä 2023. Säännöksen mukaan oppilaitosten on laadittava vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma (tasa-arvolain 5 a§). Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvolaki edellyttää, että tasa-arvosuunnitelma sisältää kartoituksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta ja siihen liittyvistä mahdollisista ongelmista. Kartoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuorituksia arvioitaessa sekä toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.5§ (30.12.2014/1329). Häirinnän määrittely muuttuu siten, että häirintä voi kohdentua yksilön lisäksi myös ihmisryhmään. Jatkossa häirintää voidaan arvioida myös ilman yksittäistä henkilöä eli häirinnän uhria, johon häirintä olisi kohdentunut (yhdenvertaisuuslaki 1.6.2023).

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista.

Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Vaasan lyseon lukiossa laaditaan vähintään kerran kolmessa vuodessa tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhdessä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa.

3.2. Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.(http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325.)

Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjällä on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi arvioituaan yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan. Opiskelijoilla ja heidän edustajilleen on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteissä.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Vaasan lyseon lukiossa yhdenvertaisuuden edistämisen suunnitelma yhdistetään oppilaitoksen hyvinvointisuunnitelmaan. Suunnitelma laaditaan 2 vuoden välein ja sitä laadittaessa kuullaan opiskelijoita ja heidän edustajiaan.

4. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen

4.1. Opiskelijavalinnat

Opiskelijavalinnoissa noudatetaan voimassaolevia määräyksiä. Vaasan lyseon lukioon haetaan toisen asteen koulutuksen yhteishaussa. Opiskelijat valitaan peruskoulun päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvon perusteella. Koulu määrittelee keskiarvorajansa vuosittain (7.5-), ja se voi muuttua, mikäli hakijoita on enemmän kuin aloituspaikkoja.

4.2. Opetusjärjestelyt

Lukiossa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita. Varmistetaan koulukohtaisten opintojen tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus kaikille opiskelijoille.

Opetuksessa käytettävät menetelmät ja tilat ovat esteettömiä. Tilat, oppimateriaalit ja opetusmenetelmät ovat saavutettavia.

Opetuksessa hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä sekä etä- ja monimuoto-opetusta tarvittaessa opiskelun mahdollistamiseksi. Opiskelijoiden lukiongelmat ja muut oppimisvaikeudet otetaan huomioon opetuksessa ja koetilanteissa mahdollisuuksien mukaan. Erityisen tuen tarpeet on kirjattu erilliseen pedagogisen tuen suunnitelmaan, jonka laatii yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa erityisopettaja (oppimisvaikeudet) tai kuraattori (psyykkiset, sosiaaliset ja elämäntilanteesta johtuvat tekijät). Opinto-ohjauksessa varmistetaan kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoinen ohjaus ottaen huomioon erilaisten opiskelijoiden tarpeet. Jatko-opintomahdollisuudet tulevat ennakkoluulottomasti ja tasa-arvoisesti käsitellyiksi ja tarjotuiksi.

4.3. Opintosuoritusten arviointi

Opiskelijoiden arviointia lukiossa säätelevät lukiolaki ja -asetus sekä koulun opetussuunnitelma. Arvostelu perustuu opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin. Arvostelussa tulee pyrkiä mahdollisimman suureen luotettavuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Opiskelijalle selvitetään kurssin alussa arvostelun ja arvosanan muodostumisen perusteet. Opiskelijaa tulee ohjata myös itsearviointiin. Arvostelulla kannustetaan opiskelijaa myönteisellä tavalla omien tavoitteittensa asettamiseen ja työskentely-tapojensa tarkentamiseen. (Vaasan lyseon lukion opetussuunnitelma 2021)

4.4. Syrjintä, seksuaalinen häirintä ja sukupuolen perusteella tapahtuva häirintä

Tasa-arvolain 8 b§:n mukaan oppilaitoksen on pidettävä kiellettynä syrjintänä, jos henkilö asetetaan opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa tai

oppilaitoksen muussa toiminnassa sukupuolen perusteella muita epäedullisempaan asemaan, taikka muutoin kohdellaan lain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Seksuaalinen häirintä tarkoittaa sanallista sanatonta tai fyysistä luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Kaikki tällaiseen viittaava käyttäytyminen on lukiossamme kiellettyä.

4.5.Syrjinnän kielto

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä. Vaasan lyseon lukiossa kohdellaan kaikkia yhdenvertaisesti. Kaikkia lukiokoulutuksessa toimivia henkilöitä kohdellaan tasavertaisesti riippumatta henkilön etnisestä taustasta, kansallisuudesta ja kielestä. Näihin asioihin liittyvää syrjintää ei hyväksytä.

5. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Vaasan lyseon lukiossa korostetaan toimintakulttuuria, joka edistää kestävää hyvinvointia ja tulevaisuutta sekä vahvistaa osallisuutta. Se on avoin monimuotoiselle vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muutoksille. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä lukion koko henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

5.1. Syrjinnästä vapaa alue ja Uniworld Day

Vaasan lyseon lukio julistautuu lukuvuosittain syrjinnäksi vapaaksi alueeksi. Syrjinnästä vapaa alue -kampanja on kaikenlaisen syrjinnän, kiusaamisen ja häirinnän vastainen tiedotuskampanja, jonka avulla organisaatiot ja työyhteisöt tuovat julki sitoutumisensa syrjimättömyyden periaatteeseen. Syrjinnästä vapaaksi alueeksi julistautuminen merkitsee syrjinnän vastustamista, siihen puuttumista sekä ihmisten yhdenvertaisuuden tunnustamista. (http://www.yhdenvertaisuus.fi/kampanjat/syrjinnasta_vapaa_alue...)

Julistautuminen on myös merkki työntekijöille, työnhakijoille ja opiskelijoille siitä, että organisaatio toivottaa kaikki ihmiset tervetulleiksi riippumatta sukupuolesta, iästä, etnisestä taustasta, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, terveydentilasta, vammaisuudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta. Julistus annetaan Uniworld Day-kampanjapäivän yhteydessä, jolloin koulumme opiskelijat esittelevät eri kulttuureja. Vaasan lyseon lukiossa vietetään Uniworld Day -teemapäivää lukuvuosittain YK-päivänä 24.10. Silloin nostetaan esille globaalikasvatuksen keskeisiä teemoja. Päivän aikana tutustutaan koulun moniin eri kulttuureihin kulttuurikierroksella. Päivän toteutuksessa sovelletaan vertaisoppimisen menetelmää, jossa ajatuksena on se, että opiskelijat opettavat toisille oppilaille itselleen tärkeitä asioita.

5.2. Vaasan lyseon lukio on Unesco-koulu

Vaasan lyseon lukio on Unesco-koulu. Unesco-kouluna Vaasan lyseon lukio tarjoaa eväitä maailmankansalaiseksi kasvamiseen. Maailmankansalaisuus on välittämistä, vaikuttamista ja vastuunkantoa, mutta myös uskoa omiin kykyihin ja kykyä toimia yhdessä niin paikallisella kuin globaalilla tasolla. Maailmankansalaisuus edellyttää kulttuurien keskinäistä kunnioitusta ja suvaitsevaisuutta. (http://www.unesco.org/new/en/)

6. Toimenpiteet mahdollisissa tasa-arvorikkomustapauksissa

Tasa-arvorikkomustapauksissa tai syrjinnässä tehdään ilmoitus opiskeluhuoltohenkilöstölle tai rehtorille, jotka ryhtyvät välittömästi toimiin tilanteen selvittämiseksi ja korjaamiseksi.

7. Tasa-arvo-ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedottaminen

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedotetaan kokohenkilökunnalle, opiskelijoille ja muille sidosryhmille suunnitelman hyväksymisen jälkeen. Suunnitelma on osana lukion opetussuunnitelmaa ja hyvinvointisuunnitelmaa ja on näin myös nähtävillä koulun kotisivuilla.

LÄHTEET

Finlex, Yhdenvertaisuuslaki 2014/ 2023

Yhdenvertaisuuden arivoinnin työkalu. Oikeusministeriö. Yhdenvertaisuus. Fi

http://lyseo.vaasa.fi/opiskelijoille/opetussuunnitelma_2016

(http://www.yhdenvertaisuus.fi/kampanjat/syrjinnasta_vapaa_alue/syrjinnasta_vapaita_alueita/kaikki-julistautuneet/)

http://www.unesco.org/new/en/

http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/

8.8. Vaasan lyseon lukion tuntijako lukuvuodesta 2021 alkaen

Vaasan lyseon lukion tuntijako Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2021 mukaan

KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN HYVÄKSYMÄ LUKION TUNTIJAKO

VAASAN LYSEON LUKIO: TUNTIJAKO OPS 2021

OPPIAINE	Pakolliset moduulit	Valinnaiset valtakunn	Paikalliset valinnaiset opintojaksot
Äidinkieli ja kirjallisuus	1 2 3 4 5 6 7 8	9 10 11	12 13 14 15 16 17 18
suomi toisena kielenä	1 2 3 4 5 6 7 8	9 10 11	12 13 14 15 16 17 18 19
A-kielet			
englanti	1 2 3 4 5 6	7 8	
ruotsi	1 2 3 4 5 6	7 8	10 11 12 13
ranska	1 2 3 4 5 6	7 8	10
B1-kieli			
ruotsi	1 2 3 4 5	6 7	10 11 12 13
B2-kielet			
saksa		1 2 3 4 5 6	10 11
ranska		1 2 3 4 5 6	9 10 11
venäjä		1 2 3 4 5 6	10 11
B3-kielet			
saksa		1 2 3 4 5 6 7 8	10 11
ranska		1 2 3 4 5 6 7 8	10 11
venäjä		1 2 3 4 5 6 7 8	10 11
espanja		1 2 3 4 5 6 7 8	10 11
italia		1 2 3 4 5 6 7 8	10
latina		1 2 3	
arabia		1	
kiina		1	
japani		1 2 3	
Matematiikka			
yhteinen	1		
pitkä oppimäärä tai	2 3 4 5 6 7 8 9	10 11 12	13 14 15 16
lyhyt oppimäärä	2 3 4 5 6 7	8 9	10 11 12
Ympäristö ja luonnonteteet			
biologia	1 2 3	4 5 6	7 8 9 10 11 12 13
maantiede	1	2 3 4	5 6 7
fysiikka	1 2	3 4 5 6 7 8	9 10 11 12 13 VYE1 VYE2 VYE3
kemia	1 2	3 4 5 6	7 8 9 10
Hum.-yhteiskunnall. tieteet			
filosofia	1 2	3 4	5 6
historia	1 2 3	4 5 6	7 8 9 10 11 12 13 14 15
yhteiskuntaoppi	1 2 3	4	5 6 7 8 9
psykologia	1	2 3 4 5	6 7 8 9 10 11
Uskonto/elämänkatsomust.			
uskonto, ev.lut. tai	1 2	3 4 5 6	7 8 9 10
uskonto, ortod. tai	1 2	3 4 5 6	
uskonto, muut tai	1 2	3 4 5 6	
elämänkatsomustieto	1 2	3 4 5 6	
Terveystieto	1	2 3	4 5 6 7
Taito- ja taideaineet			
musiikki (1-2)	1 2	3 4	5 6 7 8
kuvataide (1-2)	1 2	3 4	5 6 7 8 9 10
liikunta	1 2	3 4 5	6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
lajivalmennus			1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14
Opinto-ohjaus	1 2		3 4 5 6
Lukiodiplomit			KU MU LI TA
Draama ja ilmaisutaito			1 2
Kulttuuriakatemia			1 2
Kansainvälisyyskasvatus			1 2 3 4 5 6 7 8
Opiskelijakuntatoiminta			1 2
Opiskelijatutortoiminta			1 2 3 4
Tietotekniikka			1 2 3 4 5 6 7
Yrittäjyyskasvatus			1 2 3 4 5 6 7 8 9
Helsingin yliopiston kurssi			1
Vaasan yliopiston kurssi			1 2

tuntijako

8.9. Vaasan urheilupainotuksen opintosuunnitelma

Vaasan urheilupainotus

Opintosuunnitelma Vaasan urheilupainotus

Dokumenttiin liittyvät tiedot / Pvm, diaarinumero tai pykälä

Dokumentin nimi Opintosuunnitelma Vaasan urheilupainotus Opetushallituksen määräys Opetushallituksen määräykset opetussuunnitelmista koskien lukiokoulutusta sekä ammatillisia perustutkintoja

Laatija Elina Romar, Tomas Brännkärr, Jens Wallin, Matias Eklund, Susanna Pakkala, Jura Räsänen Tila Valmis

Tarkastanut Vamian johtoryhmä 26.4.2021 Urheilupainotuksen johtoryhmä 3.5.2021

Hyväksynyt Koulutuslautakunta, suomenkielinen jaosto 16.6.2021

Astuu voimaan 1.8.2021

Versio 1.0

SISÄLLYSLUETTELO

1 Tietoa Vaasan urheilupainotuksesta

1.1 Kaksoisura on suomalaisen urheilun arvovalinta

1.2 Urheiluakatemiatoiminnan tavoite

1.3 Vaasan Urheilupainotuksen toiminnan kuvaus

1.4 Vaasan urheilupainotuksen urheiluvalmennuksen arvoperusta

1.5 Vaasan urheilupainotuksen toimintaa ohjaavat periaatteet

2 Vaasan urheilupainotuksen huippu-urheilijakoulutuksen tavoitteet

2.1 Laadukas valmennus

2.2 Urheilijana kasvaminen

3 Urheilupainotus ammatillisissa perustutkinnoissa

Haku urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen

4 Urheilupainotus lukiokoulutuksessa

Haku lukiokoulutuksen urheilupainotukseen

5 Urheilupainotuksen opinnot

5.1 Lajivalmennus 1 - Aloittelevan huippu-urheilijan opinnot

5.2 Lajivalmennus 2 - Kehittyvän huippu-urheilijan valinnat

5.3 Lajivalmennus 3 - Itsenäisen huippu-urheilijan tavoitteet 5.4 Urheilijan urasuunnitteluvalmiudet

6 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Arviointiasteikko

1 Tietoa Vaasan urheilupainotuksesta

1.1 Kaksoisura on suomalaisen urheilun arvovalinta

Suomalaiseen urheiluun kuuluu vahvana pyrkimys siihen, että urheilija pystyy yhdistämään tasapainoisesti arjessaan tavoitteellisen urheilun sekä opiskelu- tai muun työuransa. Tätä ajattelutapaa kutsutaan kaksoisuraksi. Suomalainen kaksoisura alkaa yläkouluvaiheesta ja jatkuu aina huippu-urheiluuran päättymisen jälkeiseen urasiirtymään. Suomen Olympiakomitean valtakunnallinen urheiluakatemiaohjelma ja sen ohjeistus ohjaa tätä työtä, ja Vaasassa tästä vastaa Vaasan seudun Urheiluakatemia.

Ohjeiston käyttötarkoitus on ohjata urheiluakatemia- ja valmennuskeskustoiminnan yhteistä suuntaa kohti urheilijoiden ja valmentajien kehittymistä, parempaa urheilumenestystä sekä urheilijoiden suunnitelmallista kaksoisuraa. Ohjeiston tavoitteena on myös ohjata lajeja kiinnittämään omaa toimintaansa urheiluakatemioihin ja valmennuskeskuksiin tavoitteena toimiva kansainvälisen vertailun kestävä huippu-urheilujärjestelmä.

Urheiluakatemiaohjelma sitoo yhteen paikallista, alueellista ja valtakunnallista toimintaa toteuttavat urheiluakatemiat ja valmennuskeskukset. Ohjeisto kuvaa tavoitteita ja toimenpiteitä sekä valtakunnallisella että paikallisella tasolla.

1.2 Urheiluakatemiatoiminnan tavoite

Varmistamme, että urheilijoilla on kansainvälisen vertailun kestävä päivittäisvalmennus ja toimintaympäristö. Lahjakkaat nuoret voivat saavuttaa oman potentiaalinsa urheilussa. Kansainvälisesti menestyviä urheilijoita ja joukkueita on enemmän. Toimimme eettisesti kestävästi. Koulutus ja siviiliuraan valmistautuminen hoidetaan vastuullisesti ja suunnitelmallisesti.

Urheiluoppilaitoksessa urheiluvalmennus on osa tutkintoa, ja opintojen suunnittelussa otetaan huomioon urheilun ajankäytölliset vaatimukset. Toisen asteen urheiluoppilaitokset tukevat lajien keskittämisen ratkaisuja.

Yli kolmenkymmenen virallisen urheiluoppilaitoksen lisäksi Suomessa toimii useita yksittäisiä lukioita ja ammattioppilaitoksia, joissa joustava urheilun ja opiskelun yhdistäminen on mahdollista. Näillä oppilaitoksilla ei ole urheiluvalmennuksen valtakunnallista erityistehtävää, vaan urheiluvalmennus järjestetään koulun ylläpitäjän omalla päätöksellä.

Suomalaisen kilpa- ja huippu-urheilujärjestelmän tavoitteena on, että kaikki urheilijat suorittavat toisen asteen tutkinnon.

1.3 Vaasan Urheilupainotuksen toiminnan kuvaus

Vaasan urheilupainotus on osa Vaasan seudun urheiluakatemiaa. Urheilupainotus toimii Vaasan kaupungin toisen asteen oppilaitoksissa Vaasan lyseon lukiossa, Vasa gymnasiumissa sekä Vamiassa. Urheilupainotus antaa ammattimaisesti urheileville, huippu-urheiluun tähtääville nuorille mahdollisuuden ammatillisten opintojen tai lukio-opintojen ohella harjoitella mahdollisimman täysipainoisesti.

Urheilupainotuksessa on edustettuna useita urheilulajeja, sekä joukkue- että yksilölajeja. Painopistelajit vahvistetaan vuosittain. Painopistelajien lisäksi urheilupainotuksessa on mukana lajeja kategoriassa ”muut lajit”.

Urheilijoille mahdollistetaan oppilaitoksen työjärjestyksessä harjoitukset kolme kertaa viikossa koko opintojen ajan. Urheilijat saavat suorituksistaan kerrytettyä opintoja sekä lukio- että ammatillisessa koulutuksessa.

1.4 Vaasan urheilupainotuksen urheiluvalmennuksen arvoperusta

Urheilupainotuksen toiminta noudattaa Vaasan seudun urheiluakatemian menestyssuunnitelman linjauksia ja arvoja, jotka perustuvat Suomen Olympiakomitean strategiaan ja urheiluakatemiaohjelmaan. Vaasan urheilupainotuksen keskeiset arvot ovat vastuullisuus, ihmisläheisyys ja keskinäinen kunnioitus. #

- Haluamme toimia yhdessä, ilolla ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa eri toimijoiden kanssa ja luoda oppivan kilpa- ja huippu-urheiluyhteisön. #
- Urheilija, valmentaja, opinto-ohjaaja tai muu urheiluakatemiatoimija on ensisijaisesti aito ihminen. Urheiluakatemiaympäristössä toimimme kunnioittavasti, vastuullisesti ja ihmisläheisesti. #
- Urheilijat ja valmentajat ovat meille kaikille hienoja esikuvia, jotka päivittäin tekevät ammattimaista työtä oman ja urheilijan tai joukkueen kehityksen eteen.

Lisäksi toiminnan ja arvioinnin perustana ovat elinikäisen oppimisen avaintaidot sekä lukion opetussuunnitelman laaja-alaiset osaamistavoitteet.

1.5 Vaasan urheilupainotuksen toimintaa ohjaavat periaatteet

Urheilijan kaksoisura

Kaksoisuran tukeminen tarkoittaa urheilun ja opiskelun yhdistämistä, ja se valmistaa nuorta urheiluun ammattina, urheilun ja jatko-opintojen yhdistämiseen sekä urheilun ja työelämän yhdistämiseen. Jo urheilu-uran aikana valmistaudutaan urheilu-uran jälkeiseen aikaan huomioimalla urheilu-uran tuomat työelämävalmiudet ja jatko-opintomahdollisuudet.

Menestyvä valmentautuminen

Valmennuksen tavoitteena on ohjata nuoret urheilijat säännölliseen, päämäärätietoiseen ja vastuulliseen harjoitteluun sekä lisätä heidän elämänhallinnan taitojaan. Opinnoissa ja urheilussa menestymiseen vaaditaan taitoja, jotka nuoret oppivat sekä urheilun että opiskelun avulla. Valmennuksen toteuttamisesta vastaavat osaavat ja koulutetut valmentajat, ja heidän tukenaan toimivat asiantuntijat. Valmentajien ja asiantuntijoiden työnjako ja vastuut ovat yhdessä sovittuja, ja lajivalmennuksessa noudatetaan lajiliiton antamia linjauksia. Toiminta on valmentajajohtoista. Valmennus on yksilön ominaisuuksien kehittämistä, ohjattua laji- tai ominaisuusharjoittelua. Jokaisella opiskelijalla on henkilökohtainen valmennussuunnitelma, jonka toteutumista tuetaan ja seurataan.

Urheilijan terveystaidot ja elämänhallintataidot

Opiskelija omaksuu urheilulliset elämäntavat sekä oikeat elämänhallinnan taidot, jota kautta hän ymmärtää harjoittelun, levon ja ravinnon merkityksen omassa kehittymisessään. Urheilijan terveystaidot ja elämänhallintataidot ovat teemoja, jotka ovat tärkeitä osia urheilupainotuksen toiminnassa ja niitä seurataan ja tuetaan jatkuvasti.

2 Vaasan urheilupainotuksen huippu-urheilijakoulutuksen tavoitteet

Keskeisenä tavoitteena on opiskelun ja tavoitteellisen urheilun yhteensovittaminen. Opiskelija kehittyy ihmisenä sekä koulussa että urheilussa. Tavoitteena on myös edistää lajissaan huipulle pyrkivien ja jo huipun saavuttaneiden urheilijoiden opiskelua ja ammattiin valmistumista sekä päivittäisvalmentautumista. Opiskelija ymmärtää systemaattisen harjoittelun periaatteet ja sitoutuu määrätietoiseen harjoitteluun. Valmennus on huippu-urheilun näkökulmasta laadukasta. Valmentautumisen tavoitteena on urheilijan kehittyminen ja kansainvälinen menestys. Urheilijoiden kehittymistä seurataan. Urheilijan valmennuskokonaisuuteen sisältyy teoriaopintoja, joita urheilija soveltaa valmentautumiseensa

2.1 Laadukas valmennus

- Valmennus on osa urheilijan kokonaisharjoittelua ja kokonaisharjoittelun määrän ja laadun tulee vastata kansalliselle sekä kansainväliselle huipulle kehittymisen vaadetta. #
- Valmennuksen painopisteenä on laji- ja yleistaitavuuden sekä tarvittavien fyysisten ominaisuuksien kehittäminen perustuen terveyttä edistävään valmennuskulttuuriin. #
- Painopistelajeissa fysiikkavalmennus, fysioterapia, psyykkinen valmennus ja ravitsemusvalmennus ovat osa lajin kokonaisvaltaista valmennusprosessia. #
- Varmistetaan valmennuksen yksilöllinen suunnittelu ja toteutus. #
- Valmentautumisesta vastaavat osaavat ja koulutetut ammattivalmentajat, jotka toimivat osana toimintaympäristön valmentajayhteisöä. #
- Valmennus on moniammatillista yhteistyötä. #
- Urheilijat osallistuvat valmentautumisen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. #
- Harjoitusolosuhteet täyttävät laji- ja yleisvalmennuksen vaatimukset.

2.2 Urheilijana kasvaminen #

- Urheilupainotus tukee urheilun ja opiskelun yhdistämistä ja valmistaa nuorta urheiluun ammattina sekä urheilun ja työelämän yhdistämiseen. #
- Urheilupainotus tukee urheilijan kokonaisvaltaista kehittymistä. #
- Urheilupainotus ohjaa opiskelijaa hyviin elämänhallinnan taitoihin sekä ymmärrykseen opintojen jälkeisistä mahdollisuuksista. #
- Urheilupainotus tähtää urheilijoiden itseohjautuvuuteen, jotta urheilijoilla on kyky ottaa vastuu omasta harjoittelustaan ja kehittymisestään opiskelun aikana ja sen jälkeen. #
- Päivittäisessä toiminnassa huomioidaan psyykkisen valmennuksen periaatteet. Ne ilmenevät muun muassa jatkuvana vuorovaikutuksena urheilijoiden ja valmentajien välillä.

3 Urheilupainotus ammatillisissa perustutkinnoissa

Vamialle on myönnetty erityinen koulutustehtävä urheilijoiden ammatillisen peruskoulutuksen järjestämiseksi 1.1.2021 alkaen.

Vamian huippu-urheiluväylälle valitun opiskelijan ammatillinen perustutkinto muodostuu seuraavasti: #

- Ammatilliset pakolliset tutkinnon osat #
- Ammatilliset valinnaiset tutkinnon osat #
- Yhteiset tutkinnon osat, pakolliset 26 osp #
- Yhteiset tutkinnon osat, valinnaiset 9 osp

Tutkintoon sisällytetään Vaasan urheilupainotuksen huippu-urheiluväylän opintosuunnitelman mukaisia opintoja 1-22 osp.

Lajivalmennukseen liittyvät opinnot sisällytetään tutkintoon seuraavasti:

- Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 2 osp #

- Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet 1 osp #
- Yhteiset tutkinnon osat, valinnaiset 9 osp #
- Ammatilliset valinnaiset tutkinnon osat (Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja 1-25 osp) 10 osp

Opintojen alkaessa opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma HOKS, jossa opiskelijan lajivalmennuksen sisällyttäminen tutkintoon suunnitellaan. HOKSia päivitetään opintojen aikana ottaen huomioon opiskelijan urheilu-ura.

3.1 Haku urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen

Urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen haetaan yhteishaun tai jatkuvan haun yhteydessä. Valituksi tulemisen edellytyksenä on, että hakija saa ja vastaanottaa opiskelupaikan Vamiassa. Kiinnostuksensa urheilijan ammatilliseen koulutukseen voi ilmoittaa yhteishaun hakulomakkeella. Jotta opiskelijavalinta urheilijan ammatilliseen koulutukseen voidaan tehdä, hakijan pitää lisäksi täyttää hakulomake urheiluoppilaitokseen ja lähettää se hakuaikana suoraan oppilaitokseen. Urheiluoppilaitoksen hakulomakkeeseen tarvitaan aina liitteeksi myös valmentajan ja/tai seuran lausunto. Näiden perusteella selvitetään, onko hakijalla riittävät edellytykset tutkinnon suorittamiseen urheilijana. Lajiliitto pisteyttävät hakijan. Kyseisen lajin urheilupainotuksen valmentaja pisteyttää myös hakijan ja määrittää oppilaitospisteet. Urheilupainotuksen johtoryhmä valitsee urheilijat mukaan toimintaan kokonaispisteiden perusteella.

Ammatillisiin urheiluoppilaitoksiin voi hakea myös jatkuvan haun menettelyllä, joka toimii koko lukuvuoden ajan. Jatkuva haku tapahtuu Vamian nettisivujen kautta, jossa tehdään haku perustutkintokoulutukseen. Myös jatkuvan haun yhteydessä tulee oppilaitokselle toimittaa täytetty hakulomake urheiluoppilaitokseen.

4 Urheilupainotus lukiokoulutuksessa

Lukiokoulutuksessa urheilija voi hakea mukaan urheilupainotukseen yhteishaun kautta tai jatkuvan haun kautta. Hakijan on täytettävä oppilaitoksen hakukriteerit. Lukioissa laaditaan urheilijalle henkilökohtainen opintosuunnitelma, joka seurataan jatkuvasti. Suunnitelma voidaan laatia joustavasti 3-4 vuoden opiskelun mukaan. Suunnitelmaa tarkastellaan jatkuvasti ja suunnitelmaa voi muuttaa tarpeen vaatiessa. Urheilija saa lukiokoulutuksessa hyväksiluetuiksi maksimissaan 30 opintopistettä valinnaisina opintoina. Opiskelijan tulee lukioissa suorittaa lukion kaikki pakolliset opintokokonaisuudet.

4.1 Haku lukiokoulutuksen urheilupainotukseen

Haku lukiokoulutuksen urheilupainotukseen tapahtuu yleensä toisen asteen yhteishaun yhteydessä. Opintoihin voi kuitenkin hakeutua joustavasti myös lukuvuoden aikana. Valituksi tulemisen edellytyksenä on että hakija saa ja vastaanottaa opiskelupaikan Vaasan lyseon lukiossa tai Vasa gymnasiumissa. Hakija täyttää sähköisen hakulomakkeen ja toimittaa hakemuksen sekä liitteenä valmentajan lausunnon oppilaitokseen. Lajiliitot pisteyttävät hakijan. Kyseisen lajin urheilupainotuksen valmentaja pisteyttää myös hakijan ja määrittää oppilaitospisteet. Kokonaispisteiden perusteella urheilupainotuksen johtoryhmä valitsee urheilijan mukaan toimintaan.

5 Urheilupainotuksen opinnot

Opinnot suoritetaan joustavasti 2-4 vuodessa.

Urheilupainotuksen opinnot koostuvat neljästä osiosta: Lajivalmennus 1 - Aloittelevan huippu-urheilijan opinnot Lajivalmennus 2 - Kehittyvän huippu-urheilijan valinnat Lajivalmennus 3 - Itsenäisen huippu-urheilijan tavoitteet Urheilijan urasuunnitteluvalmiudet

5.1 Lajivalmennus 1 - Aloittelevan huippu-urheilijan opinnot

Laajuus 0-7 osaamispistettä / 0-10 opintopistettä

Lajivalmennus 1 jaetaan viiteen opintokokonaisuuteen. Arviointi tehdään opintokokonaisuuksittain.

Lukioissa Lajivalmennus 1 jaetaan viiteen opintokokonaisuuteen, jotka ovat laajuudeltaan 2 opintopistettä.

Vamiassa Lajivalmennus 1 jaetaan viiteen opintokokonaisuuteen, joista ensimmäinen on laajuudeltaan 1 osaamispiste ja seuraavat neljä ovat laajuudeltaan 1,5 osaamispistettä.

Tavoitteet:

Opiskelija

- osallistuu aktiivisesti urheilupainotuksen harjoituksiin ja muuhun toimintaan ja harjoittelee näin määrällisesti riittävästi
- ymmärtää fyysisen ominaisuusharjoittelun perusasiat # ymmärtää ravinnon ja unen merkityksen
- hahmottaa harjoitusvuoden kokonaisuutena ja osaa suunnitella opintojaan sen mukaisesti #
- oppii täyttämään harjoituspäiväkirjaa #
- hyödyntää digitalisaatiota osana opiskelua

Keskeinen sisältö:

Urheilijan kaksoisura

- Kaksoisuran suunnittelu #
- Suunnittelu, yhteydenpito ja ohjaustapaamisiin osallistuminen
- Henkilökohtaisen opiskelu- ja valmennussuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen

Menestyvä valmentautuminen #

- Aktiivinen osallistuminen harjoituksiin ja muuhun toimintaan
- Ohjeistus harjoituspäiväkirjan täyttämiseen # Harjoituspäiväkirjan pitäminen ja toimiminen suunnittelun pohjana #
- Kehittymisen seurantamenetelmien ymmärtäminen ja toteuttaminen

Urheilijan terveys- ja elämänhallintataidot #

- Uni ja ravinto #
- Kokonaiskuormitus ja palautuminen

5.2 Lajivalmennus 2 - Kehittyvän huippu-urheilijan valinnat

Laajuus 0-7 osaamispistettä / 0-10 opintopistettä

Lajivalmennus 2 jaetaan viiteen opintokokonaisuuteen. Arviointi tehdään opintokokonaisuuksittain.

Lukioissa Lajivalmennus 2 jaetaan viiteen opintokokonaisuuteen, jotka ovat laajuudeltaan 2 opintopistettä.

Vamiassa Lajivalmennus 2 jaetaan viiteen opintokokonaisuuteen, joista ensimmäinen on laajuudeltaan 1 osaamispiste ja seuraavat neljä ovat laajuudeltaan 1,5 osaamispistettä.

Tavoitteet

Opiskelija

- osallistuu aktiivisesti harjoituksiin ja muuhun toimintaan
- vastaa itsenäisesti opintojen suunnittelusta
- ymmärtää lihashuollon merkityksen osana palautumista # osaa henkisen valmennuksen perusteita
- oppii analysoimaan harjoituspäiväkirjaa
- hyödyntää digitalisaatiota osana opiskelua

Keskeinen sisältö:

Urheilijan kaksoisura

- Henkilökohtaisen opiskelu- ja valmennussuunnitelman arviointi ja päivittäminen
- Oma-aloitteinen yhteydenpito ja ohjaustapaamisista sopiminen

Menestyvä valmentautuminen

- Aktiivinen osallistuminen harjoituksiin ja muuhun toimintaan
- Harjoituspäiväkirjan pitäminen, yhteenvedon laatiminen ja analysointi
- Kehittymisen seuranta, itsearviointi ja henkilökohtaisten tavoitteiden laatiminen aamuharjoituksia varten

Urheilijan terveys- ja elämänhallintataidot

- Lajin yleisimmät urheiluvammat ja niiden ennaltaehkäiseminen
- Henkisen valmennuksen perusteet

5.3 Lajivalmennus 3 - Itsenäisen huippu-urheilijan tavoitteet

Laajuus 0-6 osaamispistettä / 0-8 opintopistettä

Lajivalmennus 3 jaetaan neljään opintokokonaisuuteen. Arviointi tehdään opintokokonaisuuksittain.

Lukioissa Lajivalmennus 3 jaetaan neljään opintokokonaisuuteen, jotka ovat laajuudeltaan 2 opintopistettä.

Vamiassa Lajivalmennus 3 jaetaan neljään opintokokonaisuuteen, jotka ovat laajuudeltaan 1,5 osaamispistettä.

Tavoitteet

Opiskelija

- osallistuu aktiivisesti harjoituksiin ja muuhun toimintaan
- osaa käydä keskusteluja tukihenkilöidensä kanssa oman urheilu-uran tavoitteista ja vaihtoehdoista
- osaa tehdä itsenäisiä ratkaisuja oman kokonaisvaltaisen harjoittelun sisällön ja hyvinvoinnin suhteen ja keskustella niistä valmentajan ja tukihenkilöiden kanssa
- osaa laatia pitkäjänteisen siviili- ja urheilu-urasuunnitelman
- oppii analysoimaan harjoituspäiväkirjaa sekä itsenäisesti suunnittelemaan jatkotoimenpiteitä oman kehittymisensä suhteen
- hyödyntää digitalisaatiota osana opiskelua

Keskeinen sisältö:

Urheilijan kaksoisura

- Henkilökohtaisen opiskelu- ja valmennussuunnitelman arviointi ja päivittäminen
- Oma-aloitteinen suunnittelu, yhteydenpito ja ohjaustapaamiset
- Tulevaisuuden suunnittelu (siirtymävaiheen yhdistäminen urheiluun; työ, opinnot, armeija)

Menestyvä valmentautuminen

- Aktiivinen osallistuminen harjoituksiin ja muuhun toimintaan
- Harjoituspäiväkirjan pitäminen ja analysointi, oma-aloitteinen keskustelu valmennuksen kanssa harjoittelun toteutuksesta
- Henkilökohtaisten tavoitteiden, kehittämisen seurantamenetelmien ja suoritusten perusteella käytävä kehityskeskustelu.

Urheilijan terveys- ja elämänhallintataidot

- Oman harjoitusympäristön arviointi ja asiantuntijoiden hyödyntäminen.
- Tavoitteenasettelu urheilussa ja elämässä

5.4 Urheilijan urasuunnitteluvalmiudet

Laajuus 0-2 osaamispistettä / 0-2 opintopistettä

Tavoitteet:

Opiskelija

- osaa määritellä omat uratavoitteensa ja tunnistaa millaisia valintoja se häneltä edellyttää
- sisäistää mitä ammattilaisuus tarkoittaa urheilijauralla
- tietää mitä imagon ja sponsorointitoiminnan hallinta vaatii

Keskeinen sisältö:

- Urheilijan uravalinnat, omien uratavoitteiden asettaminen "Urheilu ensimmäisenä ammattina"
- Urheilija esikuvana, oman osaamisen esittely ja markkinointi
- Urheilija yrittäjänä, urheilijabrändi ja imago
- Urheilijan talous, sponsoritoiminta ja sponsorointiyhteistyö

6 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Opiskelijalle annetaan oppimisen etenemisestä palautetta niin, että opiskelija tietää mitä hän osaa ja mitä hänen on vielä opittava. Oppimista arvioidaan antamalla opiskelijalle palautetta oppimisen etenemisestä.

Opiskelijan itsearviointitaitoja kehitetään siten, että valmentaja, oppilaitoksen huippu-urheiluväylän ohjaaja ja tarvittaessa koordinaattori käyvät kehityskeskusteluja opiskelijan ja/tai huoltajan kanssa. Opiskelija arvioi oppimistaan suhteessa opintokokonaisuuksien tavoitteisiin.

Lajivalmennusten 1, 2 ja 3 osalta urheilupainotuksen valmentajat arvioivat urheilijoiden osaamista asteikolla 4-10. Arviointi on monipuolista. Valmentaja arvioi urheilijan osaamista opintosuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden perusteella.

Mikäli valmennuksesta vastaa joku muu taho, kuin urheilupainotuksen valmentaja, arviointipäätöksen tekee oppilaitoksen edustaja saatuaan arviointipäätöksen pohjaksi riittävät tiedot valmennuksesta vastaavalta taholta.

Teoreettisen opintokokonaisuuden Urheilijan urasuunnitteluvalmiudet 2 osp / 2 op arvioi oppilaitoksen nimeämä vastuuhenkilö. Opiskelijan valmistuessa oppilaitoksesta opiskelija saa yhteenvedon urheilupainotuksen opintosuunnitelman sisältöön kuuluvien osioiden arvioinnista.

6.1 Arviointiasteikko

Urheilijakoulutuksessa arviointi annetaan asteikolla 4-10. Ammatillista perustutkintoa opiskelevien osalta arviointi muunnetaan 1-5 asteikolle käyttäen seuraavaa muuntotaulukkoa.

ARVIOINTIASTEIKKO	
1-5	**5-10**
kiitettävä 5	erinomainen 10
	kiitettävä 9
hyvä 4	hyvä 8
hyvä 3	tyydyttävä 7
tyydyttävä 2	kohtalainen 6
tyydyttävä 1	välttävä 5

arviointiasteikko